

BG

BG

BG

ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ

Брюксел, 8.12.2010 г.
SEC(2010) 1489 окончателен

РАБОТЕН ДОКУМЕНТ НА СЛУЖБИТЕ НА КОМИСИЯТА

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Придружаващ документ към

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

Стратегия на Европейския съюз за региона на река Дунав

{COM(2010) 715 окончателен}
{SEC(2010) 1490 окончателен}
{SEC(2010) 1491 окончателен}

Съдържание

Въведение	3
А) Създаване на връзки за региона на река Дунав	6
1) <i>Подобряване на мобилността и мултимодалността .....</i>	<i>10</i>
2) <i>Насърчаване на по-широкото използване на възобновяемата енергия .....</i>	<i>21</i>
3) <i>Насърчаване на дейностите в областта на културата и туризма и преките контакти между хората .....</i>	<i>30</i>
Б) Опазване на околната среда в региона на река Дунав	37
4) <i>Възстановяване и запазване на качеството на водите .....</i>	<i>40</i>
5) <i>Управление на рисковете за околната среда .....</i>	<i>47</i>
6) <i>Опазване на биологичното разнообразие, ландшафтите и качеството на въздуха и почвите .....</i>	<i>56</i>
В) Постигане на благосъстояние в региона на река Дунав	64
7) <i>Развиване на обществото на знанието чрез научни изследвания, образование и информационни технологии .....</i>	<i>68</i>
8) <i>Насърчаване на конкурентоспособността на предприятията, включително развитие на клъстери .....</i>	<i>76</i>
9) <i>Инвестиране в хора и умения .....</i>	<i>83</i>
Г) Укрепване на региона на река Дунав	90
10) <i>Увеличаване на институционалния капацитет и сътрудничество .....</i>	<i>93</i>
11) <i>Съвместна дейност за насърчаване на сигурността и борба с организираната престъпност и тежките престъпления .....</i>	<i>99</i>

Приложение:

Роля на Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) в Стратегията на ЕС за региона на река Дунав

ВЪВЕДЕНИЕ

„Стратегията на ЕС за региона на река Дунав“ е описана в два документа: (1) съобщение на Европейската комисия до другите институции на ЕС и (2) придружаващ план за действие, който допълва съобщението.

Планът за действие овещества подхода, залегнал в основата на стратегията. Неговата цел е да се премине „от думи към дела“ чрез установяване на конкретните приоритети за макрорегиона. След като дадено действие или проект се включи в плана за действие, съответните държави и заинтересовани страни следва да го осъществят. Проектите имат илюстративен характер, като предоставят примери за видове проекти или подходи, които следва да се насърчават в по-общ план.

Организация на плана за действие

Целта на организацията на плана за действие е ясно да се установят приоритетите, както и да се посочи изрично кой отговаря за тяхното изпълнение и последващите мерки. Освен това с нея се цели да бъдат разпределени отговорностите на различните административни нива, както и между различните участници, в рамките на региона с подкрепата на другите партньори, по-специално институциите на ЕС. Тя включва следните структурни елементи и особености:

- **Сълбове:** те се отнасят до основни въпроси, като например „създаването на връзки за региона на река Дунав“. Те са в основата на стратегията и са от особено голямо значение за успеха на дейностите по нея и за това, по какъв начин ѝ се придава публичност.
- **Приоритетни области:** те представляват основните области, в които макрорегионалната стратегия може да допринесе за постигане на подобрения (било чрез справяне с основните предизвикателства, било чрез оползотворяване на по-важните възможности). В плана за действие ще бъде представена конкретната тема за всяка приоритетна област и ще бъдат посочени основните проблеми. *Примери: подпомагане на конкурентоспособността на предприятията и др.*

Координирането на отделните приоритетни области ще бъде възложено на координатори за съответните приоритетни области. От тях зависи превръщането на стратегията в работеща и именно те носят главната отговорност за нейния успех. Те работят по нейното прилагане — в тесен контакт с Комисията — съвместно с всички участващи заинтересовани страни, по-специално други държави, но също и с регионалните и местните власти, междуправителствени органи и неправителствени организации.

- Всяка приоритетна област трябва да се разглежда във връзка с други области на политика. В стратегията се насърчава прилагането на интегриран подход (например околна среда ↔ мобилност ↔ стопанско развитие ↔ развитие на човешките ресурси и др.). Например смекчаването на последиците от изменението на климата и адаптирането към него оказват въздействие върху политиките в сектора на

транспорта, енергетиката, туризма, научните изследвания и др., като тези политики на свой ред също оказват въздействие върху изменението на климата. Поради това, за постигането на набелязаните цели във всяка една приоритетна област е важно да бъдат привлечени за участие органи и институции, които представляват други области на политика. Действия: отделното действие е важен структурен елемент, който изисква намеса от страна на участващите държави и заинтересовани страни за постигане на целта на конкретната приоритетна област. Това може да бъде нов подход, по-висока степен на координация в създаването на политики, подпомагане на текущ процес, инициатива за работа в мрежа и др. Действията не изискват непременно финансиране. Всички действия следва да се разбират, без да се засягат съществуващите видове компетентност на ЕС и изискванията на достиженията на правото на ЕС. *Примери: нов подход: „Законотворчество на подходящо равнище с цел ограничаване на фосфатите в миещите препарати“; - по-висока степен на координация при създаването на политики: „Разработване на обща позиция на региона във връзка с промените, които биха могли да се въведат в рамките на прегледа на политиката за трансевропейската енергийна мрежа“; - цел, която държавите могат да решат да постигнат самостоятелно: „Подпомагане на творчеството и предприемачеството“; - подпомагане на текущ процес: „Пълно прилагане на плана за управление на басейна на река Дунав“.*

- Проекти: проектите са конкретни и имат начална и крайна дата. Като цяло те изискват финансиране, ръководител на проекта и партньори по проекта. В плана за действие се представят проекти чрез примери за стимулиране на допълнителни инициативи с напредване на стратегията и появата на нови идеи. Другата цел е да се илюстрират нуждите. *Примери: „Отстраняване на отломки от кораби, останки от мостове и неексплодирани смъртоносни оръжия от коритото на река Дунав“; „Осъществяване на договорените инфраструктурни проекти“; „Разширяване използването на електронни подписи“ и др.* Тези проекти могат да бъдат финансирани от национални/регионални фондове, фондове на ЕС, например структурните фондове¹, Инструмента за предприсъединителна помощ (ИПП) и Европейския инструмент за съседство и партньорство (ЕИДП), международни финансови институции или частни инвеститори, в съответствие с уместните рамки и практики.

Продължителността на действията и проектите е различна. Някои могат да бъдат осъществени в кратък срок (1—2 години), а други се нуждаят от повече време. По принцип за всеки проект се предвижда да бъдат определени водеща организация/държава и краен срок. Когато това не е направено до момента на приемане на стратегията от Комисията, координаторите на приоритетните области ще трябва да осигурят вземането на решения по тези въпроси от самите държави.

При набелязването на действията и проектите, предложени в плана за действие, бяха взети под внимание следните фактори:

- **Те трябва да се вметват в рамките на установените приоритети и да разполагат с подкрепа.** Нуждата от действието или проекта трябваше да бъде ясно заявена от конкретни държави, заинтересовани страни или служби на Комисията. Освен това

---

¹ Структурните фондове са достъпни за държавите-членки. Те се управляват чрез оперативни програми, договорени и управлявани от държавите-членки, регионите и Комисията.

подкрепата на тези партньори също е от огромно значение за самото изпълнение, поради което предложенията бяха обсъдени обстойно с тях. Като цяло те следва да укрепват съществуващи политики на ЕС, като „Европа 2020“, териториално сближаване, трансевропейските мрежи (транспорт и енергетика), енергийната общност и бъдещата транспортна общност или прилагането на директиви. На последно място те следва също така да се изпълняват във взаимодействие със съществуващи транснационални органи, като Международната комисия за опазване на река Дунав (МКОРД), Дунавската комисия, Регионалният съвет за сътрудничество, Процесът за дунавско сътрудничество (ПДС), Съветът на дунавските градове и региони, Дунавската комисия за туризъм и други подобни организации по целесъобразност.

- **Те трябва да оказват въздействие върху макрорегиона (или значителна част от него).** Поради това много проекти по необходимост ще са транснационални. При все това, ако даден национален проект оказва пряко въздействие върху макрорегиона (например изграждане на пречиствателна станция за отпадни води, която подобрява качеството на водите на реките; разширяване на пристанище с цел изграждане на регионални транспортни мрежи) или допринася за политическа цел на стратегията (например обновяване на град като част от мрежа за привличане на туристи), той може да бъде включен в плана за действие. В повечето действия и проекти с въздействие върху макрорегиона обаче ще участват няколко държави, които желаят да си сътрудничат. Въздействието следва да бъде изразено под формата на показател за въздействието, който може да бъде оценяван с течение на времето. Следва да се обърне внимание на данните, които ще трябва да се съберат, за да се оцени въздействието (включително за установяване на изходното състояние).
- **Те следва да бъдат реалистични.** Те следва да бъдат осъществими (технически и финансово) и да има постигнато принципно съгласие между държавите, заинтересованите страни и Комисията по отношение на тяхната стойност. По-специално следва да се набележи реалистичен източник на финансиране. В действителност предлагането на проект за плана за действие не е искане за финансиране и включването му в плана не е гаранция за финансиране, така че трябва да се установи осъществимостта и рентабилността на съответния проект.
- **Те следва да са съгласувани и да се подкрепят взаимно.** Действията и проектите трябва да са съвместими помежду си и да водят до решения от полза за всички. Например транспортните проекти или инициативите за енергийна ефективност не могат да застрашават постигането на цели, свързани с околната среда.

Планът за действие следва да е стабилен за определен период от време. При все това с течение на годините приоритетите могат да претърпят развитие и съответно действията и проектите могат да бъдат осъвременявани, преработвани или заменяни. Поради това планът за действие подлежи на текущо обновление и редовно ще се преразглежда.

A) СЪЗДАВАНЕ НА ВРЪЗКИ ЗА РЕГИОНА НА РЕКА ДУНАВ

СЪЗДАВАНЕ НА ВРЪЗКИ ЗА РЕГИОНА НА РЕКА ДУНАВ

Този стълб акцентира върху транспорта, енергетиката и някои аспекти на културата/туризма. Основната цел е подобряване на възможностите за създаване на връзки в рамките на региона на река Дунав и с останалата част от Европа от гледна точка на инфраструктура, системи и хора. Това може да се постигне чрез подобрена координация на инфраструктурните дейности, подобрена експлоатация на транспортните и енергийните системи, обмяна на опит относно чистата енергия и насърчаване на дейности в областта на културата и туризма в региона на река Дунав.

Той ще наблегне на три приоритетни области: (1) подобряване на мобилността и мултимодалността (с обхващане на шосейните, железопътните и въздушните връзки и вътрешните водни пътища); (2) насърчаване на по-широкото използване на енергия от устойчиви източници (с обхващане на енергийната инфраструктура, пазарите и чистата енергия) и (3) насърчаване на дейности в областта на културата и туризма, както и на преките контакти между хората.

Този стълб осигурява сериозна подкрепа на стратегията „Европа 2020“:

1. Неговата цел е да допринесе за интелигентен растеж. Подобрената транспортна и енергийна инфраструктура е условие за иновациите (привличането на квалифицирани изследователи и работници). Иновативните решения могат да намалят разходите, да подобрят ефективността и да насърчат устойчивите решения. Модерният устойчив туризъм също има сериозен потенциал за развитие в региона.
2. Неговата цел е да допринесе за устойчив растеж. Той подкрепя намаляването на енергопотреблението, увеличаването на енергията от възобновяеми източници, модернизацията на транспортния сектор, така че да е щадящ за околната среда в по-голяма степен (например чрез насърчаване на мултимодалността) и да е по-ефективен, както и насърчаването на „зеления“ туризъм. Така ще бъде подобрена и бизнес средата и следователно конкурентоспособността на предприятията.
3. Неговата цел е да допринесе за приобщаващ растеж. Енергията може да стане по-сигурна и в по-голяма степен достъпна. Могат да бъдат създадени нови работни места. Подпомага се териториалното сближаване, например чрез по-добри връзки, които дават възможност на хората и предприятията да модернизират дори най-отдалечените региони. По-нататъшното развитие на дунавската култура ще черпи от многообразието на хората в региона.

Приоритетните области трябва да се разглеждат заедно с други области на политика. В стратегията се насърчава прилагането на интегриран подход. Например подобряването на транспортната инфраструктура оказва положително влияние върху такива аспекти, като бизнес средата, привлекателността на градовете и регионите или качеството на живот на гражданите, но освен това оказва въздействие върху ландшафта, биоразнообразието или замърсяването на въздуха. Тези области не могат да се разглеждат поотделно, а при спазване на нужния баланс между тях, за да се постигне най-трайното решение.

Примери за финансиране, което обхваща региона

Разходи, финансирани от структурните фондове² през периода 2007—2013 г.³

Транспорт 24,8 млрд. EUR

Пътища и магистрали	13,5 млрд. EUR
Железници	8,5 млрд. EUR
Пристанища и вътрешни водни пътища	0,7 млрд. EUR
Мултимодални възли	0,5 млрд. EUR
Летища	0,2 млрд. EUR
Други (градски, велосипедни алеи и др.)	1,4 млрд. EUR

Енергетика 3,0 млрд. EUR

Енергийна ефективност	1,5 млрд. EUR
Енергия от възобновяеми източници	1,2 млрд. EUR
Други (електроенергия, газ и др.)	0,3 млрд. EUR

Туризм 6,7 млрд. EUR

Възстановяване на градски и селски райони	3,0 млрд. EUR
Природно и културно наследство	1,4 млрд. EUR
Културни и туристически услуги	1,2 млрд. EUR
Културна инфраструктура	0,6 млрд. EUR
Други	0,5 млрд. EUR

Други източници на финансиране

Към този стълб допринасят и други програми на ЕС, а именно: трансевропейските транспортна и енергийна мрежи (TEN-T и TEN-E), Седмата рамкова програма за научни изследвания, националните програми, програмите за трансгранично сътрудничество и програмите с множество държави-бенефициери по Инструмента за предприемаческа помощ (ИПП), няколко програми по Европейския инструмент за съседство и партньорство (ЕИДП) (например регионалните програми или програмите за трансгранично сътрудничество), Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР), Европейският фонд за рибарство (ЕФР) и Програмата за конкурентоспособност и иновации. Важни проекти се финансират и по национални, регионални и местни политики. Освен това вече е предоставено значително по обем финансиране на голям брой проекти чрез заеми и/или съфинансиране от различни международни и двустранни финансови институции, като

² Европейският фонд за регионално развитие (ЕФРР), който включва трансгранично сътрудничество; Кохезионният фонд и Европейският социален фонд за държавите-членки. Не са включени Инструментът за предприемаческа помощ и Европейският инструмент за съседство и партньорство (ЕИДП).

³ При все това използването на структурните фондове зависи от конкретните оперативни програми, разработени и договорени в началото на програмния период 2007—2013 г. в тясно сътрудничество между Европейската комисия и съответните държави-членки/региони. Те трябва да предлагат възможности за финансиране на конкретни действия/проекти в зависимост от приоритетите и заложените параметри/действия в съответните оперативни програми.

Европейската инвестиционна банка (ЕИБ), Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР), Световната банка, Банката за развитие към Съвета на Европа (БРСЕ) или други заемодатели. В последно време бяха положени допълнителни усилия за по-доброто координиране и съчетаване на инструменти за безвъзмездна помощ и заеми за държавите от Западните Балкани чрез Инвестиционната рамка за Западните Балкани⁴ (ИРЗБ). В Република Молдова и Украйна функционира подобен на ИРЗБ инструмент — механизъм за инвестиции по линия на добросъседството.

---

⁴ Инвестиционната рамка за Западните Балкани (ИРЗБ) е инструмент за съчетаване на безвъзмездна помощ и заеми за държавите кандидатки и потенциалните кандидатки.

1) ПОДОБРЯВАНЕ НА МОБИЛНОСТТА И МУЛТИМОДАЛНОСТТА

Представяне на въпроса

Мобилността не обхваща само техническите аспекти и инфраструктурата. Тя включва организационни въпроси, задоволяване на търсенето на транспортни услуги в неговия пълен обем и справяне със сезонните/ежедневните натоварени часове на движение, пространствено планиране, начин на живот, иновации и др. Заедно с вътрешните водни пътища, автомобилният и железопътният транспорт осигуряват важни международни връзки в рамките на региона. Пристанищата на Черно море и пристанищата в северната част на Адриатическо море, както и железопътните линии и летищата, са непосредствени входни точки към басейна на река Дунав от чужбина. При една адекватна политика в областта на транспорта всичко това трябва да се взема под внимание, да се насърчава мултимодалността и същевременно да се отчита опазването на околната среда, икономическият растеж и социалното развитие.

Устойчивата мобилност като цяло е ясна цел на стратегията „Европа 2020“, както и на общата европейска политика в областта на транспорта. Предвид факта, че въздействието на вътрешното корабоплаване върху околната среда е относително слабо (при него се отделя 3,5 пъти по-малко CO₂ на тонкилометър в сравнение с камионите), то е важен вид транспорт. Обединени чрез канала Майн—Дунав, реките Рейн и Дунав свързват пряко единадесет държави от Северно море до Черно море по протежение на 3500 km. Поради това река Дунав представлява гръбнакът на региона⁵. При все това развитието на водните пътища като плавателни коридори трябва да става в съчетание с изграждането на модерни и ефективни интермодални пристанища за интегриране на корабоплаването с железопътния и автомобилния транспорт.

Специфични характеристики на региона на река Дунав

Налице е общо съгласие, че добрите, взаимосвързани и устойчиви транспортни системи са важни за региона. Координираното подобрене на транспорта въз основа на холистични и интегрирани виждания за неговото развитие, съпътствано от разработването и използването на подходящи технически и устойчиви от екологична гледна точка решения, може да увеличи привлекателността на река Дунав като рентабилен коридор за ефективно постигане на устойчиво регионално развитие и мобилност. По-конкретно мултидисциплинарният подход към проектите за инфраструктура на водните пътища може да гарантира опазване и възстановяване на ценната екосистема на река Дунав. Той трябва да се допълни от модернизиране на железопътния транспорт. Тук особено важна роля играе изграждането на коридорите за железопътен товарен превоз като част от европейска железопътна мрежа за конкурентоспособен товарен превоз⁶. Регионът на река Дунав се обслужва от няколко от

⁵ От Келхайм в Германия до Сулина в делтата на реката в Румъния плавателната дължина на река Дунав възлиза общо на 2414 km, по които се обслужват над 40 пристанища от международно значение. Годишният обем на превозите по цялата дължина на река Дунав възлиза на около 50 млн. тона, което се равнява на 2,5 млн. камиона или 62 500 блок влакове. Със своите 10 крайречни държави и 1025 km общи граници река Дунав е и най-международната река в света. Заедно със сухопътните маршрути, които преминават през региона, реката представлява жизненоважна връзка между изтока и запада, както и кръстопът за много маршрути от север на юг.

⁶ Регламент (ЕС) № 913/2010 на Европейския парламент и на Съвета от 22 септември 2010 г. относно европейска железопътна мрежа за конкурентоспособен товарен превоз.

коридорите за железопътен товарен превоз, които се предвижда да бъдат изградени през следващите 3—5 години.

В този контекст гарантирането на оперативната съвместимост на железопътните линии в областта, например възможността локомотивите да пресичат границите, е от огромно значение за подобряване на конкурентоспособността на железопътния транспорт. По-специално линиите, които са модернизирани с помощ от фондовете на ЕС, следва да се оборудват с ERTMS⁷.

Свързани помежду си чрез ефективни интермодални терминали, река Дунав, коридорите за железопътен товарен превоз и свързващите железопътни линии могат да спомогнат за облекчаване на натовареността на пътищата и да допринесат за ефективна транспортна система и по-устойчиво от екологична гледна точка разпределение между отделните видове транспорт.

Що се отнася до вътрешното корабоплаване, потенциалът на река Дунав очевидно не се използва в пълна степен. Обемът на товарите, превозвани по река Дунав, е едва между 10 % и 20 % (в зависимост от използваните параметри) от обема на товарите, превозвани по река Рейн. Този потенциал би могъл да се използва по по-добър начин, например чрез повишена мултимодалност, подобрена инфраструктура, подобро логистично управление или по-добро оборудване (например иновативно проектирани плавателни съдове, модерни компютъризирани съоръжения за подпомагане на корабоплаването). Инфраструктурата на водните пътища в някои участъци от мрежата отчасти ограничава конкурентоспособността на корабоплаването по река Дунав през цялата година (най-вече в случай на продължителни периоди на ниско ниво на водите). Пристанищата трябва да се модернизират и да се пригледят към мултимодалните изисквания. През последните десетилетия се наблюдава липса на инвестиции и твърде малко иновации в речния флот. Недостигът на персонал (особено капитани и лоцмани) е резултат от недостатъчната учебна база, миграционните тенденции и високия дял на хората над 50-годишна възраст.

Що се отнася до пътищата и железопътните линии, инфраструктурата често е недостатъчна или просто липсва, по-специално по отношение на трансграничните връзки (на които националните власти не отдават приоритетно значение). Налице е липса на инвестиции в трансграничните връзки, отчасти защото държавните граници в басейна на река Дунав се промениха значително в близкото минало, което доведе до нарушаване на някои връзки (премахване на пътища, събаряне на мостове и демонтиране на железопътни линии). Като следствие от това селища с голям потенциал за взаимно сътрудничество в разширения ЕС все още не разполагат с необходимите връзки и са широко разпространени ограниченията на скоростта поради остарялата инфраструктура.

Летищата трябва да са леснодостъпни, сигурни и безопасни. В някои части на региона на река Дунав летищата преминават през процес на приватизация и/или децентрализация на управлението и се нуждаят от силна и ефективна система за управление. Потенциалът на регионалните летища все повече излиза на преден план благодарение на полетите от точка до точка и нарастването на обема на въздушните товари. Този растеж трябва да се осъществява по хармонизиран начин и без ограничения.

Проблемите са свързани най-вече с липсата на координирано планиране, финансиране и осъществяване. Съществуващите междуправителствени органи се нуждаят от подкрепа за постигането на достатъчно на брой конкретни резултати. Тъй като мобилността и достъпността изискват големи инвестиции, е важно всичко да се планира така, че тези

---

⁷ Европейска система за управление на железопътното движение.

инвестиции да се използват в пълния им потенциал (например съвместни инвестиции, планирани в транснационален мащаб, с поделени разходи и ползи).

Мултимодалните възли трябва да изпълняват все по-значима роля не само от гледна точка на достъпността, но и като оптимални места за концентриране на бизнеса и промишлеността. Коридорите за железопътен товарен превоз, които вече бяха споменати по-горе, включват и интермодални терминали, с което гарантират ефективни тримодални връзки между вътрешните водни пътища, железниците и пътищата като логистични центрове в региона на река Дунав.

Мобилността и достъпността също така са свързани с други области на политика, като околната среда и социално-икономическото развитие. Интегрираният подход води до по-реалистична оценка на цялостните ползи чрез отчитане на ползите за всички засегнати държави и сектори. Модерните технологични постижения (например информационните и комуникационните технологии — ИКТ) също позволяват като цяло да бъдат преразгледани нуждите от мобилност.

Действия

Вътрешен воден транспорт

ЕС се ангажира да преследва целта за преминаване към не толкова енергоемки, по-чисти и по-безопасни видове транспорт. Вътрешният воден транспорт може да играе водеща роля в постигането на тези цели.

Необходими са конкретни действия за пълно използване на пазарния потенциал на вътрешното корабоплаване и за повишаване на неговата привлекателност. Предвид факта, че вътрешното корабоплаване е най-вече международен вид транспорт, са необходими действия както на национално равнище, така и на равнище ЕС.

Действията и проектите в настоящата глава допълват и доразвиват вече предприети дейности в региона на река Дунав. Те са в съответствие с целите, определени в европейската програма за действие за транспорта по вътрешните водни пътища (NAIADES). Периодът на настоящата програма NAIADES ще приключи през 2013 г. Поради това е нужно да се изготви програма с последващи мерки, за да се гарантира, че съответните дългосрочни транспортни цели за басейна на река Дунав могат да се постигнат.

Подобряване на инфраструктурата и икономическите резултати на корабоплаването по водните пътища

- ***Действие — „Приключване на реализирането на приоритетен проект № 18 от Трансевропейската транспортна мрежа в срок и по екологично устойчив начин“.*** Полагат се усилия за намиране на екологично устойчиви решения за подобро корабоплаване с цел отстраняване на съществуващите непроходими места. Тук трябва да се вземат под внимание и вероятните въздействия на изменението на климата, запазването на функциониращите екосистеми и насоките за планиране, които се съдържат в „Съвместната декларация за развитие на вътрешното корабоплаване и опазването на околната среда в басейна на река Дунав“⁸ и в „Наръчника относно добри

---

⁸ „Съвместната декларация за развитие на вътрешното корабоплаване и опазването на околната среда в басейна на река Дунав“ беше разработена от Международната комисия за опазване на река Дунав, Дунавската комисия и Международната комисия за басейна на река Сава. В тези насоки се призовава за създаването на екип за интегрирано планиране, който да включва основните заинтересовани страни и да оценява нуждите на корабоплаването и водната среда поотделно във всеки един конкретен случай и да

практики за устойчиво планиране на водните пътища⁹. Проекти по Трансевропейската транспортна мрежа има разработени в Германия, Австрия, Словакия, Унгария, България и Румъния. Целта е да се отстранят съществуващи пречки пред възможностите за корабоплаване по реката, която към 2015 г. следва целогодишно да обслужва плавателни съдове категория VIb¹⁰.

➤ **Действие** — **„Инвестиране в инфраструктурата на водните пътища по река Дунав и нейните притоци и доразвиване на връзките“**. С оглед да се даде възможност за икономически връзки с вътрешността на континента е необходимо да се подобри съществуващата мрежа от водни пътища в басейна на река Дунав. Това следва да включва проучване на инфраструктурата за липсващи връзки, както и варианти как най-добре да се развият занапред връзките с Черно море и по-далечни дестинации.

⇒ **Пример за проект** — **„Отстраняване на отломки от кораби, останки от мостове и неексплодирани оръжия от коритото на река Дунав“**. Те създават пречки в някои участъци по долното течение на река Дунав и оказват дългосрочни последици за корабоплаването по река Дунав. Макар че е постигнат добър напредък, те все още възпрепятстват движението и застрашават безопасността на корабоплаването в определени участъци, особено в периоди на ниски нива на водите.

⇒ **Пример за проект** — **„Изграждане на канала Дунав—Букурещ“**. Основните цели на сложната разработка на системата на канала Дунав—Букурещ са: свързване на столицата на Румъния с река Дунав по воден път, защита на 11 населени места и 30 000 хектара земеделски площи от наводнения; генериране на електроенергия, създаване на необходимите условия за отдих и туризъм, осигуряване на благоприятно екологично въздействие и други подобни; доставяне на необходимата вода за напояване, осигуряване на питейна вода за съседните населени места и за добив на аквакултури. (*Водещ партньор*: Румъния).

➤ **Действие** — **„Модернизиране на флота на река Дунав с оглед подобряване на екологичните и икономическите резултати“**. Екологичните и икономическите резултати от корабоплаването по река Дунав могат да бъдат подобрени чрез иновации, специално модернизиране на флота и мерки за оптимизирано управление на отпадъците. За тази цел следва да се установи общ подход за модернизирането на плавателните съдове по вътрешните водни пътища. Технологичните подобрения от гледна точка на иновативни плавателни съдове, двигатели и оптимизирано потребление на гориво (например: преоборудване с филтър за частици, използване на гориво с ниски нива на емисии, използване на подавана от брега енергия при установяване на док) и логистични

включи колкото се може повече изгодни за всички мерки за подобряване както на корабоплаването, така и на екологичното състояние.

⁹ Наръчникът е разработен в рамките на инициативата PLATINA и цели да представи добри практики в областта на устойчивото планиране на водни пътища. Документът съдържа насоки за планиране на проекти за развитие на водните пътища, които са съвместими с изискванията за опазване на околната среда и обезпечават хармонично развитие, което е от полза за всички. Наръчникът осигурява общи препоръки по проекти, касаещи инфраструктурата на водните пътища, и е предназначен както за техническите проектанти, така и за други заинтересовани страни, които желаят да участват в процеса на планиране на развитието на водните пътища.

¹⁰ Международната класификация на европейските вътрешни водни пътища (UNECE/TRANS/120/Rev.4, стр. 28/29) в Европейското споразумение за основните вътрешни водни пътища с международно значение (AGN) съдържа класификация на параметрите за моторните плавателни съдове и тласканите конвои. В настоящия документ категория VIb се отнася единствено до тласканите конвои и плавателните съдове за вътрешни водни пътища с максимално газене до 2,5 m.

операции могат да направят плаването по вътрешните водни пътища по-привлекателно, като му осигурят допълнителни предимства.

⇒ *Пример за проект — „Доразвиване на проекта за управление на отпадъците от корабоплаването по вътрешните водни пътища на река Дунав (WANDA)“.* WANDA цели установяването на устойчив, разумен от екологична гледна точка и координиран в транснационален мащаб подход по отношение на управлението на отпадъците от кораби по река Дунав чрез (1) разработване на национални концепции за управление на отпадъците от кораби, (2) осъществяване на пилотни действия и (3) разработване на модел за финансиране на оперативната система въз основа на принципа „замърсителят плаща“ (Водещ партньор: Via Danau; краен срок: март 2012 г.).

Подобряване на организационната рамка и човешките ресурси за корабоплаване по вътрешните водни пътища

➤ *Действие — „Координиране на националните транспортни политики в областта на корабоплаването в басейна на река Дунав“.* В европейската програма за действие NAIADES (Речно корабоплаване и вътрешни водни пътища — действия и развитие в Европа) се определя цялостен набор от мерки с цел използване на пълния потенциал на корабоплаването по вътрешните водни пътища. С оглед да се създадат съгласувани връзки в региона на река Дунав националните администрации се призовават да положат усилия за активно интегриране на транспорта по вътрешните водни пътища в своите национални транспортни стратегии и политики по координиран начин.

⇒ *Пример за проект — „Доразвиване на платформата за прилагане на NAIADES (PLATINA)“.* В рамките на този проект се набелязват необходимите политически действия, обединяват се нужните заинтересовани страни (работни групи, срещи на експерти) и се развиват необходимите знания и инструменти. Ключовите експерти и заинтересованите страни разработват технически предложения за политически действия в петте области на действие на NAIADES. (Водещ партньор: Via Danau; краен срок: май 2012 г.)

➤ *Действие — „Подпомагане на Дунавската комисия при финализирането на процеса на преглед на Белградската конвенция“.* Прегледът на конвенцията е почти завършен, но тя все още не е подписана и ратифицирана. Приключването на процеса би подсилило ролята на Дунавската комисия и ще позволи присъединяването на Европейската комисия като член.

➤ *Действие — „Развитие на пристанищата в басейна на река Дунав в мултимодални логистични центрове“.* Има за цел да се увеличат възможностите за обединяване на товарните потоци за превоз по вътрешните водни пътища и за намаляване на отрицателното външно въздействие на транспорта на други места. Държавите от басейна на река Дунав и съответните заинтересовани страни следва да разработят координирана и хармонизирана концепция за развитие на мултимодални пристанища. Като основа за тази дейност следва да се разработят (или преразгледат) национални планове за развитие на пристанищата с оглед тяхното интегриране в местните и регионалните стратегии за развитие.

➤ *Действие — „Подобряване на цялостното управление на водните пътища по река Дунав и нейните притоци“.* Националните органи за управление на водните пътища носят отговорност за постоянната поддръжка на инфраструктурата на водните пътища

(например дейности по проучване и драгажни дейности), а често и за прилагането на мерки за защита от наводнения и опазване на околната среда (например съгласно изискванията на рамковата директива на ЕС за водите). Тези органи са длъжни постоянно да укрепват сътрудничеството помежду си, по-специално чрез създаване на общи стандарти за управление на водните пътища¹¹ в басейна на река Дунав.

⇒ *Пример за проект — „Доразвиване на проекта за мрежа от административни органи на водните пътища на река Дунав (NEWADA)“.* Целта на този проект е да се улесни координирането на дейностите и бъдещите планове, както и обмяната на опит сред организациите, които отговарят за административните въпроси във връзка с водните пътища по река Дунав. При втората стъпка това ще се използва като основа за набелязване на примерни действия и внедряване на пилотни проекти с цел повишаване на ефективността на управлението на водните пътища (Водещ партньор: Via Donau; краен срок: март 2012 г.).

➤ *Действие — „Насърчаване на устойчив товарен транспорт в региона на река Дунав“.* Следва да се създаде интермодална връзка между товарния транспорт по вътрешните водни пътища на река Дунав и железопътния товарен транспорт с оглед укрепване на съществуващите икономически връзки и насърчаване на сближаването в региона. Проектът ще спомогне за увеличаване на мултимодалния товарен транспорт и ще доведе до по-равномерно и ефикасно разпределяне на движението по съществуващата инфраструктура.

⇒ *Пример за проект — „Развитие на транспорта на контейнери по река Дунав“.* Целта на този транснационален проект е стабилно сътрудничество между пристанищата и партньорите от частния сектор (например логистични дружества) с оглед използване на потенциала на контейнерния превоз. Необходимо е модернизиране на нужната инфраструктура с оглед развитие на най-важните партньорски пристанища, както и създаването на мрежа в рамките на тези пристанища. Основните дейности в рамките на тази област биха могли да включват изготвянето на проучвания за целесъобразност, свързването на пристанищата, разработването и внедряването на проекти. Освен това проектът следва да спомогне за увеличаване на използването на мултимодалния транспорт (Водещ партньор: град Виена/пристанище Виена; краен срок: ще бъде определен от координатора на ПО).

⇒ *Пример за проект — „Създаване на подход и уебплатформа за осигуряване на пълна информация в реално време относно корабоплаването по река Дунав и връзките с всички видове транспорт“.*

➤ *Действие — „Внедряване на хармонизирано информационно обслужване на речния транспорт (RIS)“.* RIS допринася значително за повишаване на безопасността, ефективността и щаденето на околната среда от страна на корабоплаването по вътрешните водни пътища. Транспортните оператори, пристанищата и доставчиците на логистични услуги могат да оптимизират своите логистични операции и така да намалят общите транспортни разходи. Пълният потенциал на RIS обаче може да се реализира само ако обслужването се прилага по цялата дължина на река Дунав и основните плавателни притоци и канали на реката.

---

¹¹ Това е в съответствие и с „Плана за управлението на басейна на река Дунав за 2009 г.“, в който е определена „Обща програма от мерки“ за изпълнение от държавите в региона на река Дунав.

⇒ *Пример за проект — „Доразвиване на проектите по IRIS Europe — подпомагане на координираното внедряване на информационно обслужване на речния транспорт (RIS) в Европа“. Целта на проекта IRIS Europe II е допълнително разширяване и прецизиране на ключови технологии, услуги и приложения за RIS, например международен обмен на данни. Новопоявилите се теми засягат постигането на договорени равнища на европейско обслужване.*

➤ *Действие — „Инвестиране в образованието и работните места в сектора на корабоплаването по река Дунав“. В сектора на корабоплаването по река Дунав понастоящем се наблюдава недостиг на корабен персонал, което се дължи и на ограничените възможности за обучение и образование в дунавските държави. Съществуващите образователни институции използват различни учебни планове. С оглед да се улесни наличието и мобилността на работната сила на европейско равнище трябва да се положат усилия за изготвяне на общи профили на образование и обучение. В тези рамки дунавските държави следва да привлекат и обучат млади хора за професията „член на екипаж за плаване по река Дунав“. Участващите дружества в транспорта по вътрешните водни пътища (пристанища, транспортни дружества, клиенти и др.) и образователните и изследователските институции следва да създадат образователни платформи и мрежи за увеличаване на конкурентоспособността и компетентността на всички участници.*

⇒ *Пример за проект — „Създаване на мрежи за сътрудничество в сферата на логистиката и образованието в областта на речното корабоплаване, насочени към транспорта по вътрешните водни пътища в коридора на река Дунав и подкрепени от иновативни решения (NELI)“. Основната цел на проекта е подобряването на образованието и обучението в областта на транспорта по вътрешните водни пътища в региона на река Дунав. В сътрудничество със съществуващите мрежи като EDINNA (образование в областта на речното корабоплаване в Европа) партньорите в NELI целят да улеснят обмена и бъдещото сътрудничество по образователни и учебни въпроси. Конкретните резултати са услугите за електронно обучение в областта на корабоплаването по вътрешните водни пътища, концепцията и изграждането на информационни и учебни центрове и насърчаването на конкретни дейности сред младите хора. (Водец партньор: Румънски морски квалификационен център; краен срок: март 2012 г.)*

Железопътен, автомобилен и въздушен транспорт

Макар че транспортът по вътрешните водни пътища разполага със значителен неоползотворен потенциал в региона на река Дунав, другите видове транспорт също се нуждаят от внимание. Модерната, добре свързана пътна инфраструктура е от огромно значение, но тя трябва да се допълни от железопътен транспорт, за да се избегне претоварването и да се гарантира ефективна и екологично устойчива транспортна система, докато въздушният транспорт също е от решаващо значение за гарантиране, че регионът може да изпълнява напълно своята роля в глобализирания свят. Предложените действия и проекти също така вземат под внимание нуждите от мобилност като цяло.

Подобряване на достъпа до и възможностите за свързване

➤ *Действие — „Завършване на приоритетните проекти на Трансевропейската транспортна мрежа (железопътен и автомобилен транспорт), които пресичат региона на река Дунав, като се преодолеят трудностите и пречките, включително*

екологични, икономически и политически, особено в трансграничните райони¹²“. При осъществяването на проекта трябва да се наблегне на завършване на настоящите проекти и елиминиране на пречките. В него следва да се установят устойчивите начини за финансиране и да се подобри координацията, по-специално между отделните железопътни дружества с оглед развитие и модернизиране на железопътните системи. Повечето от приоритетните проекти вече се осъществяват и сега основната задача трябва да бъде завършването им в срок. За постигане на тази цел проектът би могъл да включва **„Изграждане на съвместна платформа за координиране на дейността по транспортните въпроси в региона на река Дунав с оглед ускоряване на изпълнението на проекти“.** Това би следвало да се извършва в тясно сътрудничество с европейските координатори на Трансевропейската транспортна мрежа.

⇒ *Пример за проект — „Изграждане на два нови моста през река Дунав“. Двата моста ще бъдат изградени в отсечката на река Дунав между Румъния и България. Единият от двата моста ще свързва Бекет (Румъния) и Оряхово (България), а другият ще свързва Кълъраш (Румъния) и Силистра (България).*

➤ **Действие — „Изграждане на коридорите за железопътен товарен превоз, които представляват част от европейската железопътна мрежа за конкурентоспособен товарен превоз¹³“.** От първоначалните девет коридора четири¹⁴ имат директна връзка с региона на река Дунав. При изграждането следва да се наблегне на гарантиране на достатъчен капацитет за висококачествени услуги за железопътен товарен превоз и надеждност, както и подобряване и хармонизиране на стандартите за железопътна инфраструктура, уместни за железопътния товарен транспорт, по-специално натоварване

¹² Например:

- Приоритетен проект 22 (железопътен транспорт): от Нюрнберг/Дрезден до Констанца и Атина през Прага, Виена, Будапеща и Арад през целия регион. Западната част от Алпите до долината на река Дунав, включително областта Виена—Братислава, свързва Париж с Виена и Братислава чрез приоритетен железопътен проект 17;
- Приоритетен проект 7 (автомобилен транспорт): този проект отчасти е паралелен на река Дунав в източната част чрез магистрала РР-7, която свързва Будапеща с Констанца на Черно море и гръцките градове Солун, Атина и Игуменица;
- Приоритетен проект 23 (железопътен транспорт): този проект свързва Гданск и Виена през Варшава, Бърно и Братислава;
- Приоритетен проект 25 (автомобилен транспорт): този проект свързва Балтийско море и река Дунав през Гданск—Бърно/Братислава—Виена;
- Приоритетен проект 6 (железопътен транспорт): този проект тръгва от Лион и стига до украинската граница, като свързва Иберийския полуостров с източната част на Европа и по-далечни дестинации чрез Триест—Дивача/Копер—Дивача—Любляна—Будапеща.

Горепосочените приоритетни проекти следва да се допълват от връзките към държавите извън ЕС с оглед да се завърши транспортната мрежа в басейна на река Дунав. По този начин части от коридора ще бъдат включени в мрежата от приоритетни проекти на TEN-T за хомогенно развитие на транспортната система.

¹³ Регламент (ЕС) № 913/2010 на Европейския парламент и на Съвета от 22 септември 2010 г. относно европейска железопътна мрежа за конкурентоспособен товарен превоз.

¹⁴ Четирите коридора за железопътен товарен превоз, пряко свързани с региона на река Дунав, са:

- Коридор „Ориент“, който свързва Прага през Виена и Братислава с Букурещ и Констанца на Черно море и със София, Солун и Атина;
- Балтийско-средиземноморски коридор, който свързва Гдиня на брега на Балтийско море с Виена и Братислава през Южна Полша, Словакия и Чешката република и продължава към Словения, Северна Италия и Адриатическото крайбрежие;
- Централен коридор север—юг, който свързва Швеция с Италия през Хамбург, Южна Германия и Инсбрук и завършва в Палермо;
- Средиземноморският коридор свързва Испания и Южна Франция по продължението на средиземноморския бряг със Северна Италия, Словения, Будапеща в Унгария и достига границата с Украйна край Захони.

на осите, дължина на влаковете и датчици за натоварване, по цялата дължина на коридорите. Специално внимание следва да се отдели и на разработването на модерни интермодални терминали, които свързват река Дунав с железопътната мрежа, така че да се създадат възможности за ефективно сътрудничество между двата вида транспорт със слабо въздействие върху околната среда.

➤ **Действие** — *„Повишаване на сътрудничеството между заинтересованите страни във въздушното движение с оглед изготвяне на план за въвеждане на по-кратки самолетни маршрути“*. Подобрената координация между „функционалните блокове въздушно пространство“ (най-вече FАВ Централна Европа и FАВ Дунав) в региона на река Дунав може да гарантира необходимия преход от национални договорености за управление на въздушното движение към по-интегрирано европейско измерение, като 2012 г. е крайният срок за изпълнение.

⇒ *Пример за проект — „Прилагане на SESAR, технологичната част от проекта за единно европейско небе, в региона на река Дунав“*. Интелигентните системи за движение в сектора на въздушния транспорт допринасят за намаляване на въздействието на летищата върху околната среда и за свеждане до минимум на проблеми като шум и замърсяване на въздуха. Технологичните инструменти могат да допринесат за по-ефективно управление на полетите както на земята (системи за управление на летищата), така и във въздуха (функционални блокове въздушно пространство).

➤ **Действие** — *„Гарантиране на устойчиви метрополни транспортни системи и мобилност“*. Това допринася за конкурентоспособността и привлекателността на метрополните региони в областта на река Дунав и същевременно ще допринесе съществено за опазването на климата и подобряването на здравето в градските/крайградските райони. ИКТ ще спомогне за намаляване на разходите за информация и ще направи устойчивите видове транспорт леснодостъпни за всички. Това включва допълнително развитие на електронната мобилност чрез развитие на пазарите и инфраструктурата в гъсто населени райони в сътрудничество с предприятията. Дружествата за обществен и частен транспорт в метрополните райони ще са в състояние да си сътрудничат в сферата на обществените поръчки за щадящи околната среда превозни средства и разработването на стандартизирани, висококачествени информационни онлайн платформи за транспорт и мобилност за гражданите. Действието следва да даде възможност за капитализацията на широка гама от проекти на ЕС, насочени към въпроса с градската мобилност, и да спомогне за прилагане на плана за действие на ЕС за градска мобилност (2009 г.).

⇒ *Пример за проект — „Създаване на речен автобус и други връзки между градските центрове по течението на река Дунав (проекта Дунав експрес)“*. Проектът цели създаването на връзки с речен автобус между големите метрополи по течението на река Дунав и околните им градове. Речният автобус следва по-специално да е подходящо решение за нуждите от пътувания на дълги разстояния и за областите, в които по река Дунав няма мостове. Това би подобрило мобилността на хората и също така би могло да се използва за туристически цели. Проектът следва да спомогне за увеличаване на интермодалния пътнически транспорт, което ще доведе до оптимално и устойчиво използване на ресурси.

➤ **Действие** — *„Подобряване на регионалната/местната трансгранична инфраструктура и достъпа до селски области“*. Регионалните и местните трансгранични транспортни връзки следва да се подсилят от инфраструктурата за

трансграничен транспорт (малки мостове, пропускателни пунктове, връзки към обществения транспорт). Друг уместен факт е, че в региона на река Дунав процентът на населението, което живее в селски райони, е много по-голям отколкото в останалата част от Европа и поради това необходимостта от достъп до тези райони е от първостепенно значение.

⇒ *Пример за проект — „Разширяване на линиите на обществения транспорт“.* Това е програма за насърчаване на дружествата за обществен транспорт в държавите в долината на река Дунав (автобусни и железопътни) да разширят настоящите си линии при цена на билета, съответстваща на цената за директен превоз, и да свързват селища от двете страни на границата.

Мултимодални връзки

➤ **Действие — „Разработване на планове за допълнителни възли за мултимодалност“.** Припокриването на различни водещи организации за товарен и пътнически превоз в много възли води до претоварване и загуба на производителност. Освен това инфраструктурата на терминалите за свързване на различните видове транспорт е слабо развита или липсва. В този контекст въздушният транспорт може да играе ключова роля за осигуряването на достъп до отдалечени региони. Като започва с коридор VII и разделя отделните видове транспорт чрез елиминиране на пречки по захранващите маршрути, дунавската ос може да доведе до увеличение на капацитета в няколко случая. Същевременно това би подобрило условията за развитие на районите на съответното място и за прехвърляне на известна част от превозите към по-щадящи околната среда видове транспорт с по-висока енергийна ефективност като железопътен и воден транспорт. Следва да се създадат мрежи между уместните заинтересовани страни с оглед подобряване на качеството на транспортната система и логистичните вериги между възлите и в рамките на възлите — с насоченост към устойчиви видове транспорт като железопътен транспорт и транспорт по вътрешни водни пътища.

⇒ *Пример за проект — „Осъществяване на проекта за ос север—юг (SoNorA)“:* Целта на този проект е да се развият възможности за достъп между Адриатическо и Балтийско море чрез изграждане на реална мрежа с помощта на завършването на транспортната инфраструктура, чрез активизиране и подобряване на мултимодалните логистични услуги за товарен транспорт, чрез разработване на транснационални планове за действие за бъдещо реализиране на проекти и чрез подпомагане на нови възможности за регионално развитие, които възникват в резултат на подобрения в транспортната мрежа.

➤ **Действие — „Допълнително развитие на интелигентните системи за движение чрез използване на щадящи околната среда технологии, по-специално в градските региони“.** Качеството на транспортните възли зависи в голяма степен от възможностите на тяхната транспортна система. Съществуващите проблеми като претоварване или пречки също могат да бъдат отстранени чрез въвеждане на ефективна система за управление на транспорта за оптимизиране на съществуващия капацитет. Например въвеждането на програма за планиране на интермодален маршрут в реално време би могло да се разпространи до по-големи части от региона на река Дунав, по-специално важните възли като регионите на столиците и регионите на основните пристанища.

⇒ *Пример за проект — „Внедряване на европейската цифрова инфраструктурна мрежа на движението за интелигентни транспортни системи (EDITS)“.* Подобрената информация относно транспортната система дава възможност за

по-ефикасно управление на съществуващата транспортна инфраструктура, като се намалява претоварването и вредите за околната среда. Това е основната цел на проекта EDITS (например: управление на движението, планиране и моделиране на движението, информация за движението) чрез използване на хармонизирани на транснационално равнище географски данни за движението. Регионът на Виена може да послужи като пример за добра практика. Освен това така се подкрепят програмите за планиране на транспорта с цел управление на съществуващата транспортна инфраструктура по по-ефективен начин. Местните/регионалните/националните администрации ще получат технически насоки. (Водещ партньор: Асоциация на обществения транспорт в региона на Виена)

2) НАСЪРЧАВАНЕ НА ПО-ШИРОКОТО ИЗПОЛЗВАНЕ НА ВЪЗОбНОВЯЕМАТА ЕНЕРГИЯ

Представяне на въпроса

Енергийните системи са изградени от енергийни мрежи и енергийни пазари. Те са взаимосвързани, тъй като мрежите са от основно значение за ефективното функциониране на пазарите. Отварянето на пазарите за електроенергия на ЕС, което е цел на третия пакет за вътрешния пазар, допринася както за конкуренцията, така и за сигурността на доставките и ще бъде улеснено от създаването на „Европейска мрежа на операторите на преносни системи“¹⁵ и „Агенция за сътрудничество между регулаторите на енергия“¹⁶. По-специално в сектора на природния газ трябва да се подобрят връзките между националните пазари и държавите в региона трябва да получат достъп до нови външни източници. Укрепването на газопреносната инфраструктура ще бъде от ключово значение за предотвратяването на евентуално прекъсване на доставките в бъдеще. Необходими са добре функциониращи мрежи, връзки и оперативна съвместимост за сигурност на енергийните доставки, разнообразяване на доставките и ефективно управление на енергията.

Освен това всички държави от региона на река Дунав са въвели политики за подпомагане на използването на енергия от възобновяеми източници. Много от тях разполагат с огромен природен потенциал за разработване на възобновяеми източници на енергия (по-специално слънчева и вятърна енергия). Те разполагат и с потенциал за подобрения във връзка с енергийната ефективност в жилищни сгради и топлофикацията.

В директивата относно енергия от възобновяеми източници (2009/28/ЕО) се определят амбициозни цели за всички държави-членки с оглед да се гарантира, че ЕС ще постигне дял на енергията от възобновяеми източници в размер на 20 % до 2020 г. и дял на енергията от възобновяеми източници по-специално в транспортния сектор в размер на 10 %. Директивата следва да се приложи от държавите-членки до декември 2010 г. ЕС подкрепя тези политически цели чрез значително участие в инвестициите във възобновяеми източници на енергия¹⁷.

¹⁵ В третия пакет за вътрешния пазар бяха предвидени и впоследствие създадени две „Европейски мрежи на операторите на преносни системи“ (ENTSO): (1) ENTSO-e за електропреносната мрежа и ENTSO-g за газопреносната мрежа.

¹⁶ Европейският съюз наскоро създаде „Агенция за сътрудничество между регулаторите на енергия“ (разположена в Любляна, Словения), която ще започне да функционира през март 2011 г. Агенцията ще координира дейността на националните регулаторни органи, при определени условия ще взема обвързващи индивидуални решения относно трансгранична инфраструктура и ще следи и докладва за развитието на европейските енергийни пазари.

¹⁷ Структурните фондове и Кохезионният фонд и Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) представляват най-уместният източник на Европейската комисия за бюджет за подпомагане (сума в размер на 9 млрд. EUR е разпределена за проекти за енергийна ефективност и възобновяеми източници на енергия от структурните фондове и Кохезионния фонд за периода 2007—2013 г.). Допълнителни възможности за финансиране на енергийна ефективност и инвестиции във възобновяеми източници на енергия в съществуващия сграден фонд бяха създадени чрез изменението на регламента за Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) през май 2009 г. По този начин биха могли да се предоставят допълнителни 5—8 млрд. EUR за инвестиции за устойчива енергия в сградите. Въз основа на изменението на регламента за ЕФРР разходите за подобряване на енергийната ефективност и използване на възобновяеми източници на енергия в съществуващия жилищен сектор за всички държави-членки ще са допустими за до 4 % от общия разпределен бюджет по ЕФРР. Тъй като всички

Специфични характеристики на региона на река Дунав

Енергийните цени в региона са високи¹⁸. Голяма част от енергията се внася, преносът ѝ е скъп, пазарите са разпокъсани. Енергийната инфраструктура не е добре взаимосвързана. Освен това регионът на река Дунав по-конкретно е уязвим от гледна точка на сигурността на доставките, както беше демонстрирано през януари 2009 г., когато доставките на природен газ бяха прекъснати. В допълнение производството и използването на енергия са значителен източник на замърсяване.

Инвестициите в инфраструктурата са ключов приоритет. Необходимо е сътрудничество във връзка с планирането, финансирането и осъществяването¹⁹. Налице са няколко политики на ЕС за подпомагане на енергетиката, по-специално програмата за трансевропейски енергийни мрежи (TEN-E), Европейската енергийна програма за възстановяване²⁰, третият енергиен пакет, директивата за възобновяеми източници на енергия, фондът „Екология за растеж“ в Югоизточна Европа²¹ и стратегията „Европа 2020“. Освен това структурните фондове и Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони осигуряват добри възможности за финансиране на проекти, по-специално за децентрализирано производство на енергия от местни възобновяеми източници на енергия, както и за научноизследователски мрежи. Подобряването на енергийната ефективност и увеличеното използване на възобновяеми източници на енергия са важни за цялата област. Регионът на река Дунав притежава голям потенциал за подобряване на енергийната ефективност, например по отношение на жилищните сгради и топлофикацията, както и по отношение на съоръженията за комбинирано производство на електроенергия и топлоенергия. Има и възможност за по-широкообхватно използване на геотермални източници за отопление и охлаждане, както и за производство на енергия. Някои държави са придобили значително ноу-хау относно ефективността и възобновяемите източници на енергия, което би могло да се популяризира и разпространи в региона, тъй като често се наблюдава липса на експертен опит.

държави-членки са длъжни да се съобразяват с директивите на ЕС, приложими по отношение на жилищния сектор, по-специално директивата относно енергийните характеристики на сградите (EPBD) и свързаните с нея изисквания относно използването на енергия от възобновяеми източници в сградите, включени в директивата за възобновяеми източници на енергия, такова преразпределяне би служило на двойна цел, като допълнително би създавало работни места, свързани с икономика с ниска въглеродна интензивност в региона.

¹⁸ Налице са големи различия в равнището на цените сред отделните пазари в региона. Освен това по-специално в източната част на региона цените на енергията, коригирани с индекса на покупателната сила, са високи.

¹⁹ Укрепването на мрежата TEN-E (по-специално в контекста на предстоящото преразглеждане) и прилагането на Европейския план за икономическо възстановяване чрез енергийни проекти с използване на структурните фондове по координиран начин е от съществено значение.

²⁰ Европейската енергийна програма за възстановяване (EPR), приета през 2009 г., осигурява 1440 млн. EUR за проекти за природен газ, от които 510 млн. EUR са предвидени за проекти в рамките на региона на река Дунав. Най-големият индивидуален проект — газопроводът Набуко, който се подпомага с 200 млн. EUR, допринася за изграждането на южния коридор за природен газ. Проектът Набуко притежава потенциал за пренос на природен газ с произход от региона на Каспийско море и Близкия Изток до държавите в региона на река Дунав и други европейски пазари на природен газ. Подпомагат се няколко допълнителни газопреносни връзки в Централна и Югоизточна Европа с 310 млн. EUR.

²¹ Фондът „Екология за растеж“ в Югоизточна Европа, създаден през 2009 г. по инициатива на Европейската инвестиционна банка (ЕИБ), е насочен към мерки за енергоспестяване и енергийна ефективност на Балканите и предлага финансиране чрез банковия сектор, както и директни заеми, придружени от техническа помощ. Предвижда се до 2014 г. чрез фонда да бъдат инвестирани около 400 млн. EUR.

Що се отнася до организацията на пазара, сътрудничеството спомага да се гарантира сигурност на доставките, да се балансира по-ефективно търсенето и предлагането и да се реализират икономии от мащаба при инвестициите. Налице е потенциал по отношение на енергийната ефективност и енергията от възобновяеми източници за увеличение на сигурността на доставките чрез намаляване на нуждите от енергия и увеличаване на дяла на произвежданата енергия (включително производство на енергия в малък мащаб на местно ниво). По отношение на атомната енергия трябва да се зачитат установените високи нива на сигурност, особено когато реката е важен източник на вода за охлаждане.

Действия

Енергийни системи

Енергийна инфраструктура

Що се отнася до енергийната инфраструктура, целта е да се координират дългосрочните политики в областта на енергетиката, както и националните инвестиционни стратегии (електроцентрали, енергийни мрежи, тръбопроводи, връзки и др.), като по целесъобразност се вземат под внимание стратегическите оценки за въздействие върху околната среда. Стратегията следва да допринесе за 10-годишния план за развитие на мрежата, както беше предложено в пакета за вътрешния енергиен пазар.

- ***Действие — „Изготвяне на съвместна позиция на региона във връзка с промените, които биха могли да се въведат в рамките на прегледа на политиката за ТЕН-Е и условията на новия Инструмент за енергийна сигурност и инфраструктурни инвестиции, по-специално във връзка с пропуските в енергийната инфраструктура“.*** В интерес на региона ще бъдат да се гарантира, че инструментът подкрепя проекти и концепции от ключово значение за региона, например връзка за природен газ в посока север—юг, инвестиции в газопреносни мрежи, инвестиции в маршрути за доставка от полза за региона и др.
- ***Действие — „Гарантиране, че действията са съгласувани с общия подход на енергийната общност²² и проучване на взаимодействията между енергийната общност и процесите на стратегията за региона на река Дунав“.*** Енергийната общност цели разширяване на вътрешния енергиен пазар на ЕС към Югоизточна Европа (страни: Албания, Босна и Херцеговина, Хърватия, бивша югославска република Македония, Молдова, Черна гора, Сърбия и Косово²³; участници: Австрия, България, Кипър, Чешката република, Франция, Германия, Гърция, Унгария, Италия, Нидерландия, Румъния, Словакия, Словения и Обединеното кралство, както и Европейския съюз).
- ***Действие — „Прилагане на регионално сътрудничество с оглед разработване и прилагане на проектите за газопреносни връзки в посока север—юг“.*** Стратегическата концепция за връзката за природен газ в посока север—юг е да се свърже областта на

---

²² Целта на енергийната общност е а) да създаде стабилна регулаторна и пазарна рамка, която дава възможност за привличане на инвестиции за производството на енергия и енергийните мрежи с оглед гарантиране на стабилни и непрекъснати енергийни доставки, които са от огромно значение за икономическото развитие и социалната стабилност; б) създаване на интегриран енергиен пазар, който дава възможност за трансгранична търговия с енергия и интегриране в пазара на ЕС; в) повишаване на сигурността на доставките; г) подобряване на екологичното състояние във връзка с енергийните доставки в региона; и д) повишаване на конкуренцията на регионално равнище и използване на икономии от мащаба.

²³ Съгласно Резолюция 1244 на ССООН.

Балтийско море (Полша) с Адриатическо и Егейско море и по-нататък с Черно море, като се обхвалят следните държави-членки на ЕС (България, Унгария, Полша, Румъния, Словакия, Австрия и Чешката република). Така ще се осигури цялостна гъвкавост за целия централно-източен европейски регион (СЕЕ) с цел създаване на стабилен и добре функциониращ вътрешен пазар и насърчаване на конкуренцията. При тази концепция ще се използват по най-добрия начин съществуващата и новата инфраструктура за внос, например нови инсталации за регазификация с втечен природен газ и проекти в Южния коридор.

- **Действие** — *„Развитие на капацитет за съхранение на природен газ“*. Сигурните енергийните доставки за Европа не могат да основават единствено на изграждането на тръбопроводи. Поради това е необходима и допълнителна гъвкавост чрез капацитет за съхранение. Трябва да се подкрепи реализирането на проекти за съхранение²⁴, за да се гарантира, че всички държави от Централна и Източна Европа разполагат с адекватен достъп до такива съоръжения. По-специално следва да се прилага регионален подход към планирането на съоръженията за съхранение, за да се гарантира, че новата инфраструктура се разработва по възможно най-ефективен начин.

⇒ *Пример за проект — „Осъществяване на вече договорените инфраструктурни проекти в срок, по-специално проектите на ТЕН-Е и Европейската енергийна програма за възстановяване в региона, по-специално важните връзки и тръбопроводи“*²⁵.

Енергийни пазари

Целта по отношение на енергийните пазари е да се установи интегриран и добре функциониращ пазар за енергия. Това следва да включва подобрена координация на националните стратегии в областта на енергетиката, мерки за насърчаване на разнообразяването на доставките и мерки за подобряване на функционирането на

---

²⁴ Новите проекти за съхранение не трябва да са ограничени до включените проекти в Европейската енергийна програма за възстановяване. Например през 2010 г. чрез Инвестиционния инструмент за добросъседство ЕС предостави 2,5 млн. EUR за финансиране на един проект в тази област в Украйна. Проектът „Подготвителни проучвания за модернизиране на газопреносните коридори и подземните съоръжения за съхранение на природен газ в Украйна“ се състои от две подготвителни проучвания за инвестиции в сектора на природния газ в Украйна, а именно оценка на въздействието върху околната среда и оценка на социалното въздействие. Той ще подобри енергийната сигурност на европейските държави и същевременно ще допринесе за увеличаване на регионалната интеграция в областта на енергетиката, включително трансграничното свързване с ЕС. След като станат известни резултатите от проучванията, проектът ще се ръководи от Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР) и съвместно ще се финансира от Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) с прогнозни общи разходи в размер на 2 млрд. EUR.

²⁵ Например:

- Връзки: газопреносни връзки между България, Румъния и Сърбия; проекти за електроенергийни връзки между Румъния и България, Румъния и Молдова, Унгария и Хърватия, Унгария и Румъния и Австрия и Унгария (Виена—Гьор); електропреносна система, свързваща Словения и Унгария — пренос на 2 x 400 kv между Siukovce и Pince; проект за високоволтова електроенергийна връзка между Румъния и Сърбия; терминал за втечен природен газ „Adria“ на остров Krk (Хърватия); проучване на осъществимостта по отношение на терминали за втечен/сгъстен природен газ в Румъния и България; „Укрепване на електропреносната мрежа“ между Украйна и ЕС (съвместно финансиран от Инвестиционния инструмент за добросъседство).
- Тръбопроводи: газопроводът Набуко; тръбопроводът Констанца—Триест (РЕОР), който включва вариант за паралелен газопровод; тръбопроводът Братислава—Швехат; газопровод, който свързва Словения и Австрия; модернизиране на нефтопровода Дружба (както и връзките му); Газовият пръстен на енергийната общност.

енергийния пазар, адекватна правна рамка, финансови схеми въз основа на публично-частни партньорства и др.

- **Действие** — *„Оползотворяване на евентуалните възможности за сътрудничество с енергийната общност“*, което цели по-специално създаването на интегриран енергиен пазар, осигуряващ възможност за трансгранична търговия с енергия и интегриране в пазара на ЕС.
- **Действие** — *„Сътрудничество за осъществяване на интегрирането на регионалната мрежа и „Преносна система на Нова Европа“ (NETS) в съответствие с проучването на осъществимостта“*. Хармонизираното функциониране на националните преносни мрежи би могло да измени динамиката на пазарите на природен газ в Югоизточна и Централна Европа до реализирането на нови източници на природен газ (например през Южния коридор). В инициативата за създаване на единна мрежа участват България, Унгария, Румъния, Сърбия, Словакия, Словения, Хърватия и Босна и Херцеговина. Понастоящем се проучва осъществимостта на концепцията, включително търговските, регулаторните и ръководните проблеми, които евентуално се свързват с NETS.
- **Действие** — *„Изграждане на работни отношения с Централно-източноевропейския форум за интеграция на пазарите на електроенергия; те биха могли да се разширят, така че да обхванат и съседните държави“*. Интегрирането на пазарите на електроенергия и пазарните платформи, както и обслужването на производствените мощности в региона, изискват специфично хармонизиране на законодателството и пазарните правила, което се координира най-добре на регионално равнище. Следва да се доразвие следващият „Централно-източноевропейския форум за интеграция на пазарите на електроенергия“ (Австрия, Чешката република, Германия, Унгария, Полша, Словакия и Словения) — „Петстранният форум“.
- ⇒ *Пример за проект — „Съвместни усилия за създаването на Службата за координирани търгове“*. По отношение на проекта за Службата за координирани търгове (СКТ) се прилагат принципите на Регламент № 1228/2003 по отношение на управление на претоварването и оптимизиране на трансграничното разпределение на мощностите. Очаква се Службата за координирани търгове в Югоизточна Европа да започне да функционира през 2011 г. Тази служба ще управлява търговете и потока на натоварване за цяла Югоизточна Европа. От гледна точка на операциите ще се прилага принципът на „обслужване на едно шише“.

Енергийна ефективност и енергия от възобновяеми източници

- **Действие** — *„Разширяване на използването на биомаса (например дървесина, отпадъци), слънчева енергия, геотермална енергия, водна и вятърна енергия“*, по-специално в научноизследователската дейност и обмена на опит/добри практики/разпространение на информация относно свързани с това дейности, предприети на национално равнище. Това би означавало работа в мрежа и сътрудничество между националните органи с оглед насърчаване на осведоменост относно енергията от възобновяеми източници.
- ⇒ *Пример за проект — „Насърчаване на устойчивото използване на биомаса, като се доразвива проектът “4Biomass”“*. Регионът на река Дунав разполага с голям потенциал за производство на биомаса. За разлика от други възобновяеми източници на енергия, биомасата е ограничена и това води до риск от неустойчиво

производство. Освен това възниква конкуренция между използването за хранителни и нехранителни цели. Проектът „4Biomass“ е насочен към прилагането на национални планове за действие във връзка с биомаса и политики за биоенергия, като обединява експертни знания относно използването на възобновяеми източници на енергия и енергийна ефективност. Следователно този проект значително ще допринесе към постигането на целта от 20 % дял на възобновяемите източници на енергия в енергийните доставки в Европа. (Водещ партньор: Германия, краен срок: септември 2011 г.)

➤ **Действие** — „Укрепване на Конвенцията за Карпатите за споделяне на най-добри практики относно използването на биомаса за енергийни цели“. Конвенцията за Карпатите включва разпоредба, съгласно която страните полагат усилия за политики, насочени към въвеждане на разумни от екологична гледна точка методи за производство, разпространение и използване на енергия, при които се свеждат до минимум неблагоприятните ефекти върху биоразнообразието и ландшафта, включително по целесъобразност по-широкообхватно използване на възобновяеми източници на енергия и мерки за енергоспестяване.

⇒ Пример за проект — „Създаване на мрежа за обмен на опит (и изпитване на пилотни проекти или повтаряне на съществуващи добри практики) в областта на реновирането и модернизирането на малки водоелектрически централи²⁶“. Практическият опит ясно показва, че реновирането и модернизирането на съществуващи съоръжения може да увеличи производството на водна електроенергия, като същевременно отговаря на съвременни екологични стандарти чрез оборудване с адекватни проходи за преминаване на риба и отпадъчни води. (Водещ партньор: МКОРД и Австрия, Федерално министерство на земеделието и горите, управление на околната среда и водите; краен срок: декември 2013 г.)

⇒ Пример за проект — „Създаване на механизъм за сътрудничество между регионите от Алпийската конвенция и регионите от Конвенцията за Карпатите за трансфер на най-добрите практики, най-добрите налични технологии, екологично и социално ноу-хау“.

➤ **Действие** — „Прилагане на националните планове за действие относно енергията от възобновяеми източници и изготвяне на план за действие относно енергията от възобновяеми източници в региона на река Дунав“. Те трябва да се изготвят в контекста на стратегическа оценка на въздействието върху околната среда, където е уместно²⁷.

---

²⁶ „Декларация на директорите по управлението на водите — развитие на водната енергия съгласно рамковата директива за водите“: http://circa.europa.eu/Public/irc/env/wfd/library?l=/framework_directive/thematic_documents/hydromorphology/development_directivepdf/EN_1.0_&a=d

²⁷ Дали даден национален план за действие относно енергията от възобновяеми източници (НПДЕВИ) изисква стратегическа оценка на въздействието върху околната среда (СОВОС) зависи от конкретното съдържание на плана. От директивата за възобновяеми източници на енергия следва, че целта на НПДЕВИ е да се създадат условия от гледна точка на начините, по които държавите-членки планират да постигнат своите задължителни национални цели. Не се изисква СОВОС, в случай че НПДЕВИ не „определят рамката за даването на съгласие за бъдещо развитие на проектите“ по смисъла на член 3, параграф 2, буква а) от Директива 2001/42/ЕО. Когато обаче НПДЕВИ по целесъобразност се прилага чрез по-конкретни планове, в които се определя рамката за даването на съгласие за бъдещо развитие на проектите, ще трябва да се извърши СОВОС.

- **Действие** — „*Проучване на възможността за увеличено производство на енергия с произход от местни възобновяеми източници на енергия с цел увеличаване на енергийната автономност*“. Енергийната автономност не само намалява зависимостта от вноса на енергия, но и създава нови работни места поради необходимостта от нови системи за производство на енергия и увеличава стойността на регионалните активи по устойчив начин, тъй като всеки регион създава дългосрочни енергийни източници без да зависи от други такива.
- **Действие** — „*Изготвяне на цялостен план за действие за устойчиво развитие на потенциала за производство на водна енергия по река Дунав и нейните притоци (например реките Сава, Тиса и Мура)*²⁸“. Планът ще създаде условия за координираното и устойчиво развитие на нови електроцентрали в бъдеще и преоборудване на съществуващите електроцентрали по такъв начин, че да се сведе до минимум въздействието върху околната среда и въздействието върху транспортната функция на реките (корабоплаване). Следва да се проучат вариантите за използване на водна енергия за реагиране на промени в търсенето на електроенергия — използване на бентове за поддържане на високо водно равнище в очакване на върхов момент в търсенето.
- **Действие** — „*Разработване и въвеждане на механизъм за предварително планиране с цел разпределяне на подходящи области за нови водноелектрически проекти*²⁹“. Този механизъм за предварително планиране и неговите критерии ще създадат условия за нови водноелектрически централи, като установят най-подходящите места при балансиране на икономически ползи и опазването на водите. Освен това при него следва да се вземат под внимание въздействията от промяната на климата (например по-ниски или по-високи нива на водите). Това следва да се базира на диалог между различните компетентни органи, заинтересованите страни и неправителствените организации (НПО). В подходящите области процесът на издаване на разрешителни би могъл да се рационализира.
- **Действие** — „*Насърчаване на енергийна ефективност и използване на енергия от възобновяеми източници в сгради и отоплителни системи, включително чрез реновиране на топлофикационни съоръжения и инсталации за комбинирано производство на топлоенергия и електроенергия съгласно изискванията на директивата относно енергийните характеристики на сградите и директивата за възобновяеми източници на енергия*“. Това би могло да се направи чрез мрежи за обмен на най-добри практики (например споделяне на опит от успешното използване на средства от ЕФРР за подпомагане на устойчиви енергийни инвестиции в жилищния сектор) и сътрудничество с международните финансови институции за улесняване на устойчивите енергийни инвестиции в жилищния сектор. В този контекст следва да се насърчават и широко да се използват иновативни инструменти за финансиране като Европейският фонд за Югоизточна Европа (EFSE)³⁰, както и наскоро създаденият фонд „Екология за растеж“ в Югоизточна Европа (GGF).

²⁸ Планът се основава на постиженията на Международната комисия за опазване на река Дунав (МКОРД) и нейния план за управление на басейна на река Дунав (в съответствие с рамковата директива за водите).

²⁹ Този механизъм за предварително планиране ще бъде напълно съобразен с декларацията на директорите по управление на водите за 2010 г. и Декларацията относно река Дунав за 2010 г., приети на заседанието на министрите във Виена: <http://www.icpdr.org/icpdr-files/15216>

³⁰ Включително неговите възможности за действие за региона на съседство, който обхваща Украйна и Република Молдова: Европейският фонд за добросъседство (ENBF), съвместно финансиран от ЕС с вноско в размер на 10 млн. EUR, осигурени от Инвестиционния инструмент за добросъседство.

- ⇒ Пример за проект — **„Проектиране и осъществяване на научноизследователска и развойна програма (включително за малки и средни предприятия (МСП)) за иновативен и устойчив изолационен материал и други мерки за подобряване на енергийните характеристики на сградите“**. Това следва да се извърши чрез използване по най-добрия начин и в сътрудничество на съществуващото ноу-хау в региона. Екологосъобразните иновации биха могли да стимулират икономическото развитие с положително въздействие върху местната заетост, широка гама от промишлени сектори и услуги, както и околната среда.
- ⇒ Пример за проект — **„Проучване на обхвата за развитие на възобновяема водна енергия в общата за Словения и Хърватия част от басейна на река Сава“**. Проектът ще допринесе за постигането на целите за енергия от възобновяеми източници от пакета от мерки на ЕС за енергетиката и изменението на климата, като същевременно се спазва законодателството в областта на водите и околната среда и се вземат под внимание други допълнителни цели. (Водещи партньори: Словения и Хърватия)
- **Действие — „Насърчаване на членовете/наблюдателите в енергийната общност да приемат и прилагат директивата за възобновяеми източници на енергия“**. Понастоящем се провеждат преговори за включване на директивата за възобновяеми източници на енергия в достиженията на правото на Общността, които ще бъдат прилагани от членовете на енергийната общност в рамките на енергийната общност.
- **Действие — „Улесняване на работата в мрежа и сътрудничеството между националните органи с оглед насърчаване на осведоменост и увеличаване на използването на енергия от възобновяеми източници (биомаса, слънчева, водна и вятърна енергия), по-специално чрез научноизследователска дейност и обмен на опит/добри практики/разпространение на информация относно свързани дейности, предприети на национално равнище**.
- ⇒ Пример за проект — **„Доразвиване на проекта „Регионална инициатива за устойчиво развитие на енергетиката“ (SEDRI) за насърчаване на енергийната ефективност“**. Проектът SEDRI е съвместен проект на Централноевропейската инициатива (ЦЕИ) и Регионалния съвет за сътрудничество (РСС). Той цели подобряване на законодателната, институционалната и регулаторната рамка за развитието на устойчив регионален енергиен сектор; изграждане на инсталации за възобновяема енергия от малък мащаб в държавите от Югоизточна и Източна Европа; насърчаване на рамка за регионално сътрудничество в областта на развитието на устойчива енергетика, включително повишаване на осведомеността, образование, научноизследователска дейност и научно сътрудничество. (Водещ партньор: Централноевропейската инициатива (ЦЕИ) и Регионалният съвет за сътрудничество (РСС))
- **Действие — „Осигуряване на консултативна помощ на местните власти, предприятията и гражданите в региона на река Дунав относно въпроси, свързани със смекчаването на промяната на климата и енергийната ефективност“**. Това би могло да се постигне чрез създаване на централни центрове за компетентност и консултации (което допринася към концепциите за защита на климата, управление на енергията, трансфер на ноу-хау, обучение и дейности по връзки с обществеността).
- ⇒ Пример за проект — **„Изграждане на механизъм за сътрудничество на градове и села в региона с оглед поемане на ангажимент за намаляване на емисиите на**

парникови газове, обмен на най-добрите практики и изпитване на пилотни проекти относно енергийна ефективност и възобновяеми източници на енергия“. Енергийните нужди на градовете и селата са специфични поради големите изисквания за енергия на квадратен метър. Целта е да се намали замърсяването на въздуха на местно равнище и в крайна сметка на световно равнище. Подобрененията биха могли да включват например топлофикационна система въз основа на инсталации за изгаряне на отпадъци и инсталации за високоефективно комбинирано производство на електроенергия и топлоенергия, разработване на технологии за квартални охладителни системи, както и осъществяване на иновативни геотермални проекти. В този смисъл би могло да се проучи по-широко участие в съществуващата инициатива Съвет на кметовете³¹, допълнителното развитие на мрежата Алианс на общностите, загрижени за климата³², и създаването на мрежа от градове, които работят в областта на технологиите за възобновяеми източници на енергия. Развитието по отношение на осигуряването и иновативното използване на възобновяеми източници на енергия в селските райони също би могло да се проучи. (Водещ партньор: град Виена (да потвърди))

- ⇒ Пример за проект — **„Доразвиване на проекта „Сътрудничество на селските райони по отношение на възобновяемите източници на енергия“ (RECORA)“.** Тази инициатива на седем партньори от пет държави (Австрия, Германия, Чешката република, Унгария и Гърция) беше подпомогната по програмата на ЕС INTERREG IIIС³³. Инициативата е насочена най-вече към икономическото оползотворяване на възобновяеми източници на енергия и подготовка на проекти. Бяха разкрити нови работни места, беше проучено алтернативно използване на съществуващи земеделски продукти, бяха изготвени и обменени анализи на компоненти на отпадъци (дървесина, трева, биоотпадъци и др.) по отношение на тяхната използваемост в процеса на производство на енергия.

---

³¹ Съветът на кметовете се повежда от градовете-пионери в Европа в усилията за смекчаване на промяната на климата чрез прилагане на интелигентни местни политики в областта на устойчивата енергия, които спомагат за създаване на стабилни местни работни места и повишаване на качеството на живот на гражданите. Такова сътрудничество би могло да допринесе и за определянето на „новата градоустройствена политика на Европа“.

³² Целта на „Алианса на общностите, загрижени за климата“ (1500 градове и общини от 7 държави в региона на река Дунав) е на първо място намаляване на емисиите на парникови газове. За постигането на тази цел се разработват и прилагат местни стратегии по отношение на климата, по-специално в секторите на енергетиката и транспорта.

³³ INTERREG IIIС е финансирана от ЕС програма, която подпомага държавите и регионите на различни държави да създават партньорства и да работят заедно по общи проекти (трансгранични, транснационални и междурегионални проекти).

3) НАСЪРЧАВАНЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ В ОБЛАСТТА НА КУЛТУРАТА И ТУРИЗМА И ПРЕКИТЕ КОНТАКТИ МЕЖДУ ХОРАТА

Представяне на въпроса

Регионът на река Дунав се характеризира с широкообхватно наследство от богати и разнообразни истории, култури, етноси, религии, пазари, общества и държави.

В съответствие с международните конвенции в областта на културата (специална препратка към конвенциите на ЮНЕСКО) културата може да популяризира ценности, свързани с приобщаване, откритост и приемане на другите хора въз основа на взаимно уважение. В този регион приемането на декларацията от Любляна е ключов момент за опазването на културното наследство. В нея се отчита значението на социалния и икономическия потенциал на наследството и неговата ключова роля в областта, както и ангажиментът на държавите да опазват своето културно наследство. Така може да се улесни помиряването между отделните общности. Така може да се подсили социално-икономическото развитие чрез укрепване на регионалното сътрудничество и межкултурния диалог, като същевременно се гарантира устойчивост и съвместни действия.

Свързан поне отчасти с културата и наследството, туризмът осъществява все по-голям принос към растежа в региона. Устойчивостта по принцип следва да бъде важен критерий в развитието на туризма в този регион. Сътрудничеството, ориентирано към проекти, следва да действа като катализатор за осъществяване на обмен и тясно сътрудничество между съседите в региона, по-специално по въпроси, свързани с култура и наследство.

Областите на развитие на туризма, туристическата инфраструктура и подобряването на туристическите услуги, културното наследство и межкултурния диалог обикновено са взаимосвързани теми. При тях е особено полезен интегрираният подход, който се съдържа в стратегията.

Специфични характеристики на региона на река Дунав

Тъй като река Дунав е „най-международният“ речен басейн в света, по нея има множество важни туристически обекти и обекти на културно и природно наследство. Сред тях се включват градове от световна класа по река Дунав, както и привлекателни местности (например делтата на река Дунав, включена в световното културно и природно наследство на ЮНЕСКО). Те варират от добре развити туристически дестинации като австрийската долина Вахау до нови дестинации като проломът Железни врата, Карпатите и делтата на река Дунав. Следва да се предприемат мерки за обезпечаване на дългосрочната конкурентоспособност и устойчивост на туристическия сектор — подсилени чрез сътрудничество — както и регионалната полза от ново развитие и инвестиции.

От гледна точка на историята и културата, хората, които живеят в региона на река Дунав, имат общо наследство. В стратегията следва по целесъобразност да се използват тези връзки като „достове“ за насърчаване на допълнително сътрудничество в областта на културата и гражданското общество. Регионалното и местното равнище играе важна роля в този контекст.

Изпълнението на този приоритет може също така да улесни потенциала за развитие на туризма в рамките на целия регион на река Дунав чрез разработване на общи туристически продукти и политика на популяризиране.

Действия

Културно наследство

➤ **Действие** — *„Доразвиване на културното разнообразие като силна страна на региона на река Дунав“*. Това може да се постигне по следните начини:

- опазване на културните ценности на региона на река Дунав: сътрудничество при опазването на ценностите и наследството, съвместни научни изследвания, обмен на опит, курсове, конференции, мероприятия, стажове; опазване на военни мемориали;
- увеличаване на контактите между хората, насърчаване на межкултурния диалог, междурелигиозния диалог, езиковия обмен и др.;
- подобряване на условията за младежки срещи;
- организиране на съвместни (културни) мероприятия, фестивали, програми за стипендии;
- създаване на мрежа от „творчески сили“, която включва творци от областта на изкуствата. Тази мрежа би могла да се основава на опита от различни фестивали в региона на река Дунав;
- насърчаване на обмена в областта на културата и изкуствата. Дейностите в областта на културата (например филми, документални филми, забавни игри/шоупрограми, свързани с региона на река Дунав) могат да допринесат значително за повишаването на осведомеността за региона на река Дунав;
- подпомагане на съвременното изкуство в региона;
- подпомагане на предприятия за организиране съвременни спектакли, включително съвременни телевизионни програми, филми, музика и интерактивни игри;
- създаване на база данни, в която се събират данни относно културни активи и дейности в областта на културата.

⇒ *Пример за проект — „Укрепване на потенциала на региона на река Дунав чрез сътрудничество в областта на културата“*: организиране на съвместни културни мероприятия, програми, фестивали, възраждане на културно-исторически традиции, организиране на културно-исторически мероприятия на обекти на културно и природно наследство; международно сътрудничество; конференции, програми за обмен, съвместни лагери, тематично сътрудничество на оригинални исторически обекти в региона на река Дунав.³⁴

⇒ *Пример за проект — „Гарантиране на възстановяването и поддържането на обекти от историческо и културно значение, опазване и защита на материално и нематериално културно наследство и осигуряване на достъп до общото културно наследство“*.

⇒ *Пример за проект — „Завършване на проекта IRPP/SAAN в контекста на процеса от Любляна“*, който се осъществява съвместно от Съвета на Европа и Европейската комисия. В този процес се набляга на интегриран подход към управлението на културното наследство. Той представлява стимул за изграждане на „мостове“ за сближаване на различни етнически общности в целия регион,

---

³⁴ Например сътрудничество в рамките на международната асоциация на музикалните училища и проектът за визуални изкуства DANUBIANA. Последният цели представянето на особено талантиливи млади творци от региона на всеки две години.

което допринася за насърчаването на помирение, културно разнообразие и междукултурен диалог.

⇒ Пример за проект — **„Развитие на Балканския фонд за стимулиране на културата“**. С този проект се създава информационна платформа, която ще съдържа данни относно културни програми и инициативи, обединяващи множество култури в региона, и се дава възможност за обмен на опит и добри практики.

➤ **Действие — „Задълбочаване на сътрудничеството и контактите между хора от различен произход с цел насърчаване на творчеството и осигуряване на стимул за иновации в областта на културата и икономическо развитие въз основа на наследство, традиции и туризъм“**. Добрият баланс между традиция и модернизация може да е от полза при този проект. Разнообразният междукултурен подход също спомага за подсилване на привлекателността на региона за местното население и туристите. Това може да включва: сътрудничество за насърчаване и популяризиране; международни изложби и мероприятия; обмен в областта на литературата, музиката и изкуствата; сътрудничество в научноизследователската област и иновациите по теми, свързани с наследството, културата и туризма; и сътрудничество в областта на опазването на исторически паметници.

⇒ Пример за проект — **„Подсилване на центровете за толерантност и помирение³⁵“**.

⇒ Пример за проект — **„Допълнително подпомагане на действия за специфични демографски групи, например мрежата Danube-Networkers“**. Така се улесняват съвместни дейности за по-възрастни хора от съседни държави по река Дунав и се цели развитието на връзки към други групи, които работят по подобни теми.

Туризъм

➤ **Действие — „Развитие на региона на река Дунав като европейска търговска марка“** — в стратегията за региона на река Дунав следва да се използва положителното възприемане на региона. Регионалните и местните мероприятия, на които 29 юни се отбелязва като ден на река Дунав, са демонстрации на този потенциал. За много от тези мероприятия е необходима обща рамка, както и фокусна точка за мобилизиране на ресурсите в сектора на туризма.

⇒ Пример за проект — **„Разработване на етикет за качество за туризма в региона на река Дунав“** — С оглед да се подпомогне конкурентоспособността и устойчивостта на туризма в региона на река Дунав (дестинации, настаняване, туроператори, услуги като круизи, екскурзии и др.) трябва да се определят критерии за високо качество на туризма. За дестинациите биха могли да се използват новите критерии за устойчив туризъм на ГД „Предприятия и промишленост“. При настаняването може да се използва екомаркировката на ЕС („цвете“). Специални инструменти за комуникация, например онлайн платформа за резервации, кампании за подобряване на имиджа и други следва по-специално да подчертават качествени туристически продукти.

---

³⁵ Например центърът за мир и толерантност във Вуковар като институция за насърчаване на мир и толерантност в многоетническа Европа. Неговата цел е развитие на мирни процеси и преход от открити конфликти към консолидация.

- **Действие** — *„Установяване на региона на река Дунав като важна европейска туристическа дестинация“* чрез разработване на щадяща околната среда стратегия за туризма за целия регион (включително градове и общности, културно наследство, природа и икономика)³⁶. По-специално би могло да е от полза да се разработи етикет за региона на река Дунав (доразвиване на „търговската марка“, която се разработва в по-общ план), с което биха могли да се отворят международните туристически пазари (например в САЩ, Азия). Това би могло също така да включва съвместно управление на туристически дестинации чрез съвместен маркетинг, съвместни мероприятия и международно признато сертифициране на качеството (по-специално от екологична гледна точка). Така могат да се популяризират международни туристически проекти като велоалеи и пътеки от Шварцвалд до Черно море. Използването на съвременни средства за комуникация като интернет може да спомогне река Дунав да стане по-известна като туристическа дестинация и да бъде развита за нова туристическа клиентела. Карпатите също следва да се популяризират като дестинация с туристическа инфраструктура и услуги, които следва допълнително да се развият.
- ⇒ *Пример за проект — „Създаване на транснационални туристически пакети, например за комбинирани екскурзии с влак—велосипед—кораб по река Дунав“.*
- ⇒ *Пример за проект — „Подобряване на устойчивата мобилност чрез движението и свързването на влакове, автобуси и превоз в държавите от региона на река Дунав“ (Проект „Движение по река Дунав“) чрез постигане на политически консенсус за адаптиране на разписанията и адекватна политика за таксуване, при които се вземат предвид нуждите на колоездачите (превоз на велосипеди) и планинските туристи. Целта е регионът на река Дунав да благоприятства движението и да оставя добри впечатления сред клиентите, така че да се създаде възможност за стратегическо позициониране на региона на река Дунав в областта на туризма с осъществяване на съобразена с околната среда туристическа мобилност.*
- ⇒ *Пример за проект — „Наблюдение на туризма в развиващи се дестинации/чувствителни области, по-специално в делтата на река Дунав“ — Разработване на методологии за наблюдение с цел събиране на данни относно туристическа статистика, дейности, причини и други, както и системи за управление на посетителите, по-специално в „горещи“ екологични точки като делтата на река Дунав.*
- ⇒ *Пример за проект — „Организиране и провеждане на ежегоден ден на културата и туризма на река Дунав“ в различни места от басейна на река Дунав с цел популяризиране на река Дунав като привлекателна туристическа дестинация и обсъждане на различни теми с експерти“*
- **Действие** — *„Насърчаване на краткосрочния туризъм и отдих в почивните дни, както и по-дългия престой“.*
- **Действие** — *„Допълнително развитие на корабоплаването и пристанищната система за круизни кораби и частни яхти по река Дунав“* чрез осигуряване на непрекъснато и сигурно корабоплаване с определени стандарти за пристанищната и друга инфраструктура, свързана с корабоплаването. Това действие следва да е

---

³⁶ Пример за добра практика е сътрудничеството на работната група за австрийската част от река Дунав (ARGE Donau Österreich, която се състои от туристически организации от Горна Австрия, Долна Австрия и Виена) в маркетинга по отношение на австрийския регион на река Дунав.

взаимосвързано с действия по стълба за създаване на връзки. Освен това то следва да включва по-добри съоръжения за престой на плавателни съдове, по-добро посрещане на брега и съоръжения за отдих. Необходими са системи за управление на отпадъците, щадящи околната среда. Интегрирането на река Дунав и Черно море в една „синергизирана“ дестинация за круизни кораби също така би установило връзка с инициативата на ЕС за полезни взаимодействия за Черно море.

- **Действие** — *„Допълнително развитие и увеличаване на туризма сред природата (Activity Tourism)“*. Създаване на вериги за пътуване по река Дунав с привлекателни станции и предложения за туристически маршрути за няколко дни (с влак, кола, кораб, велосипед и пеша).
- **Действие** — *„Допълнително укрепване на връзките между и сътрудничеството в образователните, научните и изследователските дейности с цел туризъм“* (модернизиране на учебните планове за професионално и висше образование за професии в областта на туризма; развитие на сътрудничеството в обмена на професори, студенти, ученици и персонал по програмите за образование и обучение в областта на туризма; създаване, организиране и осъществяване на програмата за обучение през целия живот за работни места в туризма/сектора на туризма).
- **Действие** — *„Подобряване на планирането и инфраструктурата за туризъм“*. Това трябва да включва съоръжения за настаняване и ресторантьорство, пристанищна инфраструктура за туризъм, алеи и пътеки, информационни центрове, велоалеи и свързването им в мрежи в района на река Дунав, включително свързването им с мрежата от маршрути по реките Сава и Драва. Освен това трябва да се изтъкнат защитените територии и обекти на природно и културно наследство, както и тематични паркове, „винени пътища“, кули за разглеждане на околността, площадки и оборудване за спорт и отдих.
  - ⇒ *Пример за проект — „Подобряване на круизния туризъм по река Дунав“ (Хармонизиране и координация на разписанията на автобуси, влакове и кораби за туризъм; река Дунав и Черно море — дестинация за круизни кораби.*
  - ⇒ *Пример за проект — „Реализиране на пътеката за пешеходци край река Дунав, предложена от Дунавската туристическа комисия“.*
- **Действие** — *„Подкрепа за повишаване на качеството на туристическите продукти“* и веригата за доставки чрез разработване на регионални стратегии за устойчив туризъм и определяне на критерии за качество, както и чрез разработване на екомаркировки и схеми за сертифициране. Това може също така да включва развитието на туристически асоциации и кампании.
- **Действие** — *„Насърчаване на устойчив туризъм“*, например чрез популяризиране на варианти с влак/автобус/велосипед/кораб и съчетаването им с туристически атракции, които насърчават посещенията на природни и културни обекти.
  - ⇒ *Пример за проект — „Подпомагане на екопътеките и велосипедния туризъм“ — Велосипедният туризъм е форма на устойчив туризъм и често допринася за трансграничното развитие на европейските региони. Този проект цели да използва нарастващото значение на велосипедния туризъм — например по велосипедната пътека край река Дунав или други велосипедни пътеки на дълги разстояния в рамките на региона, като например планираната пътека по маршрута на*

Желязната завеса. Вече има редица успешни регионални и международни велосипедни маршрути в региона, включително например „зелената пътека“ Прага—Виена или „кехлибарената пътека“ от Будапеца през Словакия до Краков в Полша, както и национални и поднационални маршрути, например „винените пътеки“ в Южна Моравия и австрийският маршрут Weinviertel.

➤ **Действие** — *„Насърчаване на туризма за поддържане на добра физическа форма в региона“.*

⇒ *Пример за проект — „Подкрепа за съоръжения за здравни процедури и поддържане на добра физическа форма, включително спа центрове, подобрение и маркетинг“.*

➤ **Действие** — *„Събиране на съществуващи данни относно дейности в областта на културата и създаване на цялостна база данни, която позволява преглед на дейностите в областта на културата в региона на река Дунав“.*

➤ **Действие** — *„Насърчаване на обмена в областта на културата и изкуствата“.* Дейностите в областта на културата (например филми, документални филми, забавни игри/шоупрограми, свързани с региона на река Дунав) могат да допринесат значително за повишаването на осведомеността за региона на река Дунав.

⇒ *Пример за проект — „Реализиране на културния маршрут по река Дунав“:* При опазването, възстановяването и използването на културното наследство в много държави по река Дунав отчасти липсват осведоменост, финансови средства и административна/правна рамка. Възстановяването, опазването, развитието и популяризирането на физическото и духовното наследство е необходимо с оглед развитие на туризма. Трябва да се подкрепят съвместни културни проекти (възстановяване на дворци и замъци и наследство от традиционни постройки, круизи с кораб, възраждане на стари професии, изработване на сувенири, възраждане на традиционни и създаване на нови фестивали и тържества, дейности за насърчаване на дух на взаимност сред населението в района на река Дунав. Би могла да се изготви съвременна културна карта на района.

⇒ *Пример за проект — „Изготвяне на културната карта на река Дунав“.* Доразвиване на съществуващия материал и разширяването му, където е подходящо и необходимо (ARGE Donauländer).

⇒ *Пример за проект — „Изграждане на медийна мрежа за река Дунав“.* Това е свързано с медийни центрове, радио- и телевизионни станции, професионалисти, правителствени институции, някои неправителствени организации и други.

⇒ *Пример за проект — „Допълнително развитие на театралния фестивал на река Дунав“.*

⇒ *Пример за проект — „Популяризиране на римския пограничен вал по река Дунав³⁷ за включване в световното културно наследство на ЮНЕСКО. Предложението е на Дунавската комисия (вече съществуващ проект, финансиран по програмата ЕТС Централна Европа)“.*

---

³⁷ Тази програма, реализирана чрез сътрудничеството на организациите за опазване на културното и природното наследство на Унгария и четири други държави (Германия, Австрия, Словакия и Полша), както и други партньори, има за цел да подготви номинирането за включване в световното културно наследство на една от важните и несъмнено забележителни части от границата на Римската империя.

Б) Опазване на околната среда в региона на река Дунав

ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА В РЕГИОНА НА РЕКА ДУНАВ

Околната среда е елемент, който присъства във всички дейности на човека. Поради това тя се взема под внимание в много сектори, обхванати от настоящата стратегия, било то доброволно или, когато случаят не е такъв, чрез законодателни изисквания (например директивата за оценка на въздействието върху околната среда, директивите за птиците и местообитанията и други). Независимо от това наличието на специфичен стълб, насочен към околната среда в стратегията за региона на река Дунав, е от огромно значение за този богат в екологично отношение и често чувствителен регион, така че да се гарантира, че напредъкът по дейностите и проектите, свързани с околната среда, може да се наблюдава отблизо.

Предложените действия ще допринесат пряко към стратегията „Европа 2020“. Те са насочени по-специално към целите, свързани с реагиране на предизвикателствата поради промяната на климата, развитие на устойчиво използване на ресурсите (което включва например водите, природата и земята) и обезпечаване на качество на живота. Освен това те ще допринесат за постигане на целта на ЕС 2020 и визията за биоразнообразие за 2050 г., както и за изпълнение на стратегията на ЕС за биоразнообразие след 2010 г., след като бъде приета.

Стълбът е насочен към три приоритетни области: (1) Възстановяване и поддържане на качеството на водите; (2) Управление на рисковете, свързани с околната среда, и (3) Запазване на биоразнообразието, ландшафта и качеството на въздуха и почвата.

Тези приоритетни области трябва да се проучат заедно с други области на политики. В стратегията се насърчава интегриран подход. Например, макар че подобряването на транспортната инфраструктура оказва положително въздействие върху бизнес средата, привлекателността на градовете и регионите или мобилността на гражданите, то също така може да окаже отрицателно въздействие върху ландшафта, биоразнообразието, качеството на въздуха, почвите и водите. В сектора на енергетиката е желателно да се увеличи производството на енергия от възобновяеми източници, но това не може да се прави за сметка на биоразнообразието. Всички тези въпроси трябва да се разгледат заедно с оглед намиране на най-устойчивото решение.

Примери за финансиране, което обхваща региона

Разходи, финансирани от структурните фондове³⁸ за периода 2007—2013 г.³⁹

Околна среда	19,5 млрд. EUR
Биоразнообразие	1,1 млрд. EUR
Третиране на отпадъчни води	5,7 млрд. EUR
Питейна вода	3 млрд. EUR
Твърди отпадъци	2,6 млрд. EUR
Рискове	1,9 млрд. EUR
Други	5,2 млрд. EUR

Други източници на финансиране

³⁸ Европейският фонд за регионално развитие (ЕФРР), който включва трансгранично сътрудничество, Кохезионният фонд и Европейският социален фонд за държавите-членки. Не се включват Инструментът за предприемаческа помощ и Европейският инструмент за добросъседство и партньорство (ЕИДП).

³⁹ Използването на структурните фондове зависи от конкретните оперативни програми, разработени и договорени в началото на програмния период 2007—2013 г. в тясно сътрудничество между Европейската комисия и съответните държави-членки/региони. Те трябва да предлагат възможности за финансиране на конкретни действия/проекти в зависимост от приоритетите и установените мерки/действия в съответните оперативни програми.

Други програми на ЕС също допринасят към този стълб, по-специално: Седмата рамкова програма за научноизследователска и развойна дейност, програмата LIFE, националните програми, програмите за трансгранично сътрудничество и програмите с множество държави-бенефициери по Инструмента за предприежинителна помощ (ИПП), няколко програми по Европейския инструмент за добросъседство и партньорство (ЕИДП) (например регионалните програми или програмите за трансгранично сътрудничество), Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР), Европейският фонд за рибарство (ЕФР) и Финансовият инструмент в областта на гражданската защита на ЕС. Важни проекти се финансират и по национални, регионални и местни политики. Освен това вече е предоставено значително по обем финансиране на голям брой проекти чрез заеми и/или съвместно финансиране от различни международни и двустранни финансови институции като Европейската инвестиционна банка (ЕИБ), Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР), Световната банка, Банката за развитие на Съвета на Европа (БРСЕ) или други заемодатели.

В по-скорошен план бяха положени допълнителни усилия за по-добро координиране и съчетаване на инструменти за безвъзмездна помощ и заеми за държавите от Западните Балкани чрез Инвестиционната рамка за Западните Балкани⁴⁰ (ИРЗБ). В Република Молдова и Украйна функционира подобен на ИРЗБ инструмент — Инвестиционният инструмент за добросъседство.

Държавите-кандидатки и потенциални кандидатки също така се подпомагат в техните усилия във връзка с околната среда от регионалната екологична мрежа за присъединяване (РЕМП), която ги подкрепя при обмена на информация и опит, свързани с подготовката на екологичните аспекти от присъединяването, включително в областта на стратегическите инвестиции и планиране.

Като пример, в сектора на водите бяха осъществени значителни инвестиции. ЕИБ например вече предоставя значителна помощ на голям брой проекти, които допринасят за цялостно подобряване на качеството на водите в басейна на река Дунав. В Австрия, България, Чешката република, Унгария, Румъния, Черна гора, Босна и Херцеговина, Хърватия, Сърбия ЕИБ финансово и технически подпомага текущи проекти в областта на третирането на отпадъчните води, канализацията или питейната вода. В сътрудничество с Европейската комисия, ЕБВР и KfW, ЕИБ също така участва в управлението на инициативата „Съвместна помощ за подкрепа на проекти в европейските региони“ (JASPERS), по която понастоящем се подпомага подготовката на 36 големи проекта в сектора на водите в държави-членки на ЕС в басейна на река Дунав.

---

⁴⁰ Инвестиционната рамка за Западните Балкани (ИРЗБ) е инструмент за съчетаване на безвъзмездна помощ и заеми за държави-кандидатски и потенциални кандидатки.

4) ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И ЗАПАЗВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО НА ВОДИТЕ

Представяне на въпроса

Наличието и качеството на ресурсите от питейна вода са от жизненоважно значение. Ние се нуждаем от питейна вода, вода за напояване, за промишлеността, производство на енергия, транспорт и туризъм. Екосистемите се нуждаят от добро качество на водите, за да функционират нормално, както и за запазване или възстановяване на биоразнообразието.

В региона на река Дунав се намира втората по дължина река в Европа и това е „най-международният“ речен басейн в целия свят. Река Дунав се простира на над 2800 km през Европа и се влива в Черно море, като пресича 10 държави и завършва с обширна делта, която представлява най-богатата област от гледна точка на биоразнообразието в Европа.

Басейнът на река Дунав обхваща площ от над 800 000 km², простира се в над 19 държави, 14⁴¹ от които са страни по Конвенцията за опазване на река Дунав (КОРД), подписана в София през 1994 г. Освен самата река Дунав басейнът включва и други големи европейски реки като Сава, Тиса, Драва и Прут, както и по-малки реки като Ин, Морава, Вах, Велика Морава и Сирет. Отводнителната зона на река Дунав също така се влияе от две големи планински вериги: Алпите и Карпатите.

Поради това управлението на водите е основен въпрос в региона на река Дунав, по-специално поради факта, че водите не признават граници и тяхното управление изисква висока степен на координация и сътрудничество между държави и сектори. Това е ключов практически аспект, който илюстрира целта за териториално сближаване, заложена в Договора от Лисабон.

Тази координация вече беше улеснена чрез Международната комисия за опазване на река Дунав (МКОРД), която е ръководният комитет на КОРД, създадена през 1998 г. и подпомагана от секретариат за прилагане на конвенцията, а в по-скорошен план и за прилагане на трансграничните аспекти на рамковата директива на ЕС за водите (РДВ). Започна работа по укрепване на сътрудничеството и във връзка с главните притоци, например със създаването на Международната комисия за басейна на река Сава (МКБРС), чиято цел е установяване на устойчиво управление на водите и корабоплаване по река Сава. Сътрудничеството по отношение на басейна на река Тиса се координира от групата за река Тиса към МКОРД.

Освен това управлението на водите в ЕС трябва да отговаря на редица законодателни актове, които водят до конкретни действия и инвестиции в държавите-членки. Всички те са насочени към подобряване на качеството на водите и са от специално значение и в региона на река Дунав. По-специално прилагането на РДВ, директивата за пречистването на градските отпадъчни води (ПГОВ) или директивата за нитратите следва сами по себе си да гарантират значително подобрене на качеството на водите.

Специфични характеристики на региона на река Дунав

---

⁴¹ Държавите с територия над 2000 km² формално се считат за част от басейна на река Дунав в съответствие с разпоредбите на Конвенцията за опазване на река Дунав.

Скорошната обширна аналитична дейност, извършена най-вече в рамките на МКОРД⁴², даде възможност да се добие надеждна и стабилна представа за проблемите във връзка с качеството и управлението на водите в басейна на река Дунав. Това е изложено в плана за управление на басейна на река Дунав (ПУБРД), приет от всички договарящи се страни през декември 2009 г.⁴³ От този план за управление става ясно, че в басейна на реката са налице значителни предизвикателства. Стимулът за последваща научноизследователска дейност и установяване на коригиращи и превантивни действия се осигурява от законодателните актове на ЕС като РДВ, директивите за птиците и местообитанията, директивата за наводненията и др.

Подчертаното действие по-специално е насочено към ключови проблеми във връзка с качеството на водите в басейна на река Дунав и основните подбасейни на реката (притоците). При все това проблемите с водите трябва да се решат по интегриран начин, което означава, че също толкова критични са проблеми като наводнения и недостиг на вода (които са разгледани в главата, посветена на рисковете за околната среда) или управлението на твърди отпадъци (което е разгледано в главата, посветена на биологичното разнообразие и ландшафтите).

Качеството на водите, които се заустват в Черно море, е от специално значение за региона. Макар че има само оскъдни данни за другите реки, които се заустват в морето, може да се заключи с разумна степен на увереност, че съществена част от замърсяващите вещества идва от река Дунав, а именно голяма част от пренасяните по реката фосфати, които достигат морето. Поради това положителните действия за намаляване на замърсяването в река Дунав ще окажат пряк положителен ефект върху Черно море и неговата морска среда. Тъй Черно море е чувствителна област съгласно директивата за пречистването на градските отпадъчни води, от правна гледна точка всички инсталации за пречистването на градските отпадъчни води от агломерации в ЕС, чийто ЕЖ е над 10 000 нагоре по течението, трябва да гарантират по-дълбоко (третично) пречистване.

В плана за управление на река Дунав и изследванията, мониторингът и анализът, на които се основава планът, са установени четири главни предизвикателства във връзка с качеството на водите (както повърхностни, така и подземни води, както химично, така и екологично състояние) в басейна на река Дунав:

1. Органично замърсяване: причинява се от изпускане на частично пречистени и непречистени отпадъчни води от агломерации, промишлеността и селското стопанство. Органичното замърсяване води до дисбаланс в нивото на кислород в повърхностните води и оказва пряко отрицателно въздействие върху водната екосистема.
2. Замърсяване с хранителни елементи: причинява се от изпускане на фосфати и азот от селското стопанство (както от обработването на земята — минерални торове, така и от животновъдството — животински торове) и заустване на непречистени отпадъчни води от промишлени и градски зони. Замърсяването с хранителни елементи води най-вече до еутрофикация и поради това създава предпоставки за ускорен растеж на водораслите и други нежелани растения, които оказват въздействие върху другите организми и в крайна сметка понижават качеството на водите. Директивата за нитратите следва да се прилага напълно в региона.

---

⁴² Виж информация от съвместните проучвания на река Дунав: <http://www.icpdr.org/icpdr-pages/jds2.htm> и транснационалната мрежа за наблюдение: <http://www.icpdr.org/icpdr-pages/tmnm.htm>

⁴³ Виж: http://www.icpdr.org/icpdr-pages/danube_rbm_plan_ready.htm

3. **Замърсяване с опасни вещества:** причинява се най-вече от промишлени отпадъчни води, отпадъци от миннодобивни операции и неумишлено замърсяване. Замърсяването с опасни вещества може да причини сериозни вреди на екосистемите (водни и сухоземни) и пряко да засегне здравето на хората.
4. **Хидроморфологични промени на реките и езерата:** нарушаването на връзката между река и местообитание, прекъсването на връзките между съседни влажни зони/заливни зони и хидроложките промени оказват значително въздействие върху качеството на водите. Освен това е изключително важно реките да не се прекъсват, за да се гарантира запазването на стабилни популации на „представителни“ застрашени видове като есетрата. В допълнение трябва да се проучи въздействието например върху екологичното състояние на водите и техния седиментен баланс.

Действия

- **Действие** — *„Пълно прилагане на плана за управление на басейна на река Дунав“* — сътрудничеството между дунавските държави вече е добре развито в областта на управлението на водите, най-вече чрез междуправителствена дейност, която се извършва под общото ръководство на МКОРД и МКБРС. При този план за действие напълно се подкрепят всички мерки, които бяха договорени от държавите в рамките на тяхното одобрение на плана за управление на басейна на река Дунав (ПУБРД) и придружаващата го съвместна програма от мерки. Поради това Декларацията относно река Дунав, приета от министрите на околната среда на 16 февруари 2010 г., озаглавена „Басейнът на река Дунав: Споделени води — общи отговорности“⁴⁴, е неразделна част от този план за действие от стратегията на ЕС за региона на река Дунав и се счита за ключов източник на информация за установяване, приоритизиране и финансова подкрепа на договорените мерки в държавите от региона на река Дунав.
- **Действие** — *„Значително укрепване на сътрудничеството на ниво подбасейн“*. Река Дунав има редица важни международни притоци. За тях е особено важно да се разработят специфични планове за управление на речните басейни (реките Тиса, Сава и Прут). Там, където вече са създадени институции (например Комисията за река Сава, групата за река Тиса), сътрудничеството и обменът на информация трябва да се подсилят. Там, където това все още не е факт (например река Прут), процесът следва да започне или да се насърчи. Това важи и по отношение на необходимата дейност в делтата на река Дунав, където са необходими споразумения за съвместно управление.
  - ⇒ **Пример за проект** — *„Изготвяне и приемане на планове за управление на речните басейни на притоците на река Дунав“* — този проект понастоящем се осъществява за реките Тиса и Сава. По отношение на река Тиса Румъния, Словакия, Унгария, Украйна и Сърбия понастоящем си сътрудничат въз основа на меморандум за разбирателство, подписан през 2004 г. и координиран от групата за река Тиса, създадена в рамките на МКОРД. Първият проект на интегрирания план за управление на басейна на река Тиса преминава през процес на обществена консултация и следва да се финализира до края на 2010 г. Що се отнася до река Сава, Босна и Херцеговина, Хърватия, Сърбия и Словения подписаха рамково споразумение относно басейна на река Сава и създадоха Международната комисия за басейна на река Сава (МКБРС). Изготвя се пълен план за управление на речния басейн с финансова помощ от Европейската комисия, който следва да бъде приключен към края на 2011 г. (Водещ партньор: съответният орган за управление на реката; краен срок: края на 2011 г.)

⁴⁴ Виж: <http://www.icpdr.org/icpdr-pages/mm2010.htm>

⇒ Пример за проект — **„Завършване и приемане на план за управление на делтата на река Дунав“** — делтата е един от подбасейните, идентифицирани в рамките на по-широкообхватния район на река Дунав. Още много трябва да се направи за развитието на съвместното събиране на данни, съвместната научноизследователска дейност и съвместните инициативи по отношение на управлението на водите на делтата. Въпреки сложните социално-икономически и политически въпроси, които засягат тази област, трите засегнати държави (Румъния, Молдова и Украйна) започнаха да си сътрудничат по-тясно с подкрепата на МКОРД. Следва да се изготви и договори пълен план за управление, евентуално с подкрепата на проект, който ще се финансира от програмата на ЕИДП за трансгранично сътрудничество Румъния—Украйна—Молдова. (Водещи партньори: Румъния, Украйна и Молдова)

➤ **Действие — „Продължаване на инвестициите и подпомагането на системите за събиране на информация, вече разработени от МКОРД“**, дейности като свързаните с транснационалната мрежа за наблюдение, съвместните проучвания на река Дунав или базите данни на GIS (система за географска информация) осигуряват важна информация, необходима за идентифициране на ключови проблеми и предприемане на действия с оглед постигане на целите на рамковата директива за водите. Тези инструменти трябва да са съобразени с мерките, правата и задълженията съгласно директивата INSPIRE⁴⁵, допълнително да се подкрепят от участващите държави и да се доразвият, така че да отговорят на нови предизвикателства и въпроси, например свързаните с различни сценарии за промяна на климата или миграцията на рибни видове. Следва да се подобри стандартизацията в областта на методите за вземане на проби и анализ и да се поемат ясни ангажименти за постигане на целите по отношение на вземането на проби и анализа.

⇒ Пример за проект — **„Извършване на следващото съвместно проучване на река Дунав до 2013 г. и приключване на доразвиването на съществуващата база данни на GIS за река Дунав“**. Събирането и анализирането на данни, допълнителното хармонизиране на други национални методи за наблюдение и оценка е от огромно значение в областта на управлението на водите. Поради това вече извършената дейност трябва да се доразвие и наблюдението на качеството на водите трябва да бъде постоянна функция. Що се отнася до системата GIS, от огромно значение е тя да бъде съвместима със системата WISE, която се разработва от ЕС, и резултатите да бъдат предоставени на други ключови участници. (Водещ партньор: МКОРД; краен срок: 2013 г.)

⇒ Пример за проект — **„Създаване и завършване на GIS за река Сава“** — стратегията за GIS за река Сава беше приета от МКБРС през 2008 г. Главната цел на стратегията за GIS за река Сава е да се установи ефективна и ефикасна система за (географска) информация и инфраструктура за пространствени данни, така че да се подпомогне широка гама от дейности по планиране на управлението на водите. През декември 2009 г. Европейската комисия предостави безвъзмездна помощ на МКБРС за подготвяне и прилагане на нейния план за управление на реката. По този начин събраните национални набори от данни ще бъдат прецизирани и проверени и ще бъдат извършени началните дейности по установяването на основните функционални характеристики на геопортала за река Сава. (Водещ партньор: МКБРС; краен срок: декември 2013 г.)

---

⁴⁵ Директива 2007/2/ЕО — Инфраструктура за пространствена информация в Европейската общност.

- **Действие** — *„Продължаване на насърчаването на големи инвестиции в изграждането и усъвършенстването на инсталации за пречистването на градските отпадъчни води в басейна на река Дунав, включително мерки за изграждане на капацитет на регионално и местно равнище за проектиране на такава инфраструктура“*. Трябва напълно да се спазят изискванията на законодателството на ЕС относно околната среда и ефективно да се използват възможностите за финансиране от ЕС с оглед да се гарантира пълно първично, вторично и третично пречистване, както е предвидено в законодателството на ЕС. Освен това държавите от река Дунав, които не членуват в ЕС, също се призовават да ускорят своите инвестиции в пречиствателни станции за отпадъчни води, както се ангажираха да направят при приемането на ПУБРД в края на 2009 г. Тази нужда е особено изострена в големите агломерации като например Белград. МКОРД може да предостави пълен списък на необходимите съоръжения⁴⁶.
- ⇒ *Пример за проект — „Осъществяване на проекта за сътрудничество „Син Дунав“ за обмен на технологии, опит и персонал в областта на пречистването на градските отпадъчни води“*. Проектът първоначално включва дунавските градове Улм и Видин и е насочен по-специално към нови технологии, целящи отстраняването на отпадъци от фармацевтични продукти. (Водещ партньор: Университет Улм; краен срок: 2014 г.)
- **Действие** — *„Създаване на буферни ивици край реките за запазване на хранителните елементи и насърчаване на алтернативно събиране и третиране на отпадъци в малките населени места от селски тип“*. Това е важно действие, което следва да се разглежда като допълващо ефектите от изграждането на мрежата от пречиствателни станции за отпадъчни води. Където е възможно, следва да се проучат и други, не толкова скъпи и трудни методи за намаляване на замърсяването на реките от отпадъчни води (алтернативна канализация). За примери за проекти, моля, разгледайте приоритета „Рискове за околната среда“.
- **Действие** — *„Насърчаване и развитие на активен процес на диалог и сътрудничество между органите, отговорни за земеделието и околната среда, с цел да се гарантира, че се предприемат мерки във връзка със замърсяването от селското стопанство“*. Сътрудничеството между ключовите заинтересовани страни от областите на околната среда и земеделието (министри, но също така асоциации на селскостопански производители и гражданското общество) е от огромно значение за съвместното прилагане на конкретни мерки за намаляване на замърсяването от торове от животински и неживотински произход, като се използват инструменти като най-добри земеделски практики и екологосъобразно земеделие. Тази дейност следва да се разшири, така че да отговаря на директивата за нитратите и да доведе до пълно прилагане на холистичен/цялостен план за намаляване на изпускането на хранителни елементи в региона. В държавите-членки това може да се подпомага по първия и втория стълб на Общата селскостопанска политика, където вече са налице такива интервенции.
- **Действие** — *„Законотворчество на подходящо ниво за ограничаване на наличието на фосфати в миещите препарати“*. Това ключово действие се счита за изключително рентабилна инициатива за контрол на замърсяването, която може бързо и ефективно да намали замърсяването с хранителни елементи в региона на река Дунав.
- **Действие** — *„Третиране на опасни вещества и замърсена утайка с най-новите и най-добрите налични технологии и разработване и популяризиране на мерки за*

⁴⁶ Виж: http://www.icpdr.org/participate/sites/icpdr.org/participate/files/DRBMPmaps_all.pdf

възстановяване за опасни производствени или изоставени промишлени обекти и сметица“ — Важно е да се инвестира в научни изследвания и иновации, за да се намалят рисковете, свързани с производството на опасни вещества и тяхното отстраняване, които могат да доведат до сериозни отрицателни последици за качеството на повърхностите и подземните води.

➤ **Действие** — „**Осигуряване на подходящ контрол и постепенна замяна на веществата, които се считат за проблемни за региона на река Дунав**“ и които съгласно REACH⁴⁷ са идентифицирани като вещества, пораждащи много сериозно безпокойство, чрез изготвянето на досиета по приложение XV за идентифициране на тези вещества с оглед евентуалното им включване в приложение XIV към REACH.

➤ **Действие** — „**Намаляване на настоящите проблеми с прекъсването на реката във връзка с миграцията на рибни видове в басейна на река Дунав**“. МКОРД установи 900 места, където водния поток е прекъснат до степен, която възпрепятства миграцията на рибни видове. В настоящия ПУБРД е договорено да се изградят 108 помощни средства за миграция, което е добро начало, но дейността трябва да се разшири през следващите години. Освен това е от жизненоважно значение изцяло да се изпълни съвместно договореният план за действие за есетрата⁴⁸ и да се инвестира в допълнителна научноизследователска дейност относно миграционните маршрути и поведението на рибните видове.

⇒ **Пример за проект** — „**Извършване на проучване доколко е осъществимо възстановяването на непрекъснатостта на реката в района на Железни врата**“. Популациите от есетра и други рибни видове намаляват заради изграждането на големи бендове, които възпрепятстват миграцията и следователно възпроизвеждането на рибни видове. Една от най-големите пречки е бентът Железни врата към водоелектрическата централа между Румъния и Сърбия. Следва да се извърши проучване на осъществимостта на възможностите за миграция на рибни видове през бента. (Водещи партньори: Румъния и Сърбия; краен срок: края на 2012 г.)

⇒ **Пример за проект** — „**Извършване на оценка за възстановяването на седиментния баланс в река Дунав**“. Трябва да се намерят трансгранични решения за проблема с издълбаването на речното корито и липсата на седименти. Бентовете към водоелектрически централи и драгажните дейности по река Дунав водят до сериозни проблеми за баланса на седимента на речната система, в резултат на което речното корито става по-дълбоко в речните участъци със свободно течение. Координацията в рамките на стратегията ще спомогне да се гарантира идентифицирането и прилагането на най-добрите решения. Това е важен проект и във връзка с предотвратяването на наводнения.

⇒ **Пример за проект** — „**Проучване на биоразнообразието и екологичното състояние на седимента, водите и флората и фауната в басейна на река Сава**“ — Проектът следва да е насочен най-вече към интегрирането на директивите на ЕС относно околната среда в държавите по река Сава. Ще бъде създадена система за ефективен обмен на данни и ще се осигурява трансфер на ноу-хау между партньорите по проекта и други уместни институции в басейна на река Сава. Екологичното състояние на басейна на река Сава ще бъде оценено въз основа на

---

⁴⁷ Регламент № 1907/2006.

⁴⁸ Виж: <http://www.iad.gs/docs/reports/SAP.pdf>

събраните данни. Резултатите от проекта ще послужат като основа за прилагане на директивите на ЕС и за дейности за устойчиво управление на водите, които са от огромно значение за плана за управление на басейна на река Сава, както и управление на природните дадености и защитените територии. (Водец партньор: МКБРС, краен срок: 2014 г.)

- **Действие** — **„Насърчаване на мерки за ограничаване на водовземането“** — Тъй като е налице конкуренция за вода за различни цели (питейна вода, напояване, промишленост, енергетика) и с оглед евентуално намаляване на нивото на достъпните води в бъдеще, следва да се изготвят действия за създаване на концепция за управление на водовземането със специално внимание на управлението на нуждите от вода, например популяризиране на ефективни напоителни техники в селското стопанство, намаляване на използването на вода в промишлеността и насърчаване на култура на пестене на вода съгласно съобщението на Европейската комисия „Посрещане на предизвикателствата, свързани с недостига на вода и сушите в Европейския съюз“⁴⁹.
- **Действие** — **„Повишаване на общата осведоменост и улесняване на обмена на добри практики по въпроси, свързани с интегрираното управление на водите в басейна на река Дунав, сред политическите стратегии на всички равнища и сред населението в региона“** — Много е важно населението като цяло и по-специално младите хора да са осведомени относно предизвикателствата, пред които е изправен регионът от гледна точка на качеството и управлението на водите. Съществуващите инициативи като денят на Дунав или Дунавският пакет (Danube Vox) следва да се разширят и усъвършенстват.
- **Действие** — **„Насърчаване на мерки, целящи намаляване на липсата на знания, разработване и трансфер на инструменти, методи и насоки относно опазването на доставките на питейна вода“**. Доставките на питейна вода представляват предизвикателство в региона и между съществуващите инфраструктури се наблюдават огромни разлики, като при някои мрежи са налице течове над средното ниво и нива на гарантиране на качеството под средното ниво. Това би могло да се подобри чрез насърчаване на активно сътрудничество между доставчиците на питейна вода. Следва да се обсъдят начини, по които да се приложи принципът за възстановяване на разходите, и общи въпроси, свързани с ценообразуването на водата, и също така да се обмени опит.
- **Действие** — **„Допълнително подсилване на интегрираното управление на крайбрежните зони (ИУКЗ) и практиките на морско пространствено планиране (МПП) по западния бряг на Черно море“** — При човешките дейности се наблюдава тенденция да се развиват паралелно в крайбрежните и морските области и влизат в конфликт едни с други и с нуждите от опазване на местообитанията и ландшафта. Следва да се насърчи използването на ИУКЗ и МПП като инструменти за планиране на пространственото и времевото разпределяне на човешките дейности в крайбрежните и морските области и да се организира обмен на опит, като също така се доразвият пилотните проекти, разработени съгласно проекта PlanCoast. Предвид факта, че много въпроси не се ограничават в рамките на националните граници, пълните ползи от ИУКЗ и МПП могат да се извлекат само ако всички крайбрежните региони въведат такива системи, използват съвместими и съпоставими системи и се учат от опита на партньорите. При извършването на тези дейности ще се взема под внимание рамковата директива за морска стратегия, препоръката на ЕС за интегрирано управление на крайбрежните зони и дейностите по ИУКЗ съгласно Конвенцията от Букурещ за опазването на морската среда на Черно море.

---

⁴⁹ COM(2007) 414 окончателен.

5) УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКОВЕТЕ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА

Представяне на въпроса

Промяната на климата води до сериозни предизвикателства във всички части от Европейския съюз и ще изисква специфичен отговор, както е изложено в Бялата книга на Европейската комисия от април 2009 г. В днешно време в Европа има вероятност да се наблюдават по-често екстремни атмосферни явления и следователно същото важи и за региона на река Дунав. Тъй като водата играе решаваща роля в региона (чиято територия съвпада с хидроложкия басейн на втората по големина река в Европа), можем да очакваме тези явления да доведат до по-големи разлики във водното равнище, което ще окаже пряко въздействие върху гражданите и предприятията в региона.

Честотата и сериозността на наводненията от една страна, но също така на периодите на суша, горските пожари, бурите, ерозията, залеждането и недостига на вода от друга страна вероятно ще представляват сериозни предизвикателства през следващите години. Прекомерните горещини и липсата на вода също представляват значителни проблеми, както от гледна точка на ежедневието на хората, така и когато става въпрос за въздействие върху дейностите, свързани със селското стопанство, промишлеността и отидна.

Освен това регионът на река Дунав се характеризира с наличието на голям брой обекти, представляващи индустриален риск, които постоянно застрашават околната среда и гражданите. Предишните примери за сериозно замърсяване показваха, че наистина се случват инциденти и че знанието относно потенциала на риска, готовността и механизмите за бързо реагиране са от основно значение за предотвратяване, готовност за и намаляване на вредите.

Европейският механизъм за гражданска защита беше създаден през 2001 г. на европейско равнище с решения 2001/792/ЕО, Евратом⁵⁰ и 2007/779/ЕО, Евратом⁵¹ на Съвета с цел подпомагане на мобилизацията на спешна помощ при големи бедствия. Механизмът може да бъде активиран в отговор на всеки тип природно или причинено от човека бедствие, например земетресения, наводнения, горски пожари, технологични или радиологични инциденти, неумишлено замърсяване на морето или терористични атаки. Понастоящем в механизма участват 31 държави, а именно: 27-те държави-членки на ЕС плюс Исландия, Лихтенщайн, Норвегия и Хърватия. Механизмът е отворен за държави-кандидатки и освен това във връзка с него се осъществява сътрудничество с други регионални организации и трети държави.

В областта на гражданската защита Европейската комисия и участващите държави предприемат интегриран подход спрямо управлението на бедствия, включително превенция, готовност и реагиране. В областта на превенцията договорените приоритети включват: разработване на политики за превенция на бедствия, основани на знания (разпространение на най-добри практики, разработване на общи насоки относно оценка и картографиране на рисковете); и свързване на участниците и политиките през целия цикъл

⁵⁰ Виж: http://eur-lex.europa.eu/pri/en/oj/dat/2001/l_297/l_29720011115en00070011.pdf

⁵¹ Виж: http://ec.europa.eu/environment/civil/prote/legal_texts.htm

на управление на бедствията (доразвиване на поуките, подсилване на инструментите за ранно предупреждение).

Специфични характеристики на региона на река Дунав

Към настоящия момент е извършена само ограничена дейност по проучване на различните възможни сценарии за промяна на климата и дори още по-малко във връзка с разработването на значими и ефективни отговори на равнището на басейна. Стратегията за региона на река Дунав ще осигури навременна възможност да се въведат необходимите елементи, върху които да се изгради стратегия за адаптиране на река Дунав във възможно най-близко бъдеще. От основно значение е да се приложи цялостен, хоризонтален и интегриран подход по отношение на промяната на климата, тъй като тази промяна може да окаже въздействие върху огромен брой сектори (питейна вода, селско стопанство, корабоплаване, туризъм и други).

Същевременно всички държави от региона на река Дунав изразиха своето общо намерение да подсилят сътрудничеството за предотвратяване, подготвяне за и реагиране на природни и причинени от човека бедствия като сериозни наводнения или промишлени инциденти. Тези инциденти оказват отрицателно явление върху природния ландшафт и биоразнообразието и също така водят до жертви и щети за икономическите дейности и социалната инфраструктура. Предотвратяването на наводнения е от особено значение.

Директивата на ЕС относно наводненията осигурява правна рамка за координиран подход по отношение на оценяването и управлението на рисковете от наводнение. Това означава, че трябва да се формулират планове за действие за опазване от наводнения на равнище подбасейн, които в крайна сметка да доведат до приемането на един общ план за управление на наводненията за цялата река Дунав. В декларацията на министрите, приета от дунавските държави в рамките на тяхното сътрудничество относно управлението на водите, се посочва, че „предотвратяването на и защитата от наводнения не са краткосрочни задачи, а постоянни задачи от най-висок приоритет“. Подписалите декларацията страни поемат ангажимент да „разработят един-единствен международен план за управление на риска от наводнения или набор от планове за управление на риска от наводнения въз основа на програмата за действие на МКОРД за устойчива защита от наводнения“. Тази дейност се извършва понастоящем. Вече са приети планове за действие срещу наводнения за 17-те подбасейна⁵² и те ще бъдат последвани от планове за управление на риска от наводнения, които следва да бъдат финализирани за 2015 г. в съответствие с директивата относно наводненията.

Много региони в рамките на региона на река Дунав са застрашени в особено висока степен от големи рискове от наводнения, както беше демонстрирано от бедствията през 2006 г. Това наводнение засегна горната част (Германия, Австрия), средната част (Словакия, Унгария, Хърватия) и долната част (Румъния, България, Молдова) от река Дунав, както и някои от нейните притоци (Чешката република). Наводненията отнеха живота на десет души, 30 000 души временно останаха без дом, а причинените щети бяха в размер на 500 млн. EUR. Освен на изключително обилните дъждове, бедствието се дължеше и на липсата на зони за задържане на прииждането на водите като заливни зони и влажни зони. Напоследък наводненията са по-широко разпространени, по-специално в Словакия,

---

⁵² 17-те подбасейна са: горната част на река Дунав — река Ин — австрийската част на река Дунав — реките Морава, Вах, Хрон и Ипел — средната част на река Дунав в Панония — река Драва и река Мура — река Сава — река Тиса — южната част на река Дунав в Панония — Банат — река Велика Морава — българските притоци — притоците в южна и централна Румъния — коридора в долната част на река Дунав — река Прут и река Сирет — лимана в делтата на река Дунав.

Унгария, Чешката република, Румъния, Република Молдова, Украйна, Словения и Хърватия през 2010 г .

Балансът между нуждите от вода и нейното наличие достигна критично ниво в много области от Европа (недостиг на вода). Освен това все повече области са засегнати по неблагоприятен начин от промени в хидроложкия цикъл и моделите на кондензиране (увеличаване на засушаването и честотата на сушите). Има голяма вероятност промяната на климата да изостри тези неблагоприятни въздействия в бъдеще, като в Европа и в държавите в съседство се очакват по-чести и по-тежки суши.

През последните тридесет години драстично се увеличи броят и интензитетът на сушите в ЕС. Изчислява се, че броят на областите и хората, засегнати от тези суши, се е увеличил с почти 20 % между 1976 и 2006 г. и че поне 11 % от населението на Европа и 17 % от нейната територия са били засегнати от недостиг на вода до настоящия момент. Общото парично изражение на сушите през последните тридесет години се изчислява на 100 млрд. EUR. При все това изчислението на тази сума се основава на самостоятелно докладвани щети и в нея се обхващат само преки разходи без екологичните и социалните разходи.

Както беше демонстрирано от разливите при промишлени инциденти (арсен, цианид, алкална утайка) в Бая Маре и Бая Борса през 2000 г. и в Айка през 2010 г., сериозните инциденти със замърсяване представляват източник на загриженост. По-специално сериозна опасност представляват различните миннодобивни дейности, които се извършват в Карпатите. Освен това се наблюдават течове от стари промишлени инсталации или замърсени обекти. В целия регион на река Дунав е налице необходимост от работа по предотвратяване на тези инциденти и бързо и ефикасно справяне с тях. Вече съществува опис на високорискови и замърсени обекти. Този опис трябва да се разшири и постоянно да се актуализира и би могъл да допринесе за развитието на процес на картографиране и оценка на рисковете в региона заедно с укрепване на инфраструктурата за наблюдение и ранно предупреждение, с която се установяват и документират заплахите. МКОРД наблюдава този процес⁵³.

Европейският механизъм за гражданска защита беше задействан няколко пъти при спешни случаи в региона на река Дунав, включително при скорошните наводнения в Унгария (май—юни 2010 г.), случаите на заразяване с острата инфекция на дихателните пътища H1N1 в България и Украйна (2009 г.), опасността от срутване на бента на хвостохранилището в региона Калуш (Украйна, 2010 г.), кризата с недостиг на природен газ в Молдова (2009 г.), наводненията в Украйна (2008 г.), наводненията в Румъния и Република Молдова (2008 г., 2010 г.), както и промишления инцидент в Айка в Унгария (октомври 2010 г.).

Действия

- **Действие** — *„Разработване и приемане на един-единствен общ план за управление на наводненията на равнище басейн или набор от планове за управление на риска от наводнения, координирани на равнището на международния басейн на реката“* — В този общ план или набор от планове следва да бъде описано общо разбиране за целия басейн във връзка с планираните мерки и съвместните решения с оглед да се избегне „изнасянето“ на проблеми към съседните държави. Действието следва също така да насърчи подходи, основани на екологосъобразна инфраструктура и екосистеми, които осигуряват дългосрочни, устойчиви решения, често при по-ниски инвестиционни

---

⁵³ Виж: http://www.icpdr.org/icpdr-pages/accidental_pollution.htm

разходи и разходи за поддръжка, като се гарантира пространствена и функционална взаимосвързаност и решения, които са от полза за всички.

⇒ Пример за проект — **„Завършване на и пълно възползване от резултатите от проекта DANUBE FLOODRISK, който се осъществява понастоящем (Европейска програма за териториално сътрудничество в Югоизточна Европа)“** — Много органи на национално, регионално и местно равнище и гражданското общество в дунавски държави подчертаха значението на този текущ проект и призоваха съответните политически стратегии да използват напълно бъдещите резултати от проекта. Като резултат от сътрудничество между различни държави ще бъде изготвен набор от единни карти на опасности и рискове от наводнение за заливните зони на река Дунав, което ще представлява основата за адекватни дейности по управление и планиране на рисковете. Това може да бъде извършено само чрез повишаване на хармонизирането на данни. Методологията ще бъде изпитана чрез три пилотни проекта за прилагане на конкретни мерки на местно равнище въз основа на съставените карти. (Водец партньор: Министерство на околната среда, Румъния; краен срок: април 2012 г.)

⇒ Пример за проект — **„Насърчаване на транснационалното опазване на оставащите заливни зони по цялата дължина на река Дунав чрез завършване на настоящите инициативи и насърчаване на нови, включително по притоците на реката“** — в различни части от басейна на река Дунав вече се наблюдават отлични примери за опазване или възстановяване на заливните зони, които трябва да се завършат или разширят. Примерите включват участъка между Нойбург и Инголдтат, „Синя лента за биоразнообразие“, популяризиран от Bund Naturschutz в Бавария, или „Зелен коридор Долен Дунав“. (Водеци партньори: Бавария и България)

➤ **Действие** — **„Подпомагане на възстановяването на влажните зони и заливните зони като ефективен начин за подобряване на защитата от наводнения и анализиране и установяване на най-добрите решения на рисковете от наводнения в общ план (включително „екологосъобразна инфраструктура“)“**. Защитата срещу наводнения изисква предприемане на специфични мерки, които могат да се различават в рамките на региона в зависимост от редица географски или хидроморфологични елементи. Изграждането на подсилени диги и брегове невинаги е най-устойчивият начин да се опази дадена област от потенциални наводнения. Влажните зони и заливните зони (които осигуряват повече пространство около реките) също допринасят съществено за опазването и запазването на биоразнообразието и екосистемите и оказват положително въздействие върху филтрирането на водата и предотвратяването на ерозия. Освен това те разполагат с огромен потенциал за екологосъобразен туризъм. Този подход следва да се проучи по-систематично в рамките на 17-те подбасейна на река Дунав.

⇒ Пример за проект — **„Подпомагане на инициативите в басейна на Морава—Тая“** — Влажните зони Дунав—Морава—Тая са единственият тристранен обект в света, включен в Конвенцията от Рамсар. Понастоящем се осъществява важен проект за сътрудничество, който следва да гарантира опазването на влажната зона „Donaui—March—Thaya—Auen“, което ще доведе до понижаване на рисковете от наводнения в областите на наводнения и до подобряването на каналите на водните пътища в градските области. Освен това проектът включва разработването на платформа за изготвяне на тристранен план за управление и стратегия за насърчаване на щадящ околната среда, отговорен и качествен туризъм, включително корабоплаване с развлекателна цел. Някои елементи от

проекта вече се подкрепят от програмата за трансгранично сътрудничество между Австрия и Словакия (Водеци партньори: Австрия, Чешка република и Словакия)

➤ **Действие** — „**Разширяване на обхвата на Европейската система за алармиране при възникване на наводнения (EFAS), така че да се обхване целият басейн на река Дунав, засилване на усилията за готовност на регионално равнище (включително по-добро познаване на националните системи на другите държави в региона) и допълнително насърчаване на съвместно реагиране на природни бедствия и по-специално на наводнения, включително системи за ранно предупреждение**“. Вече съществуват редица инициативи в областта на трансграничното или транснационалното предотвратяване и реагиране на спешни случаи в допълнение към Европейския механизъм за гражданска защита. Системата EFAS е система за ранно предупреждение за наводнения и е една от мерките, обхващащи целия басейн, в настоящия план за действие по отношение на наводнения на МКОРД. Системата скоро ще бъде въведена в експлоатация. При все това има необходимост от усъвършенстване на системите за предупреждение и от координиране на гражданската защита от местно до транснационално/европейско равнище в рамките на района.

⇒ **Пример за проект** — „**Внедряване на набор от сензори и задействащи механизми по цялата дължина на реката и свързването им чрез ширококолентова инфраструктура, за да се даде възможност за наблюдение на явления и превенция на рискове**“. Безжичните разпознаваеми устройства и използването на технологиите „Интернет на нещата“ в приложения, свързани с околната среда, и в опазването на околната среда са сред най-многообещаващите сценарии за приложения за взаимосвързани и базирани на ширококолентови технологии съвременни комуникационни мрежи в бъдеще и ще има засилено използване на безжични разпознаваеми устройства в щадящи околната среда програми по целия свят. За основа може да се използва опитът от проектите SENSEI, WISEBED, IoT-A, SmartSantander и IERC – европейски изследователски клъстер за „Интернет на нещата“. Клъстерът също така е свързан с подобни подходи и проекти с азиатски държави като Китай и Япония, където поради огромните национални катастрофи и зони с потенциален риск от земетресения е налице стабилна практика за прилагане. Същевременно две европейски действия за подпомагане към „Интернет на нещата“ също са свързани с информиране на местните органи и предприятия относно и привличането им в дейността във връзка с потенциала на мрежа, състояща се от набор от сензори и задействащи механизми. Макар да съществуват малки среди за изпитване и да се постигат резултати в подобни мрежи с мобилни устройства, е необходима подкрепа за широкообхватно разгръщане и разработване на съответните компютърни системи. (Краен срок: 2013 г.)

➤ **Действие** — „**Подсилване на оперативното сътрудничество сред органите за реагиране при спешни случаи в държавите по река Дунав и подобряване на оперативната съвместимост на наличните активи**“ — За рискове, които са общи за достатъчно голям брой държави в региона (тоест наводнения), е важно да се подсили трансграничното сътрудничество и да се гарантира, че органите за гражданска защита са добре запознати със системите, наличните активи и потенциалните пропуски на другите държави, работните процедури, както и че екипите могат да функционират гладко в случай на сериозни извънредни ситуации, които включват двустранно, европейско или международно реагиране. Разработването и използването на общи насоки/процедури за

картографиране и оценка на риска, известяване с цел ранно предупреждение и реагиране при спешни случаи също следва да се проучи. Освен това е важно да се обмисли разширяването на капацитета за наблюдение и реагиране на извънредни ситуации за общественото здраве от международно значение, както и на заплахи за здравето от трансгранично значение. Този въпрос е едно от изискванията съгласно разпоредбите на новите международни правила (IHR)⁵⁴.

⇒ *Пример за проект — „Разработване на стратегии за устойчивост на местните общности към природни бедствия чрез провеждащия се понастоящем проект MONITOR II (Европейска програма за териториално сътрудничество в Югоизточна Европа)“ — Управлението на природни опасности представлява общо предизвикателство в държавите от Югоизточна Европа. Досега нито картографирането на опасностите, нито планирането за извънредни ситуации е било координирано на транснационално равнище и определено по достатъчно подробен начин. Тези пропуски ще бъдат отстранени в MONITOR II с разработването на обща методология и система за „Непрекъсната осведоменост за ситуацията“, което ще позволи периодично актуализиране на картите с опасности и плановете за извънредни ситуации и така те ще станат по-полезни в ситуации с бедствия в реално време. Сред заинтересованите страни са обществеността, политиците, аварийните служби и експертите. (Водещ партньор: Федерално министерство на Австрия за управление на земеделието, горите, околната среда и водите; краен срок: май 2012 г.)*

➤ *Действие — „Постоянно актуализиране на съществуващата база данни за места с риск от инциденти (опис на ARS), замърсени обекти и обекти, използвани за съхранение на опасни вещества“ — това изисква да се работи със съответните институции/организации с цел намаляване на риска до минималните равнища и следва да включва хармонизиране на стандартите за безопасност, повишена осведоменост и капацитет за реагиране при инциденти, както и съвместно управление на кризи.*

➤ *Действие — „Разработване на процедури и плановете за бързо реагиране в случай на неумишлено замърсяване на реката от промишлеността“ — това следва да включва подсилване на съществуващата система за ранно предупреждение Danube AEWS, наличието на оборудване за специфични интервенции, например Spill-Sorb (абсорбент), подвижни бентове и други, хармонизиране на плановете за извънредни ситуации и насърчаването на съвместни учения. Всичко това трябва да се основава на информацията, която вече беше събрана от МКОРД⁵⁵ и която следва допълнително да се разшири, така че да включва ефективността на съществуващите мерки, и да се предприемат действия, когато тези мерки се окажат недостатъчни. Работата по това действие е тясно свързана с работата по механизма за гражданска защита на ЕС (т.е. от гледна точка на мобилизиране на оборудване и средства за бърза намеса, хармонизирани процедури за плановете за и реагиране при спешни случаи, съвместни учения и обучение)⁵⁶.*

⇒ *Пример за проект — „Осъществяване на цялостен трансграничен проект за управление на рисковете в делтата на река Дунав“ — Поemanето на съвместна отговорност за защита на хората, околната среда и климата преди, по време на и*

⁵⁴ Виж: <http://www.who.int/ihr/en/>

⁵⁵ Виж: http://www.icpdr.org/icpdr-pages/accidental_pollution.htm

⁵⁶ Виж: „Към укрепване на реакцията на ЕС при бедствия: ролята на гражданската защита и на хуманитарната помощ“ — COM(2010) 600, 26.10.2010 г.

след промишлени инциденти в делтата на река Дунав е от жизненоважно значение. Трансферът на технологии и информация в държавите от Източна и Югоизточна Европа следва да спомогне значително да се намали рискът от инциденти и да допринесе към трансграничната готовност при спешни случаи. Ръководеният от Германия проект с Румъния, Молдова и Украйна е насочен към установяване на транснационално управление на инциденти, подобряване на превенцията във връзка с потенциални промишлени рискове, разработване на хармонизирани стандарти за безопасност за промишлените инсталации и свеждане до минимум на въздействието в случай на инцидент чрез съвместно управление на кризи. С оглед постигане на тези цели се предприемат мерки за подготовка за въвеждане на технологии за безопасност в тези държави, по-специално с оглед на придобития опит в тази сфера в Германия. (Водещи партньори: Германия и Румъния; краен срок: 2013 г.)

⇒ Пример за проект — **„Укрепване на оперативното сътрудничество между органите за реагиране при спешни случаи в държавите по река Дунав и подобряване на оперативната съвместимост на наличните активи с оглед намаляване на щетите, защита на гражданите и гарантиране на подходящо реагиране при спешни случаи“** — С оглед постигане на тези цели проектът ще включва идентифициране на рискове от общ интерес и характеризиране на техните специфични национални характеристики, опис/картографиране на наличните средства на национално равнище и идентифициране на потенциалните пропуски, общо и специфично обучение, разработване на общи и оперативни съвместими работни процедури (включително за известяване с цел ранно предупреждение и операции за реагиране), учения (придружени от срещи за обсъждане на натрупания опит).

➤ **Действие — „Предвиждане на регионалното и местното въздействие от промяната на климата чрез научноизследователска дейност“**. Инициативите в тази научноизследователска област следва да са насочени към специфични за региона на река Дунав опасения. Следва да се стартират научноизследователски проекти относно въздействието от промяната на климата върху инфраструктурата, здравето, продоволствената сигурност и околната среда. Освен това следва да се подкрепи международното научно сътрудничество в тази област, като същевременно се гарантира тясно сътрудничество с цялостните действия на равнище ЕС. Преди края на 2010 г. ще бъде предприето подготвително действие „Климатът в Карпатския басейн“. Това действие ще допринесе за проучвания на регионалните вариации в климата и промяната на климата, както и приложната климатология. То също така ще обхване анализ на уязвимостта на водите и екосистемите в региона към въздействие от промяната на климата и други видове натиск, причинени от човека, както и идентифициране на потенциални мерки за адаптиране, насочени към адаптивно управление на водите и подходи, основани на екосистемите. Резултатите от тази дейност следва да се използват на равнището на басейна.

⇒ Пример за проект — **„Насърчаване на транснационално сътрудничество чрез МКОРД с оглед да се разработи стратегия за адаптиране към промяната на климата за региона на река Дунав“**, включително изготвяне и изпълнение на политически ангажимент, поет чрез МКОРД, за пълна стратегия за адаптиране към промяната на климата за региона, която ще бъде изготвена под ръководството на МКОРД. Тази стратегия следва да се основава на поэтапен подход и да обхване преглед на съответните научни изследвания, събрани данни и

оценка на уязвимостта и да гарантира, че мерките, свързани с корабоплаване, селско стопанство и енергетика, не се влияят от климата. (Водец партньор: МКОРД; краен срок: 2012 г.)

⇒ Пример за проект — **„Изготвяне и прилагане на план за водите и адаптиране към промяната на климата за басейна на река Сава“** — В съответствие с последните констатации относно промяната на климата се очаква в басейна на река Сава да се наблюдават по-високи температури и по-сериозни валежи и суши. Тези промени ще окажат въздействие върху управлението на водните ресурси, водоснабдяването, водната енергия, селското стопанство, корабоплаването и контрола на наводненията. Въздействието от промяната на климата ще окаже значителни последици върху инвестициите във водните системи, свързани с водните услуги и управлението на водите. Световната банка постави началото на проекта „План за водите и адаптиране към промяната на климата за басейна на река Сава“ (WATCAP) с оглед да се отстранят пропуските в знанията относно въздействието от промяната на климата върху сектора на водите и да се информира секторът за вземане на решения (тоест правителствата и други национални агенции) за начини за увеличаване на устойчивостта към промяната на климата на критични инвестиции в инфраструктура за управление на водите и интегрираното управление на водните ресурси. (Водец партньор: МКБРС; краен срок: юли 2011 г.)

➤ **Действие — „Разработване на дейности за пространствено планиране и строителство в контекста на промяната на климата и увеличената заплаха от наводнения“.** Дейностите за предотвратяване на наводнения предполагат сътрудничество между националните, регионалните и местните органи от гледна точка на използване на земите и физическо планиране. Трябва да се създаде база за пространствени данни за региона на река Дунав чрез повишено сътрудничество, координация и обмен на данни, както се изисква съгласно директивата INSPIRE. Трябва да се идентифицират начини за адекватно използване на земята и да се постигне съгласие по тяхното прилагане по интегриран начин и освен това трябва да се предприемат приоритетни действия като насърчаване на разумно управление на горите и пасищата, свеждане до минимум на орните земи по склоновете на хълмове или опазване на биоразнообразието и възстановяване на екосистемите и естествените водни пътища в цялата област на басейна на река Дунав. При градското и жилищното планиране трябва да се вземат предвид факторите, свързани с промяната на климата. Големите и малките градове в басейна на река Дунав следва да се насърчат да споделят опит и най-добри практики в тази област.

⇒ Пример за проект — **„Оценяване на въздействието от промяната на климата върху наличието и безопасността на общественото снабдяване с питейна вода чрез провеждания понастоящем проект CC-WaterS (Европейска програма за териториално сътрудничество в Югоизточна Европа)“** — Необходимо е транснационално действие за подготвяне на Югоизточна Европа за предизвикателството, свързано с гарантиране на водоснабдяването за обществото за няколко десетилетия. Политическите стратегии и доставчиците на вода трябва да разработят практики за устойчиво управление на водните ресурси, като отчетат съществуващите и бъдещите въздействия от промяната на климата. В CC-WaterS правителствените органи, доставчиците на вода и научноизследователските институции в държавите от Югоизточна Европа работят заедно и прилагат съвместно разработени решения. Допълващите се знания на партньорите, подсилени от допълнителни приложими резултати от

предишни проекти, ще осигурят стабилен контекст (Водец партньор: Водоснабдяване Виена (Vienna City Waterworks), Австрия; краен срок: април 2012 г.)

- ⇒ Пример за проект — „Изготвяне и прилагане на план за управление на извънредни ситуации със замърсяване на водите в басейна на река Сава“ — Проектът е насочен към ефективно осигуряване на мерки в случай на неумишлени разливи на вещества, които могат да засегнат използването на водите за различни цели (питейна вода, вода за разплод, напояване, промишленост, корабоплаване и други), както и качеството на реките и речните екосистеми, по-специално областите от специално значение. За целите на ефективното и ефикасно управление ще бъде разработена платформа за проекти и обмен на информация, чрез която всички отговорни органи и институции ще бъдат предупреждавани за евентуални разливи на вредни вещества, ще се проследява развитието на ситуацията и ще се координира съвместният отговор. Тъй като водните пътища могат да представляват средство за пренос на неумишлено замърсяване с високо трансгранично измерение, в проекта ще се включат всички държави от басейна на река Сава. За проекта се търси финансиране от Европейската програма за териториално сътрудничество в Югоизточна Европа. (Водец партньор: МКБРС; краен срок: 2014 г.)

6) ОПАЗВАНЕ НА БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ, ЛАНДШАФТИТЕ И КАЧЕСТВОТО НА ВЪЗДУХА И ПОЧВИТЕ

Представяне на въпроса

Регионът на река Дунав представлява една взаимосвързана и взаимозависима екосистема, която включва в себе си богата и уникална флора и фауна⁵⁷. Той е разнообразен, като включва не само самата река Дунав, нейните притоци, равнинни области и забележителната делта, но и основната част от Карпатите, Балканите и част от Алпите.

Природата и екосистемите в река Дунав осигуряват безценни екологични стоки и услуги (храни, фибри и прясна вода, регулиране на климата и количеството вода в рамките на територията, опазване на почвата, рециклиране на хранителни елементи, абсорбиране на отпадъци). Освен това разнообразните ландшафти със запазени влажни зони и гори може да смекчи ефектите от промяната на климата. Те също така абсорбират част от замърсяването и отпадъците. Това е незаменимо от гледна точка на социално-икономическото развитие и благосъстоянието на човека. Следователно опазването на екологичното здраве е ключова задача за обществото. Предвид ценността и потенциалната чувствителност на региона на река Дунав, опазването и възстановяването на неговите природни богатства и изграждането на екологосъобразна инфраструктура са приоритетни задачи.

Замърсяването в резултат на замърсени обекти или изхвърлянето на отпадъци в този регион оказва сериозно въздействие върху качеството на водите. Освен това ерозията от обработваемите земи е основен източник на земеделско дифузно замърсяване в басейна на река Дунав. Следва да се спазват няколко принципа при опазването на биоразнообразието и ландшафтите.

С оглед да бъдат ефективни екологичните мерки следва да се планират във връзка с потенциалното развитие, например в секторите на туризма, строителството, енергетиката, транспорта и земеделието. Миграцията на хора, културните разлики, градското/селското развитие и регионалната сигурност също следва да се вземат под внимание. Следва да се проучи подобряването на ефективността на наличната инфраструктура (енергетика, битово потребление, транспорт) преди да се изгражда нова инфраструктура. Планирането, по-специално пространственото планиране на ландшафта е от ключово значение за изготвянето на добри местни стратегии за селско/градско развитие.

Спазването на законодателството на ЕС относно околната среда е от огромно значение и очевидно ще подобри околната среда в държавите от ЕС по река Дунав⁵⁸. При изготвянето

---

⁵⁷ Регионът на река Дунав приютява над 2000 растителни видове и над 5000 животински видове. Повече от половината от европейските популации от мечки, вълци и рисове обитават този регион и освен това в него се намират важни убежища за някои видове птици като например къдроглав пеликан. Делтата на река Дунав е една от най-големите влажни зони в света с редки видове флора и фауна, както и тридесет различни типа екосистеми. Това богато природно наследство доведе до създаването на 2860 обекта по Натура 2000 в басейна на река Дунав (включително 230 обекта по самата река Дунав). Освен това две държави (Словения, България) от осемте държави-членки, които участват в стратегията, са с най-големият процент на сухоземни обекти по Натура 2000 в целия ЕС.

⁵⁸ По-специално рамковата директива за водите, директивата за отпадъчните води, директивите за птиците и местообитанията, рамковата директива за отпадъците и директивата за оценката на въздействието върху

на екологичната рамка в държавите-кандидатки и потенциални кандидатки, както и в други трети държави, които участват в стратегията, следва да се използват в максимална степен достиженията на правото на ЕС или поне подобни принципи.

Специфични характеристики на река Дунав

Природното наследство на региона на река Дунав е от европейско значение. Регионът включва голям дял от оставащите европейски области с дива природа, както и богат културен ландшафт. Река Дунав и нейните притоци са от жизненоважно значение за екосистемите на дивата природа и в действителност осигуряват екологични връзки, които са от основно значение за цялостното европейско екологично здраве.

Това уникално природно предимство се намира под все по-голям натиск. Биоразнообразието и разнообразието на екосистемите в региона постепенно намаляват — видовете и обитаемите площи, влажните зони и заливните зони изчезват. Освен това нарастват обезлесяването и замърсяването на земята и въздуха. В селските области се наблюдава обезлюдяване и изоставяне на земята.

Голяма част от тези ефекти се дължат на бързото промишлено, градско, транспортно и земеделско развитие и разрастване през последните години: природните ресурси се експлоатират в прекомерна степен. Необходимата екологична инфраструктура все още не е добре развита. Замърсяването на земята се изостря от несъответстващи на правилата общински сметища и многобройни замърсени обекти. Обществената осведоменост относно екологичните нужди в източната част от региона е недостатъчна, както и знанията за и използването на най-добрите налични практики.

Действия

Много от действията за опазване на биоразнообразието и ландшафтите в басейна на река Дунав вече са включени в съвместната програма от мерки към Плана за управлението на басейна на река Дунав, изготвен от МКОРД (виж главата относно качеството на водите за подробности). Настоящата стратегия напълно подкрепя прилагането на тези мерки, както и прилагането на други правно обвързващи европейски и международни екологични инициативи, засягащи басейна на река Дунав.⁵⁹ Посочените по-долу действия следва да се разглеждат като допълващи вече съществуващите действия.

Освен това, когато става въпрос за опазване на биоразнообразието или запазване и подобряване на качеството на почвите и ландшафтите, трябва да се гарантира координация между предвидените действия на национално равнище. Трябва да се използват напълно съществуващите инструменти за работа в мрежа, координация и сътрудничество, по-специално наличните инструменти съгласно Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони, например националните мрежи за селските райони и Европейската мрежа за развитие на селските райони.

Опазване на биоразнообразието и ландшафта

➤ **Действие** — „Принос към визията на ЕС за 2050 г. и целта на ЕС в областта на биоразнообразието за 2020 г.“ На срещата на Европейския съвет през пролетта на

околната среда са ключови фактори за опазване на екосистемите. Освен това морската рамкова директива е важна за делтата на река Дунав и крайбрежните зони на Черно море.

⁵⁹ Следва да се споменат: Конвенцията от Рамсар, Алпийската конвенция, Конвенцията за Карпатите или Конвенцията за трансгранично замърсяване на въздуха на далечни разстояния.

2010 г. държавните глави и министър-председателите на ЕС приеха дългосрочна визия и водеща цел за европейско биоразнообразие след 2010 г. Понастоящем Европейската комисия разработва стратегия, в която се очертава начинът за постигане на целта в областта на биологичното разнообразие за 2020 г. Действията съгласно стратегията за река Дунав ще допринесат напълно за прилагането на стратегията на ЕС в областта на биоразнообразието след 2010 г. с оглед преустановяване на загубата на биоразнообразие и деградация на функциите на екосистемите и възстановяването им, доколкото е осъществимо.

➤ **Действие** — *„Ефективно управление на обекти по Натура 2000 и други защитени области“* — по принцип следва да има самостоятелни планове за управление или друг вид договорна рамка за обектите по Натура 2000, определени съгласно директивите за птиците и местообитанията, както и другите защитени обекти. Но на практика по тези обекти често се работи изолирано и с недостатъчна ефективност. Необходимо е ефективно управление, подпомагано от транснационално сътрудничество (работа в мрежа). Действието следва да включва обмен на опит и изграждане на капацитет за администрациите във връзка със защитени територии/обекти по Натура 2000; привличане на обществеността; управление на посетителите и развитие на туризма; координирано планиране, прилагане и оценка на управлението. Освен това е от огромно значение да се повиши обществената осведоменост относно обектите по Натура 2000 и защитените територии, например с помощта на националните екологични мрежи и мрежите за селските райони или Европейската мрежа за развитие на селските райони. Действието би могло да се осъществи например чрез съществуващата мрежа от защитени територии по река Дунав и мрежите от защитени територии в Карпатите. ALPARC⁶⁰ може да послужи като пример за успешен проект.

⇒ *Пример за проект — „Изграждане на мрежата от защитени територии по река Дунав (DANUBEPARKS)“*. Целта на този проект, подпомаган по програмата за транснационално сътрудничество в Югоизточна Европа, е сътрудничество, координация, консултации и укрепване на връзките между и компетенциите на националните администрации, които управляват защитените територии в дунавските държави. Следва да се установят и използват връзките и взаимодействията между проекта DANUBEPARKS и баварските проекти, например „Зелен Дунав“. (Водещ партньор: Auen Park, Австрия. Краен срок: 2012 г.)

⇒ *Пример за проект — „Пълно изграждане на биосферния резерват Мура—Драва—Дунав“* — След създаването на резервата това би могла да бъде най-голямата трансгранична речна защитена влажна зона в Европа и сериозен кандидат за обект, признат от ЮНЕСКО. Инициаторите на проекта, следва да се насочат към привличането на подкрепа за резервата сред пет речни държави⁶¹ (Австрия, Хърватия, Унгария, Сърбия и Словакия) за управление на защитената територия, изграждане на капацитет, повишаване на обществената осведоменост и популяризиране, както и помощ за свързани дейности за местно развитие, включително насърчаване на туризма и местните продукти.

⇒ *Пример за проект — „Осигуряване на експертен опит във връзка с делтата на река Дунав и подобни защитени територии“*. Тази инициатива ще бъде насочена към служители и експерти, чиято работа е свързана с делтата на река Дунав и

---

⁶⁰ Платформа за защитени области в Алпийския регион.

⁶¹ Към настоящия момент единствено Хърватия и Унгария са подписали съвместна декларация за създаване на резервата.

подобни защитени територии, с оглед развитие на знанията и разработване на модели и симулационни процеси, свързани с явленията в делтата на река Дунав, както и явленията в района на вливането в Черно море. Проектът ще включва учебни дейности и ще подкрепя обучението на докторанти и следдокторско обучение.

➤ **Действие** — **„Опазване и възстановяване на най-ценните екосистеми и застрашените животински видове“**. Желателно е подсилено опазване на оставащите природни екосистеми като делтата на река Дунав или Карпатите, възстановяване на влажните зони, залесяване на необработваемите площи, опазване на гранични гори, биоремедиация на сериозно засегнати области с помощ от научни изследвания в областта на околната среда. Това е от огромно значение и за опазването на застрашените животински видове, например дунавската есетра⁶², популациите от кафяви мечки, вълци, рисове и диви коне, обитаващи делтата на река Дунав. Изследването, описването и наблюдението на видовете и местообитанията от европейско и национално значение са важна част от това действие. Освен това следва да се предприемат действия във връзка с конфликтите между интересите на хората и благосъстоянието на животните, както и незаконната търговия с диви животни.

⇒ Пример за проект — **„Възстановяване на природната среда и дивите животински и растителни видове по река Дунав“** — Проектът следва да се основава на опита, получен от свързани проекти в горната част от река Дунав, например „Долината на река Дунав в областта Швабия“ или „Предпочитани от слънцето страни на река Дунав“ (*The Danube's sun-favoured sides*). (Водещ партньор: Бавария)

⇒ Пример за проект — **„Идентифициране и опазване на стари гори в басейна на река Дунав“** — Регионът на река Дунав включва най-големите оставащи територии от девствени и стари гори в Европа извън Русия. Макар че те осигуряват множество продукти и услуги във връзка с екосистемите, много от тях са с неясен статут и се изсичат. Дейностите по проекта ще включват идентифициране и оценяване на настоящия статут на старите гори в региона; разработване на мерки за тяхното опазване, както и повишаване на обучението и осведомеността и изграждане на капацитет.

⇒ Пример за проект — **„Насърчаване на опазването на генетичния фонд и сътрудничество във връзка с генетичната банка по река Дунав“** — Проектът се състои от идентифициране и изучаване на видовете и сортовете житни култури, плодове и зеленчуци, характерни за заливните зони на река Дунав в генетични банки и колекции *ex situ*, както и в оригиналните им местообитания (*in situ*). Освен това са необходими събирането, опазването/поддържането и възраждането на традиционни земеделски методи, свързани с тези видове и сортове. С оглед да се постигнат тези цели е необходимо трансгранично сътрудничество между генетичните банки, свързани с опазването и поддържането на растителни генетични ресурси за хранителни и земеделски цели.

➤ **Действие** — **„Съвместно проучване на необходимостта от преглед на Конвенцията за риболова във водите на река Дунав“**. През 1958 г. беше подписана и влезе в сила Конвенция за риболова във водите на река Дунав. При все това в Конвенцията все още не са отразени нито скорошните геополитически промени в района, нито развитията в

---

⁶² Въпросите в областта на биоразнообразието, които са пряко свързани с водните екосистеми, са обсъдени по-подробно в приоритетна област 3.

политиките, свързани с опазването на околната среда или устойчивия риболов. Страните по Конвенцията следва да проучат този въпрос.

➤ **Действие** — *„Разработване на екологосъобразна инфраструктура с оглед свързване на различни биогеографски региони и местообитания“*. Местообитанията (включително обекти по Natura 2000) могат да се поддържат по-добре и тяхната стойност да бъде увеличена, ако бъдат свързани помежду си и това е начинът да се гарантира, че продължават да се осигуряват услугите във връзка с екосистемите. Действието би могло да включва научни изследвания за намиране на нови начини за свързване на местообитания, консултации със съответните общности и заинтересовани страни, внимателно и интегрирано пространствено планиране за разработване и прилагане на практики и технологии за икономически инвестиции и развитие на инфраструктурата, които подпомагат биоразнообразието. Изграждането например на екомостове, екотунели и екологични „свързващи звена“ следва да е част от планирането с цел изграждане на инфраструктура.

⇒ *Пример за проект — „Завършване на „Зелен коридор Долен Дунав““ — Това е най-амбициозният европейски проект за опазване и възстановяване на влажни зони, подкрепян от Румъния, България, Молдова и Украйна. Дейностите включват укрепване на управлението на защитените територии; подготвяне и осъществяване на възстановяването на влажните зони, консултации с местните заинтересовани страни и мерки за повторно свързване на заливните зони с речната система; подкрепа за свързани дейности за местно развитие, включително развитие на туризма и местни продукти.*

⇒ *Пример за проект — „Разработване на Алпийско-Карпатския коридор“ — Целта на този проект е възстановяване и подобряване на функцията и пропускливостта на традиционния коридор за диви животни в рамките на градската агломерация Виена—Братислава за благородни елени, рисове, вълци или мечки чрез „подпори за пресичане“ и екомостове. Един трансграничен проект в сътрудничество между Австрия и Словакия вече е на етап осъществяване (Водещ партньор: Горна Австрия)*

➤ **Действие** — *„Ограничаване на разпространението на инвазивни чужди видове (ИЧВ)“*. При това действие ще се оцени въздействието на ИЧВ върху екосистемите в региона на река Дунав, ще се идентифицират щадящи околната среда начини за контролиране на тяхното развитие, ще се насърчи научноизследователската дейност за идентифициране на разумни от екологична гледна точка начини за контролиране или елиминиране на техните популации и повишаване на обществената осведоменост относно опасностите, свързани с ИЧВ.

➤ **Действие** — *„Намаляване на влагането на пестициди в околната среда в региона на река Дунав“* — С оглед намаляване на замърсяването на региона на река Дунав с пестициди държавите от региона на река Дунав следва ефективно да използват възможностите на рамковата директива за пестицидите (РДП)⁶³ за създаване на рамка за действие на Общността за постигане на устойчива употреба на пестициди. В РДП се очертават цели и ефективни начини за намаляване както на общото количество използвани пестициди, така и на токсичността на пестицидите. Действието следва да е специално насочено към разработването на амбициозни програми и концепции за намаляване на пестицидите като цяло или в конкретни области, както и към поставяне на

---

⁶³ Директива 2009/128/ЕО.

начало на управлението на „горещи точки“ или ограничения при прилагането на пестициди, например чрез установяване на буферни ивици или компенсирани области.

- **Действие** — *„Безопасно отстраняване на остарели пестициди и други остарели химикали в областта на региона на река Дунав“* и прилагане на резолюцията на Световната здравна организация (СЗО) относно подобряването на здравето чрез разумно управление на остарели пестициди и други остарели химикали, приета на 63-тата Световна здравна асамблея (СЗА), която беше проведена през май 2010 г. в Женева.
- **Действие** — *„Изготвяне и прилагане на транснационални политики за пространствено планиране и развитие за функционалните географски области (речни басейни, планински вериги и други)“*. Опазването на екосистемите и природните богатства заедно с налагането на гледна точка, насочена към устойчив растеж, допринасят за подобряване на качеството на живот и възможностите за заетост за местното население. Целта е разработването на координирани политики за пространствено планиране, насочени към опазването и същевременно устойчивото развитие на функционалните географски области въз основа на техните силни страни и потенциал.
  - ⇒ *Пример за проект — „Прилагане на VASICA — Визии и стратегии в района на Карпатите“*, в който се включва проектът BIOREGIO за Карпатите. VASICA е първият документ за транснационално пространствено развитие, който обхваща Карпатите в тяхната цялост. Основната му цел е подпомагане на Карпатите като област на икономически, социален и екологичен напредък и устойчивост. BIOREGIO за Карпатите ще насърчава регионалното развитие и ще подобри екологичната взаимосвързаност в региона на Карпатите. (Водец партньор: служба по Конвенцията за Карпатите към Програмата на ООН за околната среда)

Опазване и подобряване на качеството на почвите

- **Действие** — *„Гарантиране на адекватно третиране на твърдите отпадъци“*. Следва да се установят и прилагат системи за интегрирано управление на отпадъците на национално, регионално и местно равнище. Нужно е създаването на центрове за управление на отпадъците по отношение на общински и неопасни отпадъци, както и възстановяването и закриването на неотговарящи на изискванията сметища и силно замърсени обекти и сметища сред дивата природа. Действието също така следва да включва повишаване на осведомеността относно нуждите от намаляване и рециклиране на отпадъците.
- **Действие** — *„Създаване на стандартизирана и съвместима информация относно земната покривка в транснационален план“*. Една от основните услуги, които ще станат достъпни в рамките на Глобалния мониторинг на околната среда и сигурността (ГМОСС)⁶⁴, е услуга за наблюдение на земната повърхност. При все това наличната информация относно земните ресурси в региона на река Дунав е доста ограничена. Поради това действията следва да бъдат насочени към възможностите за събиране на хармонизирана информация относно земната покривка от национални източници и създаване на стандартизирана и съвместима информация относно земната покривка в транснационален план.

---

⁶⁴ Глобалният мониторинг на околната среда и сигурността (ГМОСС) е съвместна инициатива на [Европейската комисия](#) и [Европейската космическа агенция](#), чиято цел е изграждане на автономен и оперативен капацитет за наблюдение на Земята.

- **Действие** — „**Повишаване на осведомеността относно опазването на почвите**“. Това действие следва да се осъществи в сътрудничество с Европейския алианс за устойчиво използване на земите и почвите (ELSA), който включва над 100 члена от 7 държави-членки⁶⁵. Следва да се инициират допълнителни партньорства в региона на река Дунав на равнището на общностите и в образователната сфера⁶⁶.

⇒ *Пример за проект — „Прилагане на стратегията за опазване на почвите“ — Ще бъде разработена концепция за отговорно и многофункционално използване на земята и почвата с връзки към регионалното развитие, както и нови правителствени инструменти и концепция за „регион за учене“. Проектът следва да е свързан с вече предприетата дейност от Academia Danubiana⁶⁷ в тази област.*

Подобряване на качеството на въздуха

- **Действие** — „**Намаляване на замърсителите на въздуха**“ — Всички държави от региона на река Дунав подписаха Конвенцията за трансгранично замърсяване на въздуха на далечни разстояния. В съответствие с тази конвенция трябва да се докладва относно равнището на замърсителите на въздуха в региона. Действието следва да е насочено към мерките за събиране на данни и намаляване на замърсителите на въздуха.

⇒ *Пример за проект — „Използване на базите данни на GIS за установяване на критични маси от замърсители на въздуха за екосистемите в региона на река Дунав“ — Този проект се разработва от министерството на околната среда и горите на Румъния. В него ще бъдат определени критичните маси в резултат на депозитите от емисии на замърсители на въздуха, които водят до подкиселяване, еутрофикация и образуване на озон на равнището на земната повърхност.*

Образование на хората относно ценността на природните богатства, екосистемите и услугите, които осигуряват

- **Действие** — „**Повишаване на осведомеността на широката общественост чрез признаване и популяризиране на потенциала на природните богатства като фактори за насърчаване на устойчиво регионално развитие**“. Действието ще повиши възприемането на запазената природа като ценен актив. Като част от това действие се предвижда насърчаването на зелен, отговорен и екотуризъм.

⇒ *Пример за проект — „Свързване на хората с река Дунав“ — Целта на проекта е да се повиши осведомеността на хората относно ползите от река Дунав и да се насърчи тяхната загриженост и подкрепа за ценностите, свързани с реката. Проектът ще включва кампании за осведомяване с елементи като обиколка на река Дунав с кораб, обиколка за показване на река Дунав, филм за река Дунав, мероприятие, в което се чества ден на река Дунав, посещение на защитени територии по река Дунав и други. (Водещ партньор: МКОРД; краен срок: 2014 г.)*

- **Действие** — „**Образование на децата и младите хора**“. Тъй като натискът върху биоразнообразието нараства и природните ресурси стават все по-оскъдни, налице е

⁶⁵ Обединеното кралство, Нидерландия, Германия, Хърватия, Италия, Австрия, Словакия, някои общини от Чешката република.

⁶⁶ Би могло да се подсили сътрудничеството с вече съществуващата работна група „Екология с насоченост към опазването на почвите“, която функционира в рамките на ARGE Donauländer.

⁶⁷ Academia Danubiana е институция, насочена към научна и образователна мрежа от университети и други институции в региона на река Дунав.

особена нужда да се образова младото поколение. Това следва да обхване услугите, които се осигуряват от екосистемите, ценността на природните богатства и ползите от опазване на биоразнообразието. Част от действието може да бъде посветена на въвеждането на образователен предмет, свързан с околната среда, в образователните планове на държавите по река Дунав.

⇒ *Пример за проект — „Изграждане на мрежа от „горски“ училища по река Дунав“ — Горските училища се отчитат като образователен успех, например за децата в Унгария, и биха могли да се разширят допълнително. В проекта ще бъдат избрани участъци от река Дунав със значителна екологична и културна стойност и ще бъдат разработени различни равнища на обучение/програма за начални и средни училища, екотуризъм, народни традиции и други. Ще бъде разработена поредица от програми, при които се използват мрежовите елементи, както и пилотен проект, следван от презентация на най-добрите практики.⁶⁸ (Водещ партньор: Унгария; краен срок: 2014 г.)*

➤ *Действие — „Изграждане на капацитета на местните органи по въпроси, свързани с околната среда“.* Местните органи носят основната отговорност за предприемане на мерки по въпроси, свързани с околната среда, например управление на отпадъци или защитени територии. Често те не разполагат със знанията и капацитета за разработване на проекти в областта на околната среда. В рамките на това действие местните органи ще получат обучение, ще бъде създадена експертна група, която да подпомага регионите и градовете при решаването на проблеми, и също така мрежи за обмен на добри практики.

---

⁶⁸ Следва да се установят взаимодействия с проекта „Ковчежето със съкровища на река Дунав: децата и младите хора опознават най-международната река в света“ (The Danube treasure chest: children and young people experience the world's most international river), разработен от Naturschutz Bayern e.V.

В) ПОСТИГАНЕ НА БЛАГОСЪСТОЯНИЕ В РЕГИОНА НА РЕКА ДУНАВ

ПОСТИГАНЕ НА БЛАГОСЪСТОЯНИЕ В РЕГИОНА НА РЕКА ДУНАВ

Този стълб е насочен към иновации, информационно общество, конкурентоспособност на предприятията, образование, пазар на труда и изолирани общности. Главната цел е да се подобри благосъстоянието на региона на река Дунав. Това може да се постигне чрез подобряване на сътрудничеството с цел намаляване на ясно изразените разлики в много от областите, обхванати от тези действия в рамките на региона. Това сътрудничество може да обхване законодателни подобрения, обмен на опит и осъществяване на съвместни проекти.

Той ще бъде насочен към три приоритетни области: (1) развиване на обществото на знанието чрез научни изследвания, образование и информационни технологии; (2) насърчаване на конкурентоспособността на предприятията; и (3) инвестиране в хора и умения (образование и обучение, пазар на труда и изолирани общности).

Този стълб твърдо подкрепя стратегията „Европа 2020“:

1. Той допринася към интелигентния растеж, тъй като подсилва трите теми на тази цел: иновации чрез подобряване на рамковите условия за преобразуване на идеи в продукти и услуги, които могат да се предлагат на пазара; образование чрез подобряване на човешкия капитал в региона; и общество на цифровите технологии чрез подобряване на достъпа до интернет и достъпността на електронното съдържание.
2. Той допринася към устойчивия растеж, тъй като иновациите и новите технологии ще допринесат към борбата с промяната на климата, към увеличаване на енергийната ефективност и намаляване на замърсяването от транспорта. Освен това приоритетната област относно конкурентоспособността на предприятията ще подобри бизнес средата, по-специално за МСП.
3. Той допринася към приобщаващия растеж, тъй като подсилва човешкия капитал чрез образование и обучение. Това ще бъде допълнено от по-добро функциониране на макрорегионалния пазар на труда. Освен това той подчертава борбата срещу бедността, по-специално срещу изолираните общности.

Тези приоритетни области трябва да се проучат заедно с другите области на политики. Стратегията насърчава интегриран подход. Например подобряването на конкурентоспособността на предприятията оказва положително въздействие върху икономиката и пазара на труда, но то трябва да е балансирано спрямо привлекателността на градовете и регионите, качеството на живот на гражданите и околната среда. Всички тези въздействия не могат да се разглеждат поотделно, а трябва да се проучат по холистичен начин с оглед постигане на най-устойчивото решение.

Примери за финансиране, което обхваща региона

Разходи, финансирани от структурните фондове⁶⁹ през периода 2007—2013 г.⁷⁰

Изследвания, иновации, предприемачество 13,9 млрд. EUR

Иновации в предприятията	5,1 млрд. EUR
Инфраструктура за НИТР	2,6 млрд. EUR
Трансфер на технологии	1,4 млрд. EUR
Дейности по НИТР в изследователски центрове	0,9 млрд. EUR
Други	3,9 млрд. EUR

Информационно общество 3,6 млрд. EUR

Услуги и приложения	1,8 млрд. EUR
Технологии и инфраструктура	1,4 млрд. EUR
Други	0,4 млрд. EUR

Човешки капитал 13,0 млрд. EUR

Адаптивност на работниците	3,0 млрд. EUR
Достъп до заетост	3,4 млрд. EUR
Образование и образователни системи	3,5 млрд. EUR
Обучение през целия живот	1,6 млрд. EUR
Други	1,5 млрд. EUR

Приобщаване 7,6 млрд. EUR

Социално приобщаване	1,6 млрд. EUR
Здравна инфраструктура	2,2 млрд. EUR
Образователна инфраструктура	1,8 млрд. EUR
Други	2,0 млрд. EUR

Други източници на финансиране

Към този стълб допринасят и други програми на ЕС, а именно: Седмата рамкова програма за научноизследователска и развойна дейност, националните програми, програмите за трансгранично сътрудничество и програмите с множество държави-бенефициери по Инструмента за предприсъединителна помощ (ИПП), няколко програми по Европейския инструмент за добросъседство и партньорство (ЕИДП) (например регионалните програми или програмите за трансгранично сътрудничество), Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР), Европейският фонд за рибарство (ЕФР) и

⁶⁹ Европейският фонд за регионално развитие (ЕФРР), който включва трансгранично сътрудничество, Кохезионният фонд и Европейският социален фонд за държавите-членки. Не се включват Инструментът за предприсъединителна помощ и Европейският инструмент за добросъседство и партньорство (ЕИДП).

⁷⁰ При все това използването на структурните фондове зависи от конкретните оперативни програми, разработени и договорени в началото на програмния период 2007—2013 г. в тясно сътрудничество между Европейската комисия и съответните държави-членки/региони. Те трябва да предлагат възможности за финансиране на конкретни действия/проекти в зависимост от приоритетите и установените мерки/действия в съответните оперативни програми.

Програмата за конкурентоспособност и иновации. Важни проекти се финансират и по национални, регионални и местни политики. Освен това вече е предоставено значително по обем финансиране на голям брой проекти чрез заеми и/или съвместно финансиране от различни международни и двустранни финансови институции като Европейската инвестиционна банка (ЕИБ), Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР), Световната банка, Банката за развитие на Съвета на Европа (БРСЕ) или други заемодатели.

В по-скорошен план бяха положени допълнителни усилия за по-добро координиране и съчетаване на инструменти за безвъзмездна помощ и заеми за държавите от Западните Балкани чрез Инвестиционната рамка за Западните Балкани⁷¹ (ИРЗБ). В Република Молдова и Украйна функционира подобен на ИРЗБ инструмент — Инвестиционният инструмент за добросъседство.

---

⁷¹ Инвестиционната рамка за Западните Балкани (ИРЗБ) е инструмент за съчетаване на безвъзмездна помощ и заеми за държави-кандидатки и потенциални кандидатки.

7) РАЗВИВАНЕ НА ОБЩЕСТВОТО НА ЗНАНИЕТО ЧРЕЗ НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ, ОБРАЗОВАНИЕ И ИНФОРМАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ

Представяне на въпроса

Способността на обществото да създава и използва знания е ключов фактор за напредък и растеж. Обществото на знанието се нуждае от конкурентна структура за научни изследвания и образование, институции, които подкрепят и улесняват иновациите, и високи постижения в информационните и комуникационните технологии (ИКТ). Тези рамкови условия се различават в значителна степен в отделните части на региона на река Дунав, но като цяло са под равнището на ЕС27. Европейският социален фонд (ЕСФ) би могъл да се използва в по-широкообхватна степен тук за подпомагане на действия и проекти.

В доклада относно напредъка в областта на иновациите в Европа някои държави в региона се класифицират като „иновационни лидери“, а други само като „догонващи иноватори“. Подобно разделение се наблюдава и от гледна точка на качеството на висшето образование и неговата конкурентна позиция в рамките на глобализираната образователна среда. Проучванията относно мобилността на изследователите (студенти, висшисти и университетски персонал) показват, че държавите от Югоизточна Европа се намират в неблагоприятно положение в сравнение с другите държави от ЕС, по-специално в сферата на международната изследователска мобилност, както и по отношение на способността да привличат двустранно сътрудничество за научноизследователска и развойна дейност. При все това, макар и разнообразен, регионът също така е свързан чрез връзки от дългогодишна и интензивна търговия и общо историческо и политическо развитие, които осигуряват добра основа за сътрудничество.

Прилагането на информационните и комуникационните технологии може да подпомогне растежа в региона на река Дунав в особено голяма степен. Налице е възможност за бързо модернизиране чрез използване на най-съвременните технологии и пропускане на междинните стъпки. Частният и публичният сектор биха могли бързо да се развият, да започнат да предоставят услуги по-ефективно и ефикасно, например чрез електронно управление, електронен бизнес, електронно образование и електронно здравеопазване или чрез интелигентно комодално използване на транспортната инфраструктура с помощта на технологии като системи за информационно обслужване на речния транспорт или управление на товарния транспорт (e-Freight). Обменът на информация и знания между бизнеса, академичните среди, администрацията и гражданите би могъл да се подобри в голяма степен. Това се признава в стратегията „Европа 2020“ и в тази връзка с подчертава колко е важно да се използват в максимална степен информационните и комуникационните технологии⁷², за да се гарантира, че иновативните идеи могат да се превърнат в нови продукти и услуги, които създават растеж, качествени работни места и спомагат за преодоляване на европейски и световни обществени предизвикателства. Доброто здраве и активността на застаряващото население бяха избрани от Европейската комисия като

⁷² Участието на гражданите и предприятията в информационното общество зависи от това колко леснодостъпни са информационните и комуникационните технологии. Хората имат нужда от достъп до компютри, до добра връзка към интернет и електронно съдържание/електронни услуги. ЕС определи следните цели в рамките на ЕС 2020: (1) всички хора трябва да имат широколентов достъп до интернет до 2013 г.; (2) всички хора трябва да имат достъп до високоскоростен интернет до 2020 г. (> 30Mbps); и (3) > 50 % от европейските домакинства трябва да разполагат с връзка към интернет > 100 Mbps до 2020 г.

първото предизвикателство за преодоляване чрез европейското партньорство за иновации, въведено със съобщението „Съюз за иновации“ на 6 октомври 2010 г.⁷³ Това обаче трябва да се съпостави с факта, че показателите за информационни и комуникационни технологии, например достъп на домакинствата до интернет или разпространение на широколентовия достъп до интернет, са с ниски стойности за части от региона на река Дунав, с което се подчертава необходимостта от инвестиции и сътрудничество в тази област.⁷⁴

Специфични характеристики на региона на река Дунав

Предвид поляризирането в рамките на региона на река Дунав по отношение на показатели за иновации и ИКТ следва да се насърчи използването на механизми за разпространение и целенасочена помощ за научноизследователска инфраструктура. С оглед да се стимулират високите постижения в научноизследователската и развойната дейност следва да се подсилят сътрудничеството между доставчиците в областта на знанията, дружествата и публичния сектор и да се разработят стимули за по-тясно сътрудничество. Необходима е подобрена координация на националните и регионалните фондове с цел стимулиране на научноизследователската и развойната дейност в региона и пълно възползване от Европейското научноизследователско пространство. Съществуващите двустранни споразумения следва да се използват и подобрят чрез многостранна координация. Това сътрудничество би могло да се осъществява въз основа на географска близост или области на високи постижения. Сътрудничеството следва да се основава на вече съществуващи структури като конференцията на ректорите на университети от дунавските страни⁷⁵ и следва да се позовава на опита, получен за подрегионите, например научноизследователската програма SEE-ERA-Net plus⁷⁶.

Действия

Предложените тук действия са в съответствие с няколко стълба от Програмата в областта на цифровите технологии за Европа, по-специално стълб № 4 „Високоскоростен и свръхвисокоскоростен достъп до интернет“, стълб № 5 „Научни изследвания и иновации“, стълб № 6 „Повишаване на грамотността относно цифровите технологии, на уменията за тяхното използване и на приобщаването към цифровото общество“ и стълб № 7 „Ползи от ИКТ за обществото в ЕС“.

---

⁷³ http://ec.europa.eu/research/innovation-union/pdf/innovation-union-communication_en.pdf#view=fit&pagemode=none

⁷⁴ През 2009 г. достъпът до интернет на домакинствата в Европейския съюз (измерен като процент от общото население) беше 65 %, но беше много по-нисък в региона на река Дунав (например в България и Румъния той беше 30 %). Що се отнася до широколентовия достъп до интернет, докато в ЕС разпространението на фиксиран широколентов достъп беше 23 % (брой фиксирани широколентови линии на всеки 100 жители, като се включват както домакинства, така и предприятия), този процент беше много по-нисък за държавите от региона на река Дунав (например за България и Словакия той беше 11 %, а за Румъния — 12 %).

⁷⁵ Конференцията на ректорите на университети от дунавските страни (състои се от 51 членуващи институции от 13 държави, но не разполага с общи ресурси, както от финансова, така и от институционална гледна точка).

⁷⁶ SEE-ERA-Net plus проект за работа в мрежа, насочен към интегриране на държавите-членки на ЕС и държавите от Югоизточна Европа в Европейското научноизследователско пространство чрез свързване на научноизследователските дейности в рамките на съществуващи национални, двустранни и регионални програми за научни изследвания и технологично развитие. (<http://plus.see-era.net/start.html>)

➤ **Действие** — *„Сътрудничество при прилагането на водещата инициатива „Съюз на иновации“⁷⁷ към стратегията „Европа 2020“ в държавите от региона на река Дунав“* и в крайна сметка наблюдение на процеса по достигане на целите на Европа 2020 по отношение на научноизследователска и развойна дейност, иновации, предприемачество и образование.

⇒ *Пример за проект — „Установяване на механизъм за партньорски проверки на регионални стратегии за интелигентно специализиране“⁷⁸ с оглед подсилване на регионалното сътрудничество и избягване на припокриване и ненужно разпръскване на политическите усилия и финансовите ресурси. В прегледа биха могли да вземат участие експерти от научноизследователски и развойни/образователни институции от региона на река Дунав и политически стратегии от администрациите в региона на река Дунав. Въпросът с „критичната маса“, една от основните точки на интелигентното специализиране, би могъл по целесъобразност да се оцени на равнището на региона на река Дунав. (Водещ партньор: предложение на Съвместния изследователски център).*

➤ **Действие** — *„Подобрено координиране на националните и регионалните средства и средствата на ЕС за стимулиране на високи постижения в научноизследователската и развойната дейност в специфични за региона на река Дунав научноизследователски области“*. Политиките, инструментите и програмите за финансиране на иновации следва да насърчават високи постижения и интелигентно специализиране, т.е. насоченост към ключови предизвикателства в региона на река Дунав и развитие на ключови изследователски предимства в области от значение за дългосрочното конкурентно развитие на региона. Трябва да се използват по най-добрия възможен начин съществуващите национални и регионални програми и програми на ЕС, например програмите на структурните фондове, фондовете за развитие на селските райони, Седмата рамкова програма за научноизследователска и развойна дейност, Програмата за конкурентоспособност и иновации и стратегическият план за енергийните технологии. Необходима е координация с инициативите в държавите-кандидатки и потенциални кандидатки.

⇒ *Пример за проект — „Създаване на научноизследователско пространство в региона на река Дунав чрез координация на финансовите средства“*. Финансовите средства за проекта ще дойдат от наличните национални и регионални фондове за научноизследователска дейност с цел създаване на научноизследователско пространство в региона на река Дунав. Вече съществуващи инициативи като SEE-ERA-Net plus ще служат като добри примери. В рамките на проекта съвместно се установяват научноизследователски области⁷⁹, които са особено уместни за региона на река Дунав и се изготвят покани за предложения за проекти. Освен това в рамките на проекта ще бъдат установени регионални центрове за високи

---

⁷⁷ „Съюз на иновации“ — превръщането на идеи в работни места, екологосъобразен растеж и социален напредък (<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/10/1288&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>).

⁷⁸ Приносът на Европейската комисия към регионалната политика, допринасяща за интелигентен растеж в рамките на стратегията „Европа 2020“ (http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/communic/smart_growth/comm2010_553_en.pdf).

⁷⁹ Областите от ключов научноизследователски интерес в региона на река Дунав биха могли да включват, сред други теми, решения за устойчив транспорт, превенция на риска и управление на риска, води, промяна на климата, гори или екологично ефективна енергия от възобновяеми източници, екологосъобразни технологии или ИКТ.

постижения. Особено внимание ще се отдели на увеличаването на институционалния капацитет и научноизследователския капацитет на потенциални изследователски партньори в държавите-членки на ЕС и държави извън ЕС. При тези дейности ще се доразвият и ще се използват по най-добрия начин вече съществуващите инициативи и институции.⁸⁰ (Водец партньор: предложение на ГД „Изследвания“, Унгария)

➤ **Действие — „Подсилване на капацитета на научноизследователската инфраструктура“.** Целта е да се усъвършенстват регионалните иновационни системи в целия регион, да се укрепят капацитетът на научноизследователската инфраструктура и да се свържат по по-добър начин съществуващите научни фондации с оглед подобряване на условията за иновации. Там, където липсва конкурентна научноизследователска инфраструктура, следва да се създаде нова инфраструктура. Като основа следва да се използват съществуващите европейски и национални програми и инициативи в региона.

⇒ *Пример за проект — „Създаване на съвместни международни научноизследователски центрове за специализирани изследвания“.* Центровете ще привличат учени от световна класа и ще осигуряват научноизследователска инфраструктура в областите, в които липсва такава. Румъния предлага пилотен проект за научноизследователски център, насочен към изследователски теми във връзка с река Дунав. (Водец партньор: Румъния)

➤ **Действие — „Укрепване на сътрудничеството между университети и научноизследователски институти и подобряване на изследователските и образователните резултати чрез насочване към уникални търговски характеристики“.** Университетите и научноизследователските институти в региона на река Дунав следва да работят в по-тясно сътрудничество в различни области, например анализиране на настоящите образователни и научноизследователски програми в региона и разработване на съвместни програми от общ интерес, схеми за мобилност за студенти и изследователи, съвместни научноизследователски проекти, обмен на най-добри практики (например при прилагане на Болонския процес) или разработване на иновативни образователни програми за целеви групи, които са нови за университетите (например програми за обучение през целия живот за по-възрастни граждани). Бъдещото сътрудничество следва да се основава на настоящи програми като програмите на ЕС Еразмус и Еразмус Мундус, Леонардо да Винчи или програмата „Жан Моне“ и да се възползва в максимална степен от съществуващи структури като конференцията на ректорите на университети от дунавските страни.⁸¹

⇒ *Пример за проект — „Насърчаване на обмена на студенти и учени в региона на река Дунав“.* В рамките на проекта BAYHOST⁸² се насърчава, идентифицира и

---

⁸⁰ Настоящи дейности по 7ПП като ERA-WIDE, ръководната платформа за WBC, стипендиите „Мария Кюри“, IRSES или центровете за предоставяне на услуги на Euraxess. Освен това дейностите следва да се основават на програми за изграждане на капацитет като „Региони на знанието и потенциал за научни изследвания“ и свързаните с тях мрежи от клъстери, например инициативата „Клъстер в сферата на храните“. Където е подходящо, следва да се използват инициативи по Инструмента за предприсъединителна помощ, за да се укрепят научноизследователският капацитет в държавите-кандидатки и потенциални кандидатки.

⁸¹ Примери за съществуващи институции и инициативи: конференцията на ректорите на университети от дунавските страни, която свързва университетите в региона на река Дунав (www.d-r-c.org), конференцията на ректорите на университети в Алпийско-Адриатическия регион, регионалната мрежа за Централна и Югоизточна Европа на Асоциацията на европейските университети за природни науки (ICA – CASEE) или „Групата от Залцбург“.

⁸² BAYHOST означава Баварски академичен център за Централна, Източна и Югоизточна Европа.

координира обменът на студенти и учени в Централна, Източна и Югоизточна Европа чрез програми и проекти за стипендии. Освен това Дунавският форум на BAUHOST е специално насочен към обмен между службите за кариерно развитие в държавите от региона на река Дунав, обмен на най-добри практики и примери за успех. (Водец партньор: Бавария)

⇒ Пример за проект — **„Подчертаване на специфичните характеристики на региона на река Дунав в учебните планове на университетските програми“**. Университетът Andrassy в Будапеща предлага пилотен проект.⁸³ Възможно е да съществува специфична добавена стойност в разработването на съвместни програми за обучение с други университети в региона по теми от особено значение за региона на река Дунав. Следва да се използват програми на ЕС като „Темпус“ или „Жан Моне“. (Водец партньор: Университет Andrassy в Будапеща)

➤ **Действие — „Разработване и прилагане на стратегии за подобряване на предоставянето и внедряването на информационни и комуникационни технологии в региона на река Дунав“**. Специално внимание следва да се обърне на подобряването на покритието и разпространението на широколентов достъп до интернет в селските райони. В определени слоеве на обществото се наблюдава особена нужда от целенасочени политики за ИКТ, например групи с ниска степен на внедряване, тези, които нямат достъп, или групи със специфични нужди от обучение. Предвид факта, че над 30 % от европейците изобщо не използват интернет или не го използват редовно, компютърната грамотност е определена като ключов приоритет в „Европа 2020“ и Европейската програма за цифровите технологии.⁸⁴

⇒ Пример за проект — **„Доразвиване на настоящите проекти за насърчаване на информационното общество в изоставани или селски райони“⁸⁵**. Това може да се постигне чрез насърчаване на заинтересованите страни в региона на река Дунав да се присъединят към настоящи проекти на ЕС⁸⁶.

⇒ Пример за проект — **„Доразвиване на настоящите проекти за насърчаване на информационното общество за МСП“⁸⁷**. Това може да се постигне чрез

---

⁸³ В немскоговорящия университет Andrassy в Будапеща е създаден институт за изучаване на региона на река Дунав (www.andrassyuni.hu).

⁸⁴ Изключените групи, към които по-специално трябва да се насочат усилията, включват хора с ниски доходи, ниско образование, възрастни хора, хора с увреждания, млади хора от изолирани групи, мигранти и други групи, например ромите.

⁸⁵ Два важни проекта в тази област бяха финансирани по програмата CADSES (INTERREG IIIВ): TELEACCESS (създаване на центрове за телекомуникации с цел подпомагане на достъпа до информационното общество в селските райони) и EMBRACE (мрежа от МСП, която осигурява някои инструменти на своите членове, например инструменти за електронна търговия).

⁸⁶ В Програмата за конкурентоспособност и иновации по-специално се предвижда възможност за присъединяване на партньори към съществуващ проект.

⁸⁷ По програмата CADSES (INTERREG IIIВ) бяха финансирани два важни проекта в тази област: EMBRACE (мрежа от МСП, която осигурява някои инструменти на своите членове, например инструменти за електронна търговия) и ELISA (платформа за електронно обучение за МСП). Освен това по програмата за подкрепа на политиката в областта на информационните и комуникационните технологии в рамките на Програмата за конкурентоспособност и иновации се подкрепя проектът RFID-ROI-SME, чиято цел е повишаване на осведомеността на европейските МСП за потенциала на радиочестотната идентификация (RFID) за насърчаване на тяхната интеграция в глобалната конкуренция, като същевременно се подобрява тяхната производителност.

насърчаване на заинтересованите страни в региона на река Дунав да се присъединят към или да доразвият настоящи проекти на ЕС⁸⁸.

⇒ Пример за проект — **„Осигуряване на обучение, основано на ИКТ, за обществеността, по-специално за приоритизирани целеви групи като хора с ниски доходи, възрастни хора или хора с увреждания“**. Точките за публичен достъп до интернет e-Hungary, с които се определят рамките за няколко проекта, биха могли да служат като пример. Наред с други програми, програмата за електронни консултанти („e-Consultants“) осигурява обучение по ИКТ и следователно насърчава компютърната компетентност на широката общественост. (Водещ партньор: Унгария)

➤ **Действие — „Изготвяне на стратегии за интернет“**. Тези стратегии ще бъдат насочени към наличието на достъп до интернет, свободата на словото в интернет и защитата на критична инфраструктура.

➤ **Действие — „Използване на електронно съдържание и електронни услуги за подобряване на ефективността и ефикасността на услугите в публичния и частния сектор“**. Информационните и комуникационните технологии като цяло и по-специално електронното управление, електронното образование, електронната култура, електронното здравеопазване, електронният бизнес и електронното включване, проучването на доброто здраве и активността на застаряващото население, както и независимият живот могат да спомогнат услугите в публичния сектор да станат по-бързи, по-ефективни, по-ефикасни и по-достъпни и по този начин да бъдат спестени ресурси от страна на доставчика и на потребителя. Трябва да се наблегне на наличието на техническа инфраструктура като широколентово и техническо оборудване, изграждане на капацитет и обмен на най-добри практики по отношение на проектирането и реализирането на електронно съдържание, например чрез центрове за компетентност по отношение на информационните и комуникационните технологии на национално и регионално равнище. Фондовете на ЕС следва да се използват в максимална степен (структурните фондове или пакетът мерки на ЕС за възстановяване⁸⁹, Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони). По-специално биха могли да се използват сателитни комуникации в разпръснати и отдалечени региони благодарение на проекта „Специализирани иновационни услуги по програма „Галилео“ (GAINS)“⁹⁰. Освен това следва да се създадат по-добри взаимодействия между изграждането на енергийни, транспортни и телекомуникационни мрежи с оглед намаляване на разходите за поставяне на съоръжения за широколентов достъп.

⇒ Пример за проект — **„Увеличаване на използването на електронни подписи/електронна идентификация за електронна търговия и електронна администрация“** в сътрудничество с органите в региона на река Дунав в съответствие с плана за действие за електронни подписи и електронна

---

⁸⁸ В Програмата за конкурентоспособност и иновации, PROGRESS и LLL по-специално се предвижда възможност за присъединяване на партньори към съществуващ проект.

⁸⁹ По пакета мерки на ЕС за възстановяване бяха заделени около 360 млн. EUR за развитие на широколентовите комуникации в селските райони (за ЕС-27). Целта на този пакет е да се насърчи широколентовото покритие до 100 % в рамките на Европейския съюз до 2010 г. или най-късно до 2013 г.

⁹⁰ „Специализирани иновационни услуги по програма „Галилео“ (GAINS)“ е проект (съвместно финансиран от Седмата рамкова програма за научноизследователска и развойна дейност), чиято цел е реализирането на „иновационна магистрала“ като безпроблемен процес от координираните иновационни услуги по програма „Галилео“ за приложения надолу по веригата в трите основни етапа: признаване на идеи, разработване на продукти и услуги и създаване на нови проекти.

идентификация от ноември 2008 г.⁹¹ Освен това проектът цели да гарантира, че приложенията за електронен подпис и удостоверяване на автентичност са оперативно съвместими в трансграничен план, като се следва мащабният пилотен проект STORK, в който си партнират много от държавите-членки в региона⁹². Той следва да даде възможност за рентабилно и по-целесъобразно поведение при осигуряването на услуги в публичния сектор в рамките на региона. Опитът от проекта S.A.F.E би могъл да е от полза, по-специално по отношение на етапа на прилагане.⁹³ (Водец партньор: предложение на Словения)

⇒ Пример за проект — **„Насърчаване на достъпността на услуги за електронно управление в рамките на региона“**. Това би могло да послужи като катализатор за развитието на целия регион, например чрез проекти, предвидени да насърчат и улеснят трансграничните електронни обществени поръчки, като проекта PEPPOL (Паневропейски електронни обществени поръчки).⁹⁴ Обща представа за този проект може да се добие от декларацията на министрите относно електронното управление⁹⁵ и предстоящия план за действие на ЕС относно електронното управление. (Водец партньор: предложение на Словения, Баден-Вюртемберг)

⇒ Пример за проект — **„Насърчаване на достъпността на услуги за електронно здравеопазване в рамките на региона“**. Регионът на река Дунав следва да цели да повтори и увеличи предварителните резултати от мащабния пилотен проект eSOS⁹⁶, чиято цел е разработване, изпитване и валидиране на оперативната съвместимост на медицинските досиета на пациентите и електронното предписване на лекарства през националните граници, както и проекта Netc@rds⁹⁷, чиято цел е улесняване на достъпа до и възстановяването на средства за непланирани здравни услуги, получени в чужбина. Така ще се допринесе за гарантиране на безопасността на пациентите, увеличаване на ефективността на здравните грижи и подпомагане на икономиката. Това действие би било особено уместно поради ясно изразените туристически характеристики на региона на река Дунав и високата степен на мобилност на гражданите в областта (Водец партньор: ще бъде предложено от ГД „Информационно общество и медии“)

➤ **Действие — „Стимулиране на възникването на иновативни идеи за продукти и услуги и тяхното широко валидиране в областта на информационното общество, като се използва концепцията за „живи лаборатории““**. Чрез „живите лаборатории“ предприятията, университетите и публичната администрация съвместно разработват нови продукти чрез привличане на клиентите/потребителите още в началните етапи, включително етапа на проектиране. Отвореността към нови развития в сферата на научните изследвания и на пазара в рамките на публичен подход, насочен към хората, първоначално би могла да е насочена към части от региона с подобни нужди или характеристики и по-късно по целесъобразност да бъде използвана в по-широк мащаб.

⁹¹ COM(2008) 798, 28.11.2008 г.

⁹² www.eid-stork.eu

⁹³ S.A.F.E. — сигурен достъп до федерално електронно правосъдие/електронно управление.

⁹⁴ www.peppol.eu

⁹⁵ Ноември 2009 г., <http://www.egov2009.se/wp-content/uploads/Ministerial-Declaration-on-eGovernment.pdf>

⁹⁶ www.epsos.eu

⁹⁷ www.netcards-project.com

⇒ Пример за проект — **„Насърчаване на иновациите и успеха на предприятията на нови пазари“**. Проектът цели да насърчи и подкрепи развитието на по-широко разпространена култура на иновации във и за нови пазари, включително инициативите за стимулиране на създаването на нови пазари, разпространението на нови технологии, подобряването на защитата на и стандартите за интелектуална собственост и оценки на въздействието на нови законодателни или регулаторни предложения относно иновации.

8) НАСЪРЧАВАНЕ НА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТТА НА ПРЕДПРИЯТИЯТА, ВКЛЮЧИТЕЛНО РАЗВИТИЕ НА КЛЪСТЕРИ

Представяне на въпроса

В този макрорегион се намират някои от най-добре представящите се региони в Европа, но други изостават в значителна степен. Във водещите региони се наблюдават силни и добре развити системи за подпомагане на иновациите, докато в други региони институциите и рамковите условия липсват, едва сега се създават или преминават през реформи. Земеделските, селските и традиционните предприятия разполагат със силна база и присъствие и биха имали полза от технологична и организационна модернизация. Рамковите условия трябва да се подобрят и съгласуват в по-голяма степен, за да се извлекат напълно ползите от потенциала за растеж на региона и за да се подпомогне конкурентоспособността на секторите. Има много възможности за постигане на тези цели.

Трябва да се развият дългосрочни, транснационални мрежи за сътрудничество между институции, подкрепящи иновациите и бизнеса за отделните сектори, и също така да се използват възможностите в рамките на Европейското научноизследователско пространство (ERA). Следва да се насърчи развитието на клъстери и центрове на високи постижения и да се улесни трансграничното сътрудничество между клъстери от различни сектори. Следва да се създадат връзки към политиката на образование и научни изследвания. Наличните изследвания за картографиране на клъстери, проведени в региона и чрез европейски инициативи, следва да се използват и доразвият.⁹⁸ Институционалният капацитет на агенциите за подпомагане на бизнеса и индустриалните асоциации следва да се подсилят в целия регион с оглед подобряване на условията за предприятията, по-специално МСП.

Освен това регионът на река Дунав притежава и огромен потенциал за напредък по изграждането на единния пазар. Поради последните процеси на разширяване на ЕС все още съществуват пропуски при прилагането, по-специално във връзка със сектора на услугите, данъчната конкуренция и миграционните потоци. Бъдещите търговски връзки сред дружествата в региона на река Дунав обаче загатват за огромен потенциал за бъдещ растеж и икономическа интеграция, ако бъдат премахнати пречките за осъществяване на трансгранична търговска дейност и съществуващите правила се опростят.⁹⁹ В допълнение трябва да се отстранят проблемите, свързани с транспорта в региона (които затрудняват регионалната и в още по-голяма степен международната мобилност и търговия).

Специфични характеристики на региона на река Дунав

Укрепването на транснационалното сътрудничество е от решаващо значение за региона на река Дунав, който е съставен от различни държави и иновационни среди на различни равнища на напредък. Това трябва да се извърши както на политическо, така и на бизнес равнище и по този начин да се постигне по-добра регионална съгласуваност и устойчив

⁹⁸ Европейска обсерватория за клъстерите; CEE-ClusterNetwork за Централна и Източна Европа; Европейска група за политика по отношение на клъстерите.

⁹⁹ Европейската карта за оценка на иновациите за 2009 г./социално-икономически анализ на стратегията на ЕС за региона на река Дунав.

икономически растеж. Най-голяма добавена стойност ще се постигне, ако се приоритизират секторите, които представляват силните страни на региона.

Действия

➤ **Действие** — *„Насърчаване на сътрудничеството и обмен на знания между МСП, академичните среди и публичния сектор в области на компетентност в региона на река Дунав“*. Това може да се постигне чрез развитие на клъстери, чрез изграждане на нови и използване на съществуващи технически паркове и чрез свързване на съществуващите мрежи. Следва да се насърчи сътрудничество в области на специфични знания в региона на река Дунав. Сътрудничеството и обменът на знания относно стратегии за интелигентно специализиране биха могли да насочат избора при специализирането, така че той да е съгласуван с перспективите за развитие на целия регион на река Дунав¹⁰⁰. Следва да се наблегне по-специално на действия, които подкрепят интернационализирането на МСП и улесняват интердисциплинарното сътрудничество. Настоящи инициативи като Европейската обсерватория за клъстерите, европейската инициатива за отлични постижения на клъстерните организации, мрежата за наука и промишленост, CEE-ClusterNetwork или проектът ACCESS следва да се използват като основа, която да се доразвие.

⇒ *Пример за проект — „Разработване на програма за клъстери и мрежи от МСП в региона на река Дунав“*. Целта е да се насърчи развитието на клъстери и транснационалното сътрудничество между клъстери, включително системи за иновации и мрежи от МСП, с оглед да се укрепи икономическият растеж. Като първа стъпка от проекта следва да се внедрят инструментите за подкрепа на европейската инициатива за отлични постижения на клъстерните организации¹⁰¹ в региона на река Дунав, по-специално учебната схема за клъстерни организации, показателите за качество и схемата за съпоставяне на управлението на клъстери, както и европейската онлайн платформа за клъстерно сътрудничество¹⁰². На второ място проектът следва да насърчи клъстерно сътрудничество и съвместно създаване на търговски марки на клъстерите в региона на река Дунав. За тази цел проектът може да извлече полза от клуба на ръководителите на европейски клъстери чрез изграждане на децентрализирана платформа в региона на река Дунав. (Водец партньор: ГД „Предприятия и промишленост“).

⇒ *Пример за проект — „Улесняване на трансфера на творчески знания в региона на река Дунав“*. Това може да се постигне чрез изграждане на нови центрове за дизайн, включително дизайн, свързан със занаяти, чиято цел е да се подпомогнат местните или регионалните индустрии във всички сектори при разработването на нови продукти и услуги. Освен това биха могли да се проучат нови форми на подпомагане на иновациите, например ваучери за иновации, които улесняват трансфера на знания от сектора за творчески услуги към предприятията, занимаващи се с традиционната търговия.“ (Водец партньор: ГД „Предприятия и промишленост“).

---

¹⁰⁰ Целта на стратегиите за интелигентно специализиране е увеличаване до максимум на въздействието на програмите в областта на регионалната политика с оглед постигане на целите, определени в стратегията „Европа 2020“, както е посочено в съобщението на Комисията „Приносът на регионалната политика за интелигентен растеж в рамките на стратегия „Европа 2020““. (http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/communic/smart_growth/comm2010_553_en.pdf).

¹⁰¹ За повече информация вж. www.cluster-excellence.eu

¹⁰² За повече информация вж. www.cluster-excellence.eu/collaboration

- ⇒ Пример за проект — **„Насърчаване на иновации в сферата на услугите в региона на река Дунав“**. Проектът има три основни цели: а) събиране на висококачествени статистически данни от държавите в региона на река Дунав за анализ на настоящия статус и потенциала за иновации в сектора на услугите, изискващи значителни знания; б) идентифициране на обхвата и целите за транснационално сътрудничество между клъстери, извършващи дейност в подсектори от сектора на услугите като ИКТ, творчески отрасли и сектора на културата като цяло, екологосъобразни/зелени иновации, индустриите, свързани с мобилността, туризма, транспорта и енергетиката; в) хармонизиране на национално и регионално финансиране в малък мащаб за съвместни иновационни проекти; г) подобряване на рамковите условия, необходими за подпомагане на сътрудничеството между клъстери в сферата на услугите по устойчив начин, както и улесняване на интернационализирането на бързо разрастващи се предприятия в сектора на услугите. Тази дейност ще се свърже с уместните настоящи инициативи като проекта на ЕС INNO-Net, финансиран в рамките на инициативата на PRO INNO Еигоре за периода 2009—2012 г. (Водец партньор: ГД „Предприятия и промишленост“)
- ⇒ Пример за проект — **„Подобрено използване на резултатите, наследството и културните активи на региона чрез развитие на силните страни в творческата, културната, развлекателната и туристическата индустрии“**. Където е възможно, този проект следва да е насочен към съществуващи инициативи на местно равнище и равнище ЕС и следва да насърчава сътрудничеството между тях. Голям потенциал за подобро сътрудничество може да се намери например в медийната индустрия (телевизия, радио, филми), във фестивалите, популярната музика и спорта.
- ⇒ Пример за проект — **„Създаване на мрежа за иновативни технологии за околната среда в региона на река Дунав“** с оглед да се насърчи развитието на привлекателна, конкурентна и устойчива инфраструктура в региона на река Дунав. Мрежата свързва дружества, научноизследователски институти, регионални и местни органи и цели внедряването на иновативни технологии за околната среда в региона на река Дунав, например модерни съоръжения за третиране на отпадъци и отпадъчни води, иновативни (най-вече с висока ефективност и от възобновяеми източници на енергия) енергийни системи и технологии за пречистване на въздуха и водата. Съществуващото сътрудничество в региона на река Дунав би могло да се интегрира като част от мрежата в региона на река Дунав. (Водец партньор: Германия/Баден Вюртемберг)
- ⇒ Пример за проект — **„Подпомагане на осъществяването на екологично ефективни производствени процеси от МСП“**. Проектът „actclean“ подпомага МСП да повишат своите екологични резултати, да намалят разходите и да увеличат продажбите чрез консултации, установяване на връзки и обмен на знания. Популяризирането на екологични технологии и системи за управление чрез свързване на търсенето и предлагането от една страна ще осигури технологично и управленско ноу-хау за МСП и от друга страна улеснява маркетинга на вече съществуващи решения. (Водец партньор: Федерална агенция за околната среда и Федерално министерство на околната среда, Германия)
- **Действие — „Подобряване на подкрепата за бизнеса с цел укрепване на капацитета на МСП за сътрудничество и търговия“**. Сътрудничеството следва да свързва агенции

за подпомагане на бизнеса, клъстерни организации, търговски камари или промишлени асоциации в региона на река Дунав с оглед развитие на услуги за подпомагане на бизнеса, свързани с трансгранично сътрудничество в научноизследователската и развойната дейност, търговия и интернационализиране.¹⁰³ Ключов елемент от сътрудничеството следва да бъде подсилването на институционалния капацитет на съответните агенции за подпомагане на бизнеса чрез целенасочена помощ и обмен на опит и най-добри практики. Съществуващите форуми и институции като Европейската мрежа за предприемачество или вече установени мрежи на търговски камари, например асоциацията на търговските камари на дунавските страни, трябва да се използват възможно най-добре. Където е възможно и подходящо, следва да се проучи специалната ситуация по отношение на финансирането на МСП в държавите-кандидатки.

⇒ Пример за проект — **„Провеждане на ежегодни бизнес форуми, на които се събират предприятия, управленски органи, регионални организации и академичните среди от региона на река Дунав“**. Целта е подобряване на сътрудничеството и бизнес възможностите за МСП в региона на река Дунав в рамките на частния сектор, но също така и с академичните среди и публичния сектор, с оглед да се стимулират растежът, иновациите и конкурентоспособността в региона на река Дунав. Съществуващите инициативи, които могат да представляват основата за това, включват инициативите на търговските камари, Централноевропейската инициатива, Европейската мрежа за предприемачество или Виенския икономически форум. Където е подходящо, биха могли да се обменят най-добри практики, например в рамките на Форума за развитие на Балтийско море. (Водещ партньор: Австрийската търговска камара, училището по мениджмънт IEDC-Bled)

⇒ Пример за проект — **„Подсилване на предприемачите и МСП в региона на река Дунав“**. При този проект се развиват по съгласуван начин възможностите и предизвикателствата за МСП, които извършват търговски и научноизследователски дейности в региона на река Дунав. Той координира дейността на търговските камари, промишлените асоциации, клъстерните организации и правителствените агенции с оглед установяване на специфичните нужди на (потенциални) сектори на растеж и/или сектори на ключови компетенции.¹⁰⁴ По-специално в рамките на проекта се идентифицират и прилагат иновативни подходи по отношение на трансфера на знания от университети и научноизследователски институти към предприятията, по-специално МСП.¹⁰⁵ При него се използват в максимална степен съществуващите инициативи като Центъра за обучение по предприемачество в Югоизточна Европа — SEECEL¹⁰⁶.

---

¹⁰³ Тези услуги биха могли да са свързани с информация и съвети относно законодателството на ЕС, езиково обучение, консултантски услуги за сътрудничество в областта на научноизследователската и развойната дейност, съвместни бизнес пътувания в региона, срещи с цел сътрудничество/срещи на мрежи.

¹⁰⁴ Сред тези области със силни страни се включват машиностроене, мехатроника, екологична енергия, екологични технологии, щадяща околната среда мобилност, технологии за производство на пластмаси, технологии за производство на материали, здравеопазване, природни науки, ИКТ, творческа индустрия, храни и биотехнологии.

¹⁰⁵ Най-добре е да се използват съществуващите институции и мрежи, например Форумът за мениджмънт в Югоизточна Европа Bled — Koraonik.

¹⁰⁶ Що се отнася до трети държави, следва да се улесни сътрудничеството с Европейската фондация за обучение, инициативите на ОИСР и регионалната инициатива за конкурентоспособност в Западните Балкани.

➤ **Действие** — *„Подпомагане на предприятията чрез ефикасни схеми за обучение и квалификация“*. Недостигът на висококвалифицирани работници и високият процент на безработица сред нискоквалифицираните работници в региона оказва последствия върху конкурентоспособността на предприятията и може да се преодолее чрез подобряване на квалификационните схеми в държавите от региона на река Дунав и по този начин да се повиши общото ниво на квалификация и възможностите на работната сила. Най-добрите практики понастоящем биха могли да се обменят чрез по-тясно сътрудничество на съответните институции на пазара на труда и търговските камари и по този начин ще се подкрепи „Европейската квалификационна рамка“. Следва да се разработят инструменти за подкрепа на предприятията, които извършват дейности, свързани с увеличаване на капацитета и производителността на своята работна сила. Съществуващите институции и органи в региона следва да се използват в максимална степен.¹⁰⁷

⇒ *Пример за проект — „Разработване на съвместни програми за професионално образование и професионално обучение заедно с предприятията“ с цел подобряване на ефективността на програмите за обучение и квалификация в региона. Това би могло да обедини частния сектор, публичната администрация в сферата на образованието и пазара на труда и гражданското общество, например търговските камари, за разработване и координиране на програми за професионално и езиково обучение, координиране на учебни планове и обмен на гостуващи лектори и студенти. Освен това следва да се анализира необходимостта от нови центрове за пилотно обучение. Например в Братислава се предлага създаването на център за професионално образование в електротехническата промишленост. (Водещ партньор: Словакия; Асоциация на търговските камари на дунавските страни)*

➤ **Действие** — *„Приоритизиране на ефективното прилагане на мерки, предвидени съгласно съобщението „Small Business Act“ за Европа¹⁰⁸“*. Следва да се подобри опростяването на административните стъпки за започване на бизнес, за получаване на лицензи за извършване на търговска дейност или за подаване на документи за обявяване в несъстоятелност. Следва да се наблегне и на сигурния достъп до капитал за МСП чрез насърчаване на съществуващи и по целесъобразност въвеждане на нови и иновативни инструменти за финансиране за региона, по-специално за предприятия в начален етап.¹⁰⁹ Съществуващите финансови инструменти на ЕС следва да се използват по най-ефективния възможен начин, за да се обезпечат финансови средства за МСП, когато настоящите пазарни условия са неблагоприятни.¹¹⁰ Следва да се обменят и прилагат примери за най-добри практики по отношение на обслужване „на едно гише“. С оглед да се подпомогнат МСП, които желаят да извършват дейност в Западните Балкани, следва

---

¹⁰⁷ Следва да се положат усилия и за установяване на сътрудничество с Европейската фондация за обучение, която допринася за развитието на системите на образование и обучение в държавите-партньорки на ЕС.

¹⁰⁸ „Small Business Act“ за Европа: <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/small-business-act/>

¹⁰⁹ Примерите биха могли да включват трансгранични фондове за рисков капитал, трансгранични гаранционни схеми или трансгранични фондове за отпускане на малки безвъзмездни суми, които биха позволили осъществяването на икономии от мащаба и обхвата при инвестиране в МСП или гарантиране на техните заеми.

¹¹⁰ Наред с други, съществуващите програми на ЕС с възможност за осигуряване на финансови средства на МСП са: Програмата за конкурентоспособност и иновации (ПКИ), рамковите програми, структурните фондове, инициативата JASMINE, Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони и програми с множество държави-бенефициери по ИПП. Освен това следва да се популяризира „Практическото ръководство“ за потенциални бенефициери по ПКИ и рамковите програми: http://cordis.europa.eu/eu-funding-guide/home_en.html

да се използват съществуващите центрове за подпомагане на бизнеса в региона, сътрудничеството между тях следва да се подсили и услугите да се разширят.

➤ **Действие** — *„Подобряване на конкурентоспособността на селските райони и по-специално на земеделския сектор“* чрез улесняване на предприемачеството в селските райони, подпомагане на иновациите и сътрудничеството в земеделския отрасъл и подпомагане на разнообразяването на икономиките в селските райони, включително използването на индустриите, свързани с мобилността. Това може да се постигне чрез програми за обучение и образование, подсилено сътрудничество в производството, дистрибуцията и маркетинга, например чрез клъстери и чрез съвместно разработване и прилагане на най-добри практики за качеството на земеделските продукти. Следва да се насърчи взаимен обмен на добри практики от компетентните органи, предприятията за хранителни продукти и земеделците в рамките на цялата верига на хранителните продукти и да се положат усилия за установяване на тясно сътрудничество с Европейския орган за безопасност на храните. В това отношение следва да се използва възможно най-добре инициативата за обучение „По-добро обучение за по-безопасни храни“ за държави-членки и трети държави.¹¹¹ Следва да се използват напълно връзките между градовете и селата и потенциалът на ИТ за улесняване на преместването на предприятия, работни места и дейности, които в миналото са се извършвали най-вече в градовете. Изцяло следва да се използва и наличното финансиране в Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони чрез националните програми за помощ и транснационалното сътрудничество (подхода Leader).

⇒ *Пример за проект — „Подпомагане на развитието на области за рибарство с участието на групите за местни действия в областта на рибарството (FLAGS)“ за насърчаване на разнообразяването на икономическите дейности и създаване на нови възможности за заетост в рибарските райони. FLAGS са тристранни партньорски структури (икономически участник, местни органи и гражданското общество), които обхващат както селски, така и малки градски общности с висок процент на икономически дейности, свързани с рибарство. Те са засегнати от оскъдност на риболовни ресурси, замърсяване на водите или ограничена икономическа ефективност на тези икономически дейности. Налице е достъпно финансиране от Европейския фонд за рибарство за осъществяване на интегрирано устойчиво местно развитие в рибарските райони, насочено към постигане на по-висока стойност на творческото и културното наследство, насърчаване на иновациите, разнообразяване на икономическите дейности, по-специално (еко)туризъм, традиционни занаяти и осигуряване на добавена стойност на рибните продукти, като същевременно се опазват природните местообитания.*

➤ **Действие** — *„Отстраняване на трансгранични пречки и затруднения за хората и бизнеса — Европа без препятствия за благоприятни условия на живот в региона на река Дунав.“*¹¹² Необходимо е специално внимание в случаите, в които все още са налице пропуски в прилагането на единния пазар, например във връзка с услугите, данъчната конкуренция и миграционните потоци. Дейностите следва да се основават на добре установени инструменти, например центрове в рамките на системата SOLVIT,

---

¹¹¹ Програма „По-добро обучение за по-безопасни храни“: http://ec.europa.eu/food/training_strategy/index_en.htm

¹¹² Инициативите за включване на държави-кандидатки и потенциални кандидатки в единния европейски пазар биха могли допълнително да допринесат към това действие. Държавите, подписали Централноевропейското споразумение за свободна търговия (ЦЕФТА), които предприемат стъпки по тези въпроси между държавите-кандидатки и потенциални кандидатки, могат да обмислят евентуален принос към това действие.

които могат да помагат на гражданите и предприятията да упражнят своите европейски права на движение и извършване на дейности през границите. Където е подходящо, следва да се отдели внимание и на физическата инфраструктура с цел улесняване на свободното движение на стоки и хора.

- **Действие** — *„Подобряване на рамковите условия за МСП в области, в които липсва конкурентна инфраструктура“*. Това би могло да се осъществи чрез изграждането на съвместни или свързани в мрежа индустриални и технологични паркове, както и транспорт, логистика и изложбени центрове. Следва да се наблегне по-специално на селските и граничните региони, където конкурентната инфраструктура за МСП често е слабо развита или липсва.

9) ИНВЕСТИРАНЕ В ХОРА И УМЕНИЯ

Представяне на въпроса

В региона на река Дунав може да се постигне напредък и растеж по интелигентен и приобщаващ начин чрез инвестиране в хората и използване по възможно най-добрия начин на човешкия капитал на региона. Постигането на основан на знанията и приобщаващ растеж изисква даване на повече възможности на хората чрез високи нива на заетост, инвестиране в умения, борба с бедността и модернизиране на пазарите на труда, системите на обучение и социална защита.

Ако използва по възможно най-добрия начин своя човешки капитал, регионът на река Дунав може да доразвие няколко възможности, но трябва да преодолее и някои предизвикателства¹¹³. Населението в региона на река Дунав като цяло е по-младо от средното за ЕС-27, макар че населението в общ план е започнало да намалява поради отрицателен прираст. Показателите за лицата, рано отпаднали от училище, са значително по-добри в региона на река Дунав в сравнение с тези на ЕС-27, въпреки че делът на населението с висше образование е по-малък. Безработицата не е толкова ясно изразена в региона на река Дунав, но въпреки това по-малко хора работят и делът на заетост в традиционните сектори, например земеделието, все още е висок. Мобилността на работниците в рамките на пазара на труда се нуждае от повече внимание. Целта е на хората да се дадат реални възможности да работят близо до мястото, където живеят, и да вземат мотивирани решения относно мобилността, които са от полза за всички. По-добрите възможности за живот и работа близо до семейството и мястото на произход изискват по-добри възможности за местна заетост и също така са важни с оглед избягване на изтичането на мозъци от региона и придружаващата го загуба на възвращаемост от инвестициите в умения. Проблемите във връзка с мобилността са по-специално свързани с правни и административни фактори, социалната сигурност и признаването на квалификации. Освен косвените пречки, свързани с настаняване, език, заетост на партньорите и съпрузите и „психологическите“ пречки, трябва да се реши по-специално проблемът с връщането в държавата на произход и липсата на признаване на мобилността. Миграционните потоци, свързани със заетост, следват модел изток—запад, мотивиран от значителните разлики в доходите в региона на река Дунав, и следователно водят до изтичане на мозъци в някои части и прекомерно предлагане в други. Отварянето на пазарите на труда на Германия и Австрия за граждани на Чешката република, Словакия, Унгария и Словения също може да подсили това развитие. Мобилността на изследователи и студенти и следователно на знания е по-ниска в по-голямата част от региона на река Дунав, отколкото в други части на Европа, и се нуждае от специално внимание.¹¹⁴

С оглед да се използва пълния потенциал на работната сила и за борба с бедността пазарът на труда в региона на река Дунав трябва да бъде и много по-приобщаващ. Що се отнася до равните възможности за мъже и жени, неравенствата са по-ясно изразени в горните части на

¹¹³ Източници: Евростат, Европейската карта за оценка на иновациите за 2009 г., ГД „Образование и култура“, социално-икономически анализ.

¹¹⁴ В големи части от региона се наблюдават ниски равнища на мобилност на студенти към региона, с изключение на Австрия и Германия; високи равнища на мобилност към други страни се наблюдават в България, Словакия, Хърватия, Германия и Австрия. (Евростат и ГД „Образование и култура“).

региона, отколкото в долните части. Общият процент на заетост за жени и мъже е по-нисък в сравнение с ЕС-27. Освен това доброто здраве на населението е фактор от решаващо значение за устойчивото икономическо развитие, а в региона все още преобладават сериозни разлики в здравословните условия. Около една трета от населението на ЕС, изложено на риск от изпадане в бедност, живее в този регион, като много от тези хора идват от изолирани групи и сред тях се включват и 80 % от ромите в Европа. Освен от бедност ромските общности по-специално страдат и от социално и икономическо изключване, пространствена сегрегация и условия на живот под нормалните стандарти. Макар че към тяхното включване често се подхожда само от гледна точка на дискриминацията, социално-икономическите аспекти и екологичните последици от неподходящите условия на живот и инфраструктура са също толкова важни. Неуспехът да се действа адекватно по отношение на десетмилионното ромско население в региона оказва последици за целия ЕС.

Специфични характеристики на региона на река Дунав

В настоящия анализ се призовава за действия, обхващащи редица области, като се набляга на по-добра съгласуваност. Политиките в сферите на образованието, пазара на труда, интеграцията, научноизследователската дейност и иновациите следва да се подсилват взаимно. Следва да се наблегне на изграждането на капацитет на всички равнища, било то на индивидуално, организационно, регионално, национално или макрорегионално равнище. В изграждането на капацитет следва да се включи развитието на ключови компетенции и организационни умения, насърчаване на иновативни партньорства и управление в регионален/национален контекст. Необходими са по-сериозни съвместни усилия за подобряване на резултатите чрез общи европейски референтни критерии в образованието и обучението.

Необходимо е засилено сътрудничество между институциите, свързани с пазара на труда, във връзка с политики, мерки и обмен на информация. С оглед да се насърчи взаимният обмен на работници, изследователи, студенти и професионалисти и да се намалят еднопосочните миграционни потоци трябва да се подсили сътрудничеството между органите в началното, средното и висшето образование и да се ускори взаимното признаване на професии и дипломи. Налице е специфична добавена стойност в засиленото участие на държавите от Западните Балкани и други трети държави в региона в съществуващи програми и структури за сътрудничество. Настоящото сътрудничество между държавите-членки и трети държави би могло да послужи като основа.

Освен това в региона на река Дунав съществува огромен потенциал за съвместна дейност, свързана с борбата срещу социалното и икономическото изключване на изолирани общности, по-специално роми. Финансирането трябва да е целенасочено. Трябва да се разработят съвместни политики въз основа на най-добрите международни практики. Действията трябва да са мотивирани и ефективни. На равнището на управлението често се налага допълнително да се наблегне на правата на човека на равнището на обичайните интервенции в регионите и градовете. Местните, регионалните и националните органи играят ключова роля в ежедневно им прилагане. Както беше отбелязвано, трябва да се отдели специално внимание на ситуацията на ромските общности¹¹⁵. Проектите, които

---

¹¹⁵ В заключенията на заседанието на Съвета на ЕС по заетост, социална политика, здравеопазване и потребителски въпроси от 8 юни 2009 г. бяха установени десет основни принципа за приобщаване на ромите. Някои от тях бяха използвани като основа за изменение на регламента относно Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) по отношение на жилищното строителство. Изменението ще позволи изрично, макар и не изключително да се инвестира в ново жилищно строителство или да се реновира съществуващият сграден фонд в градски и селски райони, ако това е част от интегриран подход — координиране на образователната, жилищната, трудовата и здравната политики. Освен това е важно да се

отварят границите на общностите и събират роми и хора от други общности, са от особено голямо значение.

Действия

➤ **Действие** — *„Подобряване на резултатите на образователните системи чрез по-тясно сътрудничество между образователните институции, системи и политики“*. Насърчаването на ефективност, иновации и добро управление в образованието и обучението е от решаващо значение предвид предизвикателствата, породени от глобализацията, демографските промени, бързото технологично развитие и увеличаващия се натиск върху държавните бюджети. Това следва да се извърши по-специално чрез обмен на най-добри практики от различни образователни и учебни системи чрез транснационално сътрудничество, съвместно разработване на програми и материали, насърчаване на научноизследователска дейност относно икономиката на образованието, учене на партньорска основа и изграждане на капацитет, по-специално за политика и практика, основани на доказателства, и за улесняване на процеса на усъвършенстване на политиките, формулиране на стратегии и действия по политики. Налице е специфична добавена стойност в приобщаването на трети държави и вече съществуващите програми и структури за сътрудничество следва да се използват по най-добрия начин.¹¹⁶

⇒ *Пример за проект — „Подпомагане на устойчивите реформи в сферата на образованието в региона на река Дунав“*. Платформите за сътрудничество във връзка с устойчиви реформи в сферата на образованието могат да подобрят образователните резултати и качеството на образователните системи в региона на река Дунав. Сред добре установените платформи се включват СЕСЕ¹¹⁷, насочена към взаимно обучение, изграждане на капацитет и съвместни проекти между държавите-членки на ЕС в региона, и ERI SEE¹¹⁸, насочена по-специално към изграждане на капацитет и трансфер на ноу-хау между държавите-членки на ЕС и държави извън ЕС, която действа като интерфейс за разработването на уместни европейски и международни инициативи и инициативи на ЕС в сферата на образованието. И при двата проекта се взема под внимание стратегическата рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението („ЕСЕТ 2020 г.“).¹¹⁹ (*Водец партньор: предложение на Австрийското федерално министерство на образованието, изкуствата и културата*)

⇒ *Пример за проект — „Укрепване на мрежите от училища в региона на река Дунав“*. Академията на централноевропейските училища (ACES)¹²⁰ цели да

развият връзки със и да се подсилят действията, предприети като част от инициативата „Десетилетие на ромското включване“ (2005—2015 г.).

¹¹⁶ Основната цел е да се подсили европейското пространство на образованието (ЕАЕ) и по този начин да се допринесе към успеха и устойчивостта на процеса на интегриране на ЕС. Специфичните нужди на държавите и изискванията на ЕАЕ съгласно работната програма на ЕС „Образование и обучение 2020“ трябва да се вземат под внимание и да се последват от подходящи мерки. Дейностите следва да се основават на вече съществуващи проекти за двустранно сътрудничество и многостранни инициативи.

¹¹⁷ Централноевропейско сътрудничество в областта на образованието: www.bmukk.gv.at/europa/bibildung/cece.xml

¹¹⁸ Инициатива за реформа в образованието в Югоизточна Европа: www.erisee.org

¹¹⁹ Стратегическа рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението („ЕСЕТ 2020 г.“): http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc36_en.htm

¹²⁰ <http://www.aces.or.at/start.asp?ID=120245&b=829>

подпомогне създаването на централноевропейска мрежа от училища в настоящите петнадесет държави-партньорки. Целта е да се насърчи диалогът и сътрудничеството между млади хора и да се създаде устойчива мрежа за споделени знания, взаимно учене и иновации. Следва да се обменят най-добри практики с други настоящи международни партньорства между училища, например проекта PASCH¹²¹ (Водещ партньор: предложение на Австрийското федерално министерство на образованието, изкуствата и културата)

➤ **Действие** — „**Насърчаване на сътрудничество между ключови заинтересовани страни по политики във връзка с пазара на труда, образованието и научноизследователската дейност с оглед развитие на региони и среди на обучение**“. С оглед увеличаване на иновативния капацитет на работната сила в региона на река Дунав трябва допълнително да се развият нови форми на партньорства и сътрудничество сред ключови заинтересовани страни (пазар на труда, образование и обучение, научноизследователска дейност и работодатели). Работодателите (частни, държавни и доброволни) изпълняват важна роля в идентифицирането на необходимите знания, умения и компетенции в професионалния живот. С оглед повишаване на годността за заетост и предприемаческия потенциал на всички учащи трябва допълнително да се развият комуникациите и активното сътрудничество между образователните и учебните институции от една страна и работодателите от друга.

⇒ *Пример за проект* — „**Укрепване на пазара на труда в региона на река Дунав в контекста на пазара на труда на ЕС**“. Макар че националните пазари на труда в региона на река Дунав подлежат на различни рамкови условия, икономическите връзки и миграцията на работници започнаха да елиминират бариерите между държавите и пазарите. Целта на този проект е доразвиване на съществуващите проекти за двустранно сътрудничество и тяхното разширяване, така че да обхванат региона на река Дунав. Би могло да се наблегне на взаимното признаване на професии и квалификации, както и целенасочени политики за пазара на труда (жени, млади хора, трайно безработни лица, лица от малцинства и др.) и по този начин да се подсили пазарът на труда в региона на река Дунав.

⇒ *Пример за проект* — „**Разработване на съвместна статистика за пазара на труда в региона на река Дунав**“. С оглед формиране на основата за общи стратегии за пазара на труда проектът цели изготвянето на стабилни статистически данни относно пазара на труда в региона на река Дунав, включително данни относно търсене на пазара на труда, потоци на работна сила, мотивиращи фактори за и пречки пред транснационалната трудова мобилност, разлики в условията на труд, разполагам доход и системи за социална сигурност. Налице е специфична добавена стойност в привличането на държави извън ЕС в това сътрудничество. Съществуващите проекти за двустранно сътрудничество следва да се използват за развитие на сътрудничество на макрорегионално равнище.

➤ **Действие** — „**Подпомагане на творчеството и предприемачеството**“. Преориентирането към предприемачество и творчество е важно, тъй като те са необходими условия за предприятията, особено малките и средните предприятия и следователно за конкурентоспособността на Европа. Това би могло да се постигне чрез въвеждане на иновативни методи за обучение, които подпомагат творчеството и предприемачеството на всички равнища на образованието чрез насърчаване на

---

¹²¹ <http://www.pasch-net.de/deindex.htm>

межкултурния диалог или чрез езиково обучение, като се използва езиковото и културното разнообразие на региона на река Дунав. Следва да се обърне специално внимание на селските райони и на развитието на възможности за алтернативна заетост и икономическо разнообразяване за хората, заети в традиционни сектори, в които все още се извършва преструктуриране, например в земеделието.

➤ **Действие** — *„Подпомагане на мобилността на работници, изследователи и студенти чрез прилагане на Европейската квалификационна рамка“*. Държавите в региона на река Дунав ще се координират при разработването на национални квалификационни рамки. Налице е специфична добавена стойност в подпомагането на държави извън ЕС при съставянето на техните национални квалификационни рамки.¹²²

⇒ *Пример за проект — „Укрепване на капацитета на ключови заинтересовани страни в образованието, науката и научноизследователската дейност“*. Проектът „Програма за мобилност с оглед изграждане на капацитет за регионално сътрудничество в образованието, науката и научноизследователската дейност“¹²³ цели да насърчи подходящ капацитет чрез учене на партньорска основа и обмен на експертен опит и ноу-хау в рамките на министерствата на образованието, науката и научноизследователската дейност по отношение на управлението на регионални и международни дейности и програми в съответните сектори. Като мярка, която дава повече права на заинтересованите страни, проектът допринася за подсилването на устойчивите регионални партньорства и се състои от краткосрочни назначения в ключови институции и мрежи в областта на сътрудничество за изграждане на човешки капитал. (Водец партньор: предложение на Австрийското федерално министерство на образованието, изкуствата и културата)

➤ **Действие** — *„Съвместен анализ на пропуските в прилагането на политиките за учене през целия живот (LLL) и обмен на най-добри практики при прилагането“*. Цялостните стратегии за LLL и тяхното прилагане бяха идентифицирани като приоритет за развитието на обществата на знанието. Повишаването на тяхната ефективност и увеличаването на тяхното въздействие за отделните учащи остава предизвикателство от решаващо значение. Изграждането на институционален капацитет на органите за LLL е предварително условие за осъществяването на тези политики.

➤ **Действие** — *„Подобряване на междусекторната координация на политики с оглед преодоляване на демографските и миграционните предизвикателства“*. Следва да се положат повече усилия за обогатяване на знанията относно статуквото, мотивиращите фактори и въздействията на миграционните потоци и демографската промяна, така че да се разработи основа за подобро сътрудничество по различни политики на всички нива на управление. Междусекторната координация на политики между съответните правителствени отдели, образователни органи, социални служби, здравни служби, органи за прилагане на политика в сферата на културата, органи по жилищно строителство и пространствено планиране и службите за предоставяне на убежище и имиграционните служби на местно, регионално и национално равнище, както и диалогът с гражданското общество са от основно значение за гарантиране на адекватно ниво на подкрепа. Следва да се проучат пространствените последици от породените от миграцията социални, икономически и културни промени и възможните отговори в рамките на развитието на градските и селските райони. Особено полезно би било

---

¹²² Следва да се положат усилия за координиране с Европейската фондация за обучение.

¹²³ http://www.taskforcehumancapital.info/fileadmin/documents/TF_Mobility_Programme_2010.pdf

сътрудничеството със съществуващи организации, например Международната организация по миграция (МОМ), с техните налични анализи и препоръки.

➤ **Действие** — *„Борба с бедността и социалното изключване на изолирани общности в региона на река Дунав, по-специално ромските общности“*. С оглед извличане на максимална полза от населението на река Дунав трябва да наблегне по-специално на правата на конкретни групи, изложени на риск от изпадане в бедност, и да им се гарантират достъп и възможности. Децата, възрастните хора, хората с умствени и физически увреждания, имигрантите, бездомните, представителите на изолирани етнически групи са сред най-уязвимите лица. Ромските общности, чиито условия на живот често са особено тежки и нямат място в Европа в 21-ви век, се нуждаят от специално внимание. Действията за намаляване на броя на хората, изложени на риск от изпадане в бедност, трябва да се допълват и да се прилага интегриран подход¹²⁴.

⇒ *Пример за проект — „Подобряване на условията на живот на ромските общности“*. В региона на река Дунав ромите често живеят на места без питейна вода, без канализационни системи, без достъп до енергия и без достъп до телекомуникационни услуги. Освен тези стандарти, характерни за страни от Третия свят, те са изправени пред рискове от природни бедствия като наводнения, нестабилност на земните пластове или близост до опасни отпадъци. Проектите трябва да са насочени към основните инфраструктурни нужди, но и към създаване на устойчив поминък в селските райони, особено за ромското население, като се комбинира облекчаване на бедността и устойчиво управление на ресурсите. Възможностите за финансиране, по-специално например структурните фондове, трябва да се използват много по-добре.

⇒ *Пример за проект — „Осъществяване на диалог между ромите и хората, които не са от ромски произход“* е дългосрочен ангажимент за подобряване на положението на ромите в европейското общество, като на ромите се осигуряват възможности извън техните собствени общности в социални, екологични и културни проекти. Целта следва да бъде да се обогатят знанията и уменията и да се подпомогнат техните предприемачески умения. Освен това проектът включва участие на хора, които не са от ромски произход, в проекти на местни общности с участието на роми, последвани от вземане на участие например в общественото образование. Инициативите биха могли се осъществяват на основата на съществуващите механизми — Платформата на ЕС за приобщаване на ромите и „Десетилетие на ромското включване“ — и да се реализират чрез съществуващите схеми за безвъзмездна помощ и в сътрудничество с неправителствени организации (НПО).

➤ **Действие** — *„Осъществяване на действията, предприети в рамките на „Десетилетие на ромското включване“ и установяване на последващи действия за осъществяване“*. Координирането на усилията между съществуващите инициативи и участници, например „Десетилетие на ромското включване“ (2005—2015 г.), Платформата на ЕС за приобщаване на ромите¹²⁵, мрежата EURoma (европейска мрежа

¹²⁴ Такива действия биха могли по-специално да се насочат към отстраняване на бедността сред децата, подобряване на равенството в образователните програми (от ранното детство до следдипломно обучение), намаляване на броя на лицата, рано отпаднали от училище¹²⁴, осигуряване на достъп до здравеопазване, насърчаване на активното включване в пазара на труда, полагане на усилия за осигуряване на приемливи жилищни условия за всички, справяне със задължността или осигуряване на програми за обучение за местни длъжностни лица относно управлението на многоетнически общности.

¹²⁵ Платформата за приобщаване на ромите беше подкрепена и открита по време на чешкото председателство през октомври 2008 г. Основната ѝ цел е да призове правителствата и главните заинтересовани страни да

относно социалното включване и ромите) и НПО, активни в тази област в региона на река Дунав, е от огромно значение за подобряване на положението на ромите. Следва да се насърчи участието на държави извън ЕС в Платформата на ЕС за приобщаване на ромите. Дейностите на платформата следва да подобрят координацията на прилагането и използването на ресурсите на равнище ЕС, но и сред държавите-кандидатки и потенциални кандидатки в региона на река Дунав, което ще доведе до повишено въздействие и ефективно оползотворяване на наличните ресурси. Налице е ясно изразена необходимост да се използват най-добрите практики от други места, като се прилагат обосновани подходи от останалата част на Европа и света към хроничен и сериозен социален и културен проблем. Самочувствието и достойнството на ромите трябва да се издигнат на по-висока степен.

обсъдят приобщаването на ромите по отношение на теми като образование, здравеопазване и жилищни условия, като заседанията се провеждат два пъти годишно.

Г) УКРЕПВАНЕ НА РЕГИОНА НА РЕКА ДУНАВ

УКРЕПВАНЕ НА РЕГИОНА НА РЕКА ДУНАВ

Стълбът „укрепване на региона на река Дунав“ е насочен към две приоритетни области: „изграждане на и сътрудничество между институции“ и „въпроси, свързани със сигурността“.

Действията и проектите целят укрепване на функционирането на демократичните институции, публичните администрации и организациите на централно, регионално и местно равнище, със специална насоченост към сътрудничеството в региона. Освен това трябва да се наблегне по-специално на превръщането на региона на река Дунав в по-безопасно място за живот. По-добрите политически, граждански и административни структури и по-добрата сигурност са ключови условия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж.

В допълнение трябва се насърчи в по-голяма степен активното и добре организирано гражданско общество. Засиленото участие на гражданското общество може да подобри обществените услуги и да укрепи общественото доверие в тях. Освен това то улеснява съвместно договорени решения на проблеми чрез редовен диалог. Включването на гражданското общество в прилагането на стратегията и привличането на заинтересованите страни от гражданското общество е от решаващо значение за успеха на стратегията.

В това отношение при териториалното сближаване се подчертава добавената стойност на партньорството с ясно изразено местно измерение. Така се гарантира, че политиките се изготвят и прилагат с местни знания, което следва да спомогне за техния успех.

Например това включва проучване на начини за подобряване на собствеността и участие в прилагането на стратегията от парламентите и на регионално и местно равнище с подчертаване на сътрудничеството.

Освен това мобилността и наличието на по-интегриран регион водят до опасност от възникване на слабости, свързани с липса на сигурност. С оглед да се отговори на рисковете от повишената мобилност, придружена от увеличаваща се трансгранична търговия и растяща икономическа интеграция, трябва да се обърне специално внимание на сигурността и сътрудничеството във връзка с мерки за сигурност.

Поради това този стълб е насочен и към борбата с корупцията, организираната престъпност и тежките престъпления, практическото сътрудничество в областта на предоставянето на политическо убежище и предотвратяване на незаконното пресичане на границите в региона на река Дунав. Конкретните действия включват преминаване от чисто информационни и стратегически споразумения с държавите към оперативни споразумения с оглед получаване на ясни резултати.

Стълбът допринася към ЕС 2020. Единствено безопасен и добре управляван регион може да стане действително проспериращ и привлекателен за живот регион. Необходимо е координиране на усилията на всички нива на правителствените органи и неправителствените организации с оглед постигане на целите на настоящата стратегия.

Примери за финансиране, което обхваща региона

Разходи, финансирани от структурните фондове¹²⁶ през периода 2007—2013 г.¹²⁷

Техническа помощ 3,4 млрд. EUR

Подготовка, прилагане	2,5 млрд. EUR
Изследвания и комуникации	0,9 млрд. EUR

Други източници на финансиране

Към този стълб допринасят и други програми на ЕС, а именно: националните програми, програмите за трансгранично сътрудничество и програмите с множество държави-бенефициери по Инструмента за предприежителна помощ (ИПП) и няколко програми по Европейския инструмент за добросъседство и партньорство (ЕИДП) (например регионалните програми или програмите за трансгранично сътрудничество). Важни проекти се финансират и по национални, регионални и местни политики. Освен това вече е предоставено значително по обем финансиране на голям брой проекти чрез заеми и/или съвместно финансиране от различни международни и двустранни финансови институции като Европейската инвестиционна банка (ЕИБ), Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР), Световната банка, Банката за развитие на Съвета на Европа (БРСЕ) или други заемодатели.

В по-скорошен план бяха положени допълнителни усилия за по-добро координиране и съчетаване на инструменти за безвъзмездна помощ и заеми за държавите от Западните Балкани чрез Инвестиционната рамка за Западните Балкани¹²⁸ (ИРЗБ). В Република Молдова и Украйна функционира подобен на ИРЗБ инструмент — Инвестиционният инструмент за добросъседство.

---

¹²⁶ Европейският фонд за регионално развитие (ЕФРР), който включва трансгранично сътрудничество, Кохезионният фонд и Европейският социален фонд за държавите-членки. Не се включват Инструментът за предприежителна помощ и Европейският инструмент за добросъседство и партньорство (ЕИДП).

¹²⁷ При все това използването на структурните фондове зависи от конкретните оперативни програми, разработени и договорени в началото на програмния период 2007—2013 г. в тясно сътрудничество между Европейската комисия и съответните държави-членки/региони. Те трябва да предлагат възможности за финансиране на конкретни действия/проекти в зависимост от приоритетите и установените мерки/действия в съответните оперативни програми.

¹²⁸ Инвестиционната рамка за Западните Балкани (ИРЗБ) е инструмент за съчетаване на безвъзмездна помощ и заеми за държави-кандидатки и потенциални кандидатки.

10) УВЕЛИЧАВАНЕ НА ИНСТИТУЦИОНАЛНИЯ КАПАЦИТЕТ И СЪТРУДНИЧЕСТВО

Представяне на въпроса

Държавите от региона на река Дунав се характеризират с различен контекст във връзка с принципа на правовата държава, прозрачността, демокрацията, пазарната икономика и общата политическа стабилност. При правителствата се наблюдава различна степен на децентрализация. Съществуват различни структури за финансиране, мандати за политики, политически компетенции, териториални обхвати и различни етапи от техните отношения с ЕС.

Освен това съществуват разлики в политическата сила за преговори и институционалния капацитет между държавите, между отделните нива на публичната администрация и институции и гражданското общество, както и между градските и селските райони. Институционалният капацитет се влияе от разлики в икономическите резултати.

Трябва да се подчертае важноста на градовете за региона на река Дунав. В този регион има повече столици, отколкото в региона на която и да е друга река. При все това за територията са важни не само столиците, а вместо това голям брой други големи и средни градове, по-малки градове и региони представляват структура със сравнително много центрове. Балансираната градска и регионална структура предлага голям потенциал за устойчиво развитие, ако подсилените регионални и местни органи се използват по адекватен начин.

Пълното използване на този потенциал изисква полагането на усилия за подобряване на системите за управление на транснационално, национално, регионално и местно равнище. Усилията трябва да се насочат към административния капацитет и оптимизирането на практиките за управление. Те следва да подпомагат засилването на сътрудничеството в контекста на стратегията на ЕС за региона на река Дунав.

Общите предизвикателства в региона на река Дунав могат да се решат по най-добър начин чрез структури за сътрудничество на много нива. Споделеният опит и ноу-хау, които водят до реални резултати, ще бъдат улеснени чрез действително ефективно управление на много нива. Това е ключов практически аспект на целта за териториално сближаване, която понастоящем е заложена в Договора от Лисабон. Сътрудничеството оптимизира управлението чрез по-добро използване на градския и регионалния потенциал и също така допринася за по-балансирано развитие на региона.

Съществуващите инициативи и форми на сътрудничество са ценни и следва да служат като отправна точка за действие преди създаването на нови механизми¹²⁹. Освен това Европейският социален фонд (ЕСФ) би могъл да се използва в по-голяма степен за подпомагане на действия и проекти.

Специфични характеристики на региона на река Дунав

Наследството на региона включва сериозна политическа трансформация, включително пост-комунистически преход, национален сепаратизъм и създаването на нови държави.

---

¹²⁹ Например съществуващите структури за управление в рамките на сътрудничеството между държавите от Вишеградската група от 1991 г. насам.

Поради това преодоляването на политическото разделение е особено важно, както и подобряването на институционалния капацитет и механизмите за управление на наднационално равнище. Добрите отношения със съседните държави са от решаващо значение. Макар че присъединяването на някои държави към ЕС и евентуалното присъединяване на други подобри ситуацията, за реализирането на новите системи е нужно време. Те изискват промени в нагласите, изграждане на доверие сред заинтересованите страни и подобряване на уменията¹³⁰. Много от тези аспекти е най-добре да се реализират заедно чрез трансфер на знания и обмен на опит.

Това е особено вярно, когато предизвикателствата изискват трансгранично сътрудничество. Както показва скорошната криза, това важи и за финансовото управление, което трябва да се укрепи във всички държави от региона като част от усилията в целия ЕС.

Освен това гражданското общество в някои държави остава сравнително слабо развито. Сътрудничеството с органите и дори комуникацията с тях остава ограничена. Трябва да се доразвие способността на гражданското общество да повлияе на процесите на вземане на решения, изготвяне и прилагане на политики, засягащи целия регион.

Едно проявление на тези слабости е, че капацитетът за усвояване на финансови средства за развитие по ефективен и ефикасен начин се различава в рамките на региона. На практика той трябва да се укрепи и да се координира по-добре чрез трансфер на ноу-хау и други мерки, например чрез осигуряване на помощ за укрепване на уменията за изготвяне и прилагане на проекти с трансгранично въздействие.

Действия

➤ **Действие** — *„Борба с проблеми, свързани с институционалния капацитет и публичните услуги в региона на река Дунав“* — Това действие цели подобряване на качеството на публичните услуги и оптимизиране на механизмите за управление във връзка с международното сътрудничество на всички нива на управление. Националните или международните партньорства между различни национални, регионални или местни органи изпълняват изключително важна роля за постигането на тази цел. Ролята на организациите от гражданското общество за изграждане на институционалния капацитет също трябва да се укрепи. Следва да се наблегне на отстраняването на прекомерната бюрокрация, подобряването на качеството на законодателството и административните процедури. Освен това трябва да се проучат практиките, свързани с електронното управление, и обменът на опит относно основни инфраструктурни проекти от взаимен интерес. Мерките срещу корупцията трябва да се подсилят. Съответните дейности биха могли да са под формата на обучения и изграждане на капацитет относно добри практики и ноу-хау, обхващащи ефективно вземане на решения, изисквания за прозрачност, информационен поток, методи за консултиране и проактивно планиране на политики. Финансовият инженеринг, финансовите схеми, проектирането и прилагането на реформи в сферата на държавните финанси, изготвянето на проекти, оценките на въздействието и договореностите за прилагане също се нуждаят от общо внимание. Дейностите по работа в мрежа следва да допринасят за подобряване на уменията, компетенциите и мотивацията на персонала в публичния сектор. Следва да се насърчат иновативно и устойчиво регионално и градско развитие и устойчиво земеделие чрез общо обучение и добри практики, включително например екологосъобразни градски технологии. Социалното приобщаване може да се реализира чрез по-широкообхватно споделяне на нови и по-добри подходи. В тази връзка от решаващо значение е

---

¹³⁰ Европейският проект на новосъздаденото регионално училище за публична администрация за Западните Балкани в Даниловград, Черна гора, допринася за тази цел. (<http://www.respaweb.eu>)

взаимодействието с междурегионални организации като работната група „Дунавски страни“, Асамблеята на дунавските региони, Международната организация за изследване на река Дунав, Института на европейските региони.

- ⇒ *Пример за проект — „Увеличаване на знанията за управление на публичните финанси“ — Необходимо е обучение и обмен на опит с цел споделяне на знания за изготвянето и осъществяването на реформи в областта на публичните финанси. Ще бъдат предоставени насоки за настоящи и бъдещи задачи, свързани с реформиране на управлението на публичните финанси, рационализирането на дейностите на централните банки и приемането на международни стандарти чрез привличане на уместни институции за обучение и научноизследователска дейност (например Центъра за високи постижения в областта на финансите, Любляна, Словения).*
- ⇒ *Пример за проект — „Надграждане въз основа на опита на Съвета на министрите на културата в Югоизточна Европа“ — Като признават, че споделянето на културните ценности, обменът на опит и наследството представляват уникален инструмент за поддържане на мира, благосъстоянието и хармонията в региона, Албания, Босна и Херцеговина, България, Хърватия, Черна гора, Румъния, Сърбия, бивша югославска република Македония и Турция си сътрудничат и в рамките на Съвета на министрите на културата в Югоизточна Европа (Австрия е със статут на наблюдател)¹³¹. Това би могло да се укрепи, по-специално от гледна точка на съвместния план за действие, приет през април 2009 г.*
- ⇒ *Пример за проект — „Осъществяване на Acta Danubiana — предложение за международно хармонизиране на научните изследвания на река Дунав“ — Съществува нужда от хармонизирани основни изследвания. Освен това се изисква съгласувано усилие за обединяване на различните изследвания, проучвания, планирани и осъществени инвестиции на държавите по река Дунав, хармонизиране на данните и наблюдение.*
- ⇒ *Пример за проект — „Използване на Европейските групи за териториално сътрудничество (ЕГТС) в региона на река Дунав“ — ЕГТС могат да подкрепят осъществяването на стратегията за река Дунав. Те могат да допълнят дейността по и да свържат съществуващите инициативи за междуправителствено сътрудничество и да улеснят сътрудничеството на местните участници.*
- *Действие — „Повишаване на доверието на гражданите и заинтересованите страни в политическите органи“ — Това действие следва да постави началото на дебат относно ролята на гражданското общество в тази връзка. Нужен е открит диалог с различни органи и институции и по-добро признаване на експертния опит и мнението на гражданското общество по отношение на публичните услуги. Комуникационните умения на гражданското общество следва да се укрепят с оглед насърчаване на мерки за изграждане на доверие (включително управление на следконфликтни ситуации) в региона. Налице е необходимост от укрепване на културата на работа в мрежа (например регионални, местни или градски мрежи, връзки с частния сектор, както и с религиозни и културни общности)¹³².*

---

¹³¹ www.culturesee.org

¹³² „Побратимяване в сферата на образованието за европейско гражданство, насоченост към високи постижения в региона на проекта CENTROPE (EdTWIN)“ — се осъществява под ръководното

➤ **Действие** — *„Създаване на Дунавски форум на гражданското общество“* — насърчаване на идеята за Дунавски форум на гражданското общество като стълб на участие на гражданското общество в стратегията. Такива проекти биха могли да спомогнат за придобиването на опит в рамките на диалога между гражданското общество и държавата, както и трансграничната и транснационалната работа в мрежа. *„Създаване на Дунавски форум на гражданското общество“* — насърчаване на идеята за Дунавски форум на гражданското общество като стълб на участие на гражданското общество в стратегията. Такива проекти биха могли да спомогнат за придобиването на опит в рамките на диалога между гражданското общество и държавата, както и трансграничната и транснационалната работа в мрежа. Европейският икономически и социален комитет (ЕИСК) и неговите еквивалентни институции в държавите-партньорки следва да изпълняват ключова роля, по-специално по отношение на въпроси, свързани с бизнеса, заетостта, трудови и социални въпроси.

➤ **Действие** — *„Гарантиране на достатъчен информационен поток и обмен на всички нива“* — Трябва да се проучат начини за подобряване на капацитета на администрацията да споделя информация и ноу-хау (включително нови механизми за споделяне на научно ноу-хау и знания). Укрепването на интердисциплинарните и междуинституционалните механизми за работа и консултации на международно равнище ще спомогне за решаването на взаимосвързани въпроси и вземането под внимание на връзките между секторите. Примерите могат да обхванат и мрежи от градове, региони, градски и селски райони. Съветът на дунавските градове и региони¹³³ може да бъде стратегически партньор, който участва активно в разработването на съвместни проекти. Такива мрежи могат да насърчат сътрудничеството в градското възстановяване, подкрепата за съвременни градски технологии, проекти за жилищно строителство, организирането на трансфер на знания и др. Европейските групи за териториално сътрудничество (ЕГТС) могат да са особено полезни в тази връзка. Необходимо е сътрудничество и между институциите за планиране и институциите, които работят по задачи, свързани с правомощията, чрез развитие и осъществяване на трансгранично сътрудничество по отношение на заселването и процедурите, свързани с регионалното устройство и издаването на разрешителни¹³⁴.

⇒ *Пример за проект — „Доразвиване на Дунавския екологичен форум“ — една от най-големите екологични мрежи в Европа. Тази и подобни организации биха могли да се подпомогнат с оглед реализиране на техния потенциал за ефективно участие в управлението на околната среда, обществено образование и други важни функции на гражданското общество в региона.*

⇒ *Пример за проект — „Създаване на карта на сътрудничеството“ — в региона на река Дунав. Такава карта би могла да спомогне за измерване и картографиране на*

партньорство на Виена (съвет по въпросите на образованието на Виена). Целите на този проект са (1) повишаване на осведомеността относно културите и езиците на съседните държави, (2) изграждане на положителни нагласи и (3) определяне на уместни мерки с оглед подобряване на необходимите стандарти за компетентност, за да се отворят и разширят пътищата към региона на проекта CENTROPE, който представлява регион на високи постижения в Централна Европа.

¹³³ Окончателна декларация на IV-та европейска конференция на дунавските градове и региони в Будапеща на 11 юни 2009 г.

¹³⁴ Понастоящем се полагат усилия за сътрудничество в държавите от Вишеградската група (Чешка република, Унгария, Полша, Словакия) заедно с Румъния и България, в резултат на което се координират мерки за териториално развитие. Заключение на министрите от заседанието на министрите на регионалното развитие на държавите от Вишеградската четворка, България и Румъния, проведено в Будапеща (Унгария) на 29 март 2010 г.

вече съществуващите, планираните или дори само предложените проекти за сътрудничество на селищата и регионите по река Дунав.

⇒ Пример за проект — **„Установяване на общи насоки за подобряване на пространственото планиране“** — Това би било е от полза като справка за местните органи относно най-добрите практики за селищата в региона на река Дунав и ще спомогне за приоритизирането на инфраструктурата и други инвестиции. Интегрираното пространствено планиране следва да гарантира, че при развитието се балансират инфраструктурните и икономическите аспекти от една страна и екологичните и социалните аспекти от друга.

⇒ Пример за проект — **„Трансфер на знания и укрепване на градоустройствените технологии и стратегии“** — Агломерациите в региона на река Дунав трябва да обменят и прехвърлят своето ноу-хау и да развиват и прилагат съвременни технологии и стратегии. Налице е необходимост от иновативни и устойчиви решения, например в жилищния сектор, мобилността, справянето с икономически структурни промени и усъвършенстването на обществените услуги. Съществуват щадящи околната среда технологии и стратегии за градовете и общините, които следва да се споделят по-ефективно.

➤ **Действие — „Улесняване на административното сътрудничество между общностите, живеещи в гранични региони“** — Отстраняването и преодоляването на административните и правните пречки за сътрудничество и приспособяването на регионалните компетенции към местните нужди би укрепило сътрудничеството между институциите и местните общини на местно, регионално и международно равнище. Следва да се насърчава пряко регионално и местно трансгранично сътрудничество. Една от характеристиките на региона на река Дунав е, че в граничните зони живеят различни национални малцинства. Това подчертава и нуждата от по-лесно пресичане и по-добро сътрудничество. Малцинствата действително многократно са давали предложения, насочени към подобряване на трансграничните отношения. Гражданите, предприемачите и общините в граничните райони се нуждаят от по-добра информация и услуги. Държавите, които участват в стратегията за региона на река Дунав, биха могли да се договорят за преразглеждане на вътрешните правни стандарти и други административни предписания, които пречат на развитието на икономически и социални трансгранични връзки. Обсъждането и прегледът на евентуални многостранни механизми за помирение също биха могли да допринесат за подобряване на политическото сътрудничество и добрите съседски отношения. Някои сложни въпроси изискват взаимно приемливи решения с цел общо подобряване на благосъстоянието.

➤ **Действие — „Създаване на метрополни области в региона на река Дунав“** — Следва да се изгради платформа на съществуващите и нововъзникващи метрополни области с оглед създаването на рамка за учене и развитие на общи идеи във всички области от значение за развитието на метрополиите. Градските мрежи следва да насърчават сътрудничеството и обмена на информация и опит, например сред административните експерти, общинските и регионалните парламенти. Съществуват възможности за обмен на знания относно стратегии за развитие на агломерации. Това ще доведе до по-бързо разпространение на добри практики и откриване на многообещаващи области за конкретно сътрудничество на равнището на държавните органи и за бизнеса.

➤ **Действие — „Преглед на затрудненията, свързани с ниския процент на усвояване на финансови средства на ЕС и гарантиране на по-добро координиране на финансовите средства“** — Използването на различни възможности за финансиране в региона следва

да се подобри. Необходима е подкрепа за подготовката на потенциалните бенефициери и с оглед по-добро насочване към конкретни групи. Инициативата JASPERS¹³⁵ е форма на помощ за държавите-членки на ЕС от Централна и Източна Европа за подготвяне на големи проекти, чието ефективно използване ще допринесе за ускоряване на усвояването на достъпните средства. Освен това следва да се подобрят връзките между инструментите на ЕС за „вътрешно“ финансиране (програми на структурните фондове, включително програмите за европейско териториално сътрудничество и др.) и инструментите на ЕС за „външно“ финансиране (Европейски инструмент за добросъседство и партньорство (ЕИДП), Инструмент за предприсъединителна помощ (ИПП)).

- **Действие — „Подпомагане на развитието на местните финансови продукти за развитие на бизнеса и общностите“** — Насърчаване на предприемачеството и развитието на МСП, укрепване на местните заинтересовани страни и насърчаване на общностите, като същевременно се насърчават предприятията, ориентирани към бъдещето. Селските и изоставашите райони се нуждаят от специално внимание. Дейностите включват техническа помощ, например обучение за откриване на възможности за „екологосъобразен бизнес“, планиране и развитие на бизнес; схеми за микрокредитиране или кредитиране при изгодни условия, например в сътрудничество с институции за търговски заеми или чрез небюрократично отпускане на безвъзмездни средства с малка стойност. Разработването на такива продукти не трябва да представлява създаване на нови източници на финансиране. Препоръчва се ефикасно и хармонизирано използване на съществуващите финансови механизми.
- **Действие — „Проучване на осъществимостта на дунавска инвестиционна рамка“** — Използването или разширяването на опита от „Инвестиционната рамка за Западните Балкани (ИРЗБ)“ без създаване на паралелни структури би могло да обедини институциите, които финансират проекти, представени от координаторите на приоритетните области, от представители на Европейския инструмент за добросъседство и партньорство (ЕИДП), национални източници на финансиране и международни финансови институции. Проектите ще се представят от всеки координатор на приоритетна област. Няколко пъти годишно ще се извършва проучване на проекти, например на срещи с всички засегнати страни. Целта е да се предложи възможност за финансиране на заявителите на проекта (безвъзмездна помощ, заем или комбинация от двете).

---

¹³⁵ Офисите на JASPERS са разположени във Виена и Букурещ.

11) СЪВМЕСТНА ДЕЙНОСТ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ НА СИГУРНОСТТА И БОРБА С ОРГАНИЗИРАНАТА ПРЕСТЪПНОСТ И ТЕЖКИТЕ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ

Представяне на въпроса

Предпоставките за допълнително развитие на дунавските държави в условията на мир, свобода, сигурност, справедливост и икономическо благосъстояние са допълнително укрепване на принципа на правовата държава, борба с корупцията, организираната престъпност и тежките престъпления, сътрудничество в областта на предоставянето на убежище и предотвратяване на незаконното пресичане на граници в региона на река Дунав.

Увеличаващата се икономическа интеграция и нарастващата трансгранична търговия водят до риск от увеличаване на организираната престъпност и тежките престъпления в региона (контрабанда, трафик на хора, черен пазар). Освен социалните вреди, които причинява, организираната престъпност може също така да попречи на развитието на бизнеса и да възпрепятства последващия икономически растеж. Скорошната история и различните етапи на интегриране в ЕС на региона на река Дунав правят този въпрос особено труден проблем. Разликите в националните законодателни рамки могат да направят трансграничното правоприлагане дълъг и трудоемък процес и да улеснят организираната престъпност и тежките престъпления. Поради това рамките на международно сътрудничество и съществуващите инициативи следва да се укрепят.

Публичните администрации в повечето държави от региона на река Дунав трябва драстично да се изменят след промяната на режима през 1989 г. и след разпадането на Югославия. Макар че присъединяването към ЕС (или перспективите за присъединяване) подобри положението, реализирането на новите форми на сътрудничество отнема време, тъй като те изискват промени в нагласите, изграждане на доверие сред заинтересованите страни и подобряване на уменията. Това е от решаващо значение във връзка със сигурността и престъпността. В качеството си на една от агенциите на ЕС Европол предлага нови възможности за подсилване на действията в тази област.

Специфични характеристики на региона на река Дунав

Много предизвикателства в тази връзка са споделени (или оказват ефекти) в целия регион. Макар че сътрудничеството в рамките на региона се подобри, някои несъответствия и различия продължават да се нуждаят от внимание. Това изисква както общи действия, така и обмен на опит.

Регионът се характеризира с увеличена мобилност на хора в рамките на ЕС и през външните му граници. Поради това е необходимо по-добро трансгранично сътрудничество, за да се гарантира високо ниво на сигурност в целия регион, без да се засяга защитата на правата на човека. Общите усилия за подобряване на сътрудничеството на различни равнища на правоприлагане следва да окажат видимо въздействие за гражданите, живеещи в региона на река Дунав.

ЕС постепенно либерализира своята визова политика в Западните Балкани и бележи напредък в дебатите по въпроси, свързани с визи, с близките си съседи. Молдова започна диалог с ЕС по отношение на визите. Тези положителни развития се приветстват в голяма

степен в региона и показват, че ЕС и близките му съседи са с все по-общи интереси във връзка с начина, по който се управлява движението на хората.

Действия

➤ **Действие** — *„Подпомагане на дунавските държави в административното сътрудничество и подобряването на квалификациите на правоприлагащите и съдебните органи и други служби“*. Съществуващите програми за насърчаване на сътрудничеството между дунавските държави в тази област следва да бъдат продължени и по възможност разширени. Общите действия срещу трафика на хора са от решаващо значение. Развитието на престъпните организации и тенденциите в техните дейности трябва да се следят по-добре. Следните форми на престъпни дейности са общи заплахи за водните пътища и областите около река Дунав: контрабанда на стоки; злоупотреби със свободното движение на стоки от страна на корабните екипажи; престъпления в областта на търговията; контрабанда и трафик на хора. Те трябва да се проучат и решат заедно. Постиженията в тази област са от решаващо значение за развитието на региона и неговия икономически потенциал.

⇒ *Пример за проект — „Подобряване на информационните потоци между държавите-членки и държавите извън ЕС в региона на река Дунав“*. Обменът на ноу-хау, най-добри практики и информация между държавите нагоре и надолу по течението на река Дунав е от основно значение. Елементи от този проект са качествено обучение и разработването на концепции за подобряване на прозрачността както на администрациите, така и на бизнеса. Това би могло да включва и мрежа за високи постижения на съществуващите държавни учебни заведения за обучение на административни служители в региона на река Дунав.

⇒ *Пример за проект — „Изграждане на платформа на Европол за експерти (ЕРЕ) относно корупцията в сътрудничество с мрежата на ЕС от звената за контакт срещу корупцията (ЕАСН)¹³⁶ с оглед подобряване на информационните потоци между държавите-членки и държавите извън ЕС в региона на река Дунав“*. Прагматичен подход за борба с корупцията. ЕРЕ ще осигури на експертите от органите на полицейските сили и органите за борба с корупцията на национално и местно равнище платформа за обмен на информация и експертен опит. Тя ще подпомогне развитието и насърчаването на общи работни стандарти и най-добри практики, както и информацията относно обществените поръчки, покани за представяне на оферти и др. Елементи от този проект са качествено обучение и разработването на концепции за подобряване на прозрачността както на администрациите, така и на бизнеса. Следва да се проучи и участието на частни партньори.

⇒ *Пример за проект — „Подсилване на по-добро сътрудничество между професионалисти и членове на академичните среди в областта на наказателното право с оглед да се подпомогнат дунавските държави в подобряването на квалификациите на правоприлагащите и съдебните органи и други служби“*.

---

¹³⁶ Решение 2008/852/ПВР на Съвета от 24 октомври 2008 г.

⇒ Пример за проект — „**Осъществяване на програмата Fiscalis**“.¹³⁷ Програмата¹³⁸ подкрепя следните видове дейности в областта на фискалната политика: развитие на системата за комуникация и обмен на информация, включително Общата комуникационна мрежа/Общия системен интерфейс (CCN/CSI), системата за обмен на информация по ДДС (VIES), акцизните системи, системата за движението и контрола на акцизни стоки (EMCS). Това включва прилагане на многокултурен контрол във връзка с данъчното облагане на лица в отделните участващи държави; и организиране на семинари, работни семинари, групи по проекти, учебни посещения и учебни дейности.

➤ **Действие** — „**Подобряване на целевото събиране и споделяне на ключова информация за престъпления; съставяне на схема на най-значимите заплахи в засегнатите държави; изготвяне на оценка на заплахата от тежката и организираната престъпност (ОСТА) за областта на река Дунав**“.¹³⁹ Налице е ясна нужда от адаптирани анализи на съществуващите заплахи и по-ефективно използване на споразуменията за сътрудничество на Европол с трети държави. Освен това следва да се изготви специфична оценка на заплахата от тежката и организираната престъпност (ОСТА) за региона на река Дунав. Изискванията за разузнавателни сведения следва да се разработят при съблюдаване на съществуващите оценки на заплахата от организираната престъпност, изготвени от Европол. За ОСТА на ЕС и на региона на река Дунав следва да се проучи възможността за единен процес на изисквания за разузнавателни сведения. Европол ще идентифицира основните заплахи от групите за организирана престъпност (ОС) и тежки престъпления (SC) и ще оцени нивото на корупция и прозрачност на бизнеса в региона на река Дунав. В тази оценка на заплахата също така ще бъдат предложени конкретни цели и препоръки в отговор на най-уместните ОС и SC. Въз основа на тези препоръки ще бъде изготвена регионална стратегия за ПВР, която ще включва програми и планове за действие в областта на сигурността, с оглед да се достигне до конкретни оперативни дейности. Обменът на сведения от криминално разузнаване между Европол и трети държави трябва да се укрепи въз основа на външната стратегия на Европол¹³⁹ и Решение 2009/934/ПВР на Съвета¹⁴⁰.

⇒ Пример за проект — „**Увеличаване на потока от сведения от криминално разузнаване от държави в региона на река Дунав към аналитичните работни досиета (AWF) на Европол**“.¹⁴¹ Държавите от региона на река Дунав следва да се насърчат да използват в максимална степен възможностите, предлагани от Европол, и да споделят уместни сведения от криминално разузнаване в рамките на AWF в съответствие с разпоредбите на решението на Съвета за приемане на правилата за прилагане към аналитичните работни досиета на Европол¹⁴¹.

¹³⁷ Програмата е отворена за всички държави-членки, държави-кандидатки и потенциални кандидатки, както и някои държави, участващи в Европейската политика на съседство, в зависимост от равнището на хармонизация на техните системи с достиженията на правото на ЕС. Програмата се управлява от Генерална дирекция „Данъчно облагане и митнически съюз“ (DG TAXUD) заедно с комитета за Fiscalis 2013.

¹³⁸ Меморандумът за разбирателство за участие в програмата Fiscalis 2007 беше подписан на 28 август 2006 г. и беше ратифициран на 1 декември 2006 г. Прилагането на този меморандум беше разширено автоматично, така че да включва основните дейности на Fiscalis 2013.

¹³⁹ Външна стратегия на Европол за периода 2010—2014 г.

¹⁴⁰ Решение 2009/934/ПВР на Съвета от 30 ноември 2009 г. за приемане на правилата за прилагане, регламентиращи отношенията на Европол с партньорите му, включително обмена на лични данни и класифицирана информация; ОВ L 325/6.

¹⁴¹ Решение 2009/936/ПВР на Съвета от 30 ноември 2009 г. за приемане на правилата за прилагане към аналитичните работни досиета на Европол, ОВ L 325/14.

Резултатът от анализа ще служи като основа за оценката на заплахата от организираната престъпност за региона на река Дунав. Увеличеното използване на AWF на Европол ще гарантира, че всички стратегически инициативи, предприети в региона, водят до конкретни оперативни резултати за разследващите лица. Освен това Европол би могъл да организира сесии за повишаване на осведомеността и обучение с оглед увеличаване на приноса на дунавските държави към AWF на Европол и към оценката на заплахата.

⇒ Пример за проект — „Подпомагане на разгръщането на европейското приложение за мрежа за сигурен обмен на информация (SIENA) в държави извън ЕС в региона на река Дунав“. От ноември 2010 г. всички държави извън ЕС в региона на река Дунав, с които Европол е сключил споразумение за стратегическо сътрудничество¹⁴², ще имат възможност да съобщават и обменят информация с всички държави-членки на ЕС чрез Европол/SIENA. Насърчаването на широката употреба на тази обща европейска информационна система (която вече се използва от държавите-членки на ЕС) от всички държави извън ЕС в региона ще увеличи значително оперативната съвместимост, сътрудничеството и информационния поток между правоприлагащите агенции в региона.

➤ Действие — „Укрепване на сътрудничеството между Европол и Регионалния център за борба с трансграничната престъпност на Инициативата за сътрудничество в Югоизточна Европа (наричан по-долу SECI/SELEC)“ като важен участник в областта на сигурността в региона.

➤ Действие — „Разработване на допълнителни добре функциониращи системи за управление на границите¹⁴³“. Налице са следните нужди: да се подсилят граничните проверки при превоз по вътрешните водни пътища и наблюдението на границите в случаите, в които се пресичат външните граници по река Дунав; да се улесни обменът на информация между службите за граничен контрол в региона на река Дунав; гранично-пропускателните пунктове да се оборудват с четци на паспорти с биометрични данни, камери за видеонаблюдение, онлайн връзки с базите данни на Интерпол; наблюдението на границите да се подсили с оборудване за нощно наблюдение и инфрачервени сензори; да продължи обучението на граничната охрана; да се подобрят условията (тарифи, разпоредби за издаване на разрешителни, разписания и транспортни маршрути) за трансгранично движение на пътници и стоки и да се въведат еднакви системи за

---

¹⁴² Хърватия, Сърбия, Босна и Херцеговина, Черна гора, Молдова, Украйна.

¹⁴³ Политиката на ЕС по отношение на митниците и данъчното облагане в региона на река Дунав се определя от принципите, които се прилагат по отношение на единния пазар и митническия съюз (държавите-членки на ЕС), от Стратегията за разширяване (Хърватия, Сърбия, Черна гора и Босна и Херцеговина) и Европейската политика за съседство (ЕПС)/Източното партньорство (ИП) за Украйна и Молдова. Програмата за ИП беше приета от Съвета през май 2009 г.

Специфичните цели за Украйна и Молдова, договорени в плановете за действие към споразуменията за партньорство и сътрудничество (СПС) са уеднаквяване на митническото/данъчното законодателство със стандартите на ЕС и международните стандарти, подобряване на митническия контрол, включително управление на риска, подобряване на сътрудничеството на митническата и данъчната администрация с икономическите оператори и данъкоплатците, подобряване на компютъризирането на процедурите и стандартите за достоверност.

Съгласно Източното партньорство целите на политиката на ЕС са улесняване на развитието на законосъобразни търговски и икономически отношения в целия регион и с ЕС, подобряване на сигурността и безопасността на веригата на доставки и борбата с митническите измами. Целите в областта на данъчното облагане са осигуряване на активна подкрепа за реформите в данъчната сфера на държавите-партньорки, съгласуване на системите за непряко данъчно облагане, сътрудничество в политиките за борба с измамите и прилагане на принципите на добро управление в сферата на данъчното облагане.

сертифициране на качеството, както и да се анализират ветеринарномедицинските и свързаните с общественото здраве разпоредби, които възпрепятстват свободното движение на стоки и услуги.

⇒ *Пример за проект — „Създаване на единни архиви в рамките на информационното обслужване на речния транспорт, които ще съдържат данни за юридически лица, плавателни съдове и лица, които представляват интерес от гледна точка на сигурността“, както и архиви за движението на плавателни съдове, товари и пътници с оглед да се даде възможност за по-ефективно предотвратяване и обезкуражаване на престъпни дейности, най-вече контрабанда и трафик на хора.*

➤ *Действие — „Засилване на наказателното преследване на престъпленията в интернет (престъпления в кибернетичното пространство)“, които представляват световна, техническа, трансгранична и анонимна заплаха за информационните системи и които постоянно поставят нови предизвикателства пред националните правоприлагащи агенции. Основните проблеми са свързани с престъпления в областта на правата върху собствеността, както и детската порнография.*

➤ *Действие — „Проучване на възможностите за разширяване на настоящия пилотен проект за обмен на специализирана митническа информация в региона“. Митническите администрации на държавите извън ЕС в Западните Балкани вече започнаха разработването на две ИТ приложения със съдействието на ЕС, които ще се използват за електронен обмен на информация от предварителни уведомления. Освен това Молдова и Украйна участват в проект за автоматизиран обмен на информация от предварителни уведомления (със съдействието на EUBAM).*

⇒ *Пример за проект — „Осъществяване на проекта за електронно правосъдие S.A.F.E., сигурен достъп до федерално електронно правосъдие/електронно управление“. В проекта S.A.F.E. се определя техническа рамка за оперативно съвместимо и безопасно използване на цифрови идентичности през административни граници („зони на доверие“). Целта на тази инициатива е усъвършенстване на инфраструктурата за електронни комуникации в областта на правосъдието с оглед определяне на открити, оперативно съвместими и стандартизирани на международно ниво интерфейси, които позволяват сигурен достъп до комуникационни услуги, както и сигурни и надеждни електронни комуникации. Концепцията на S.A.F.E. цели сигурна регистрация, удостоверяване на идентичност и предоставяне на разрешение, както и сигурно съхранение на информация за комуникационните участници. Проектът е от общ интерес за повечето служби за електронно управление, които надхвърлят комуникациите и електронното правосъдие.*

➤ *Действие — „Проучване на възможностите за разширяване на настоящия пилотен проект за обмен на специализирана митническа информация в региона“. Митническите администрации на държавите извън ЕС в Западните Балкани вече започнаха разработването на две ИТ приложения със съдействието на ЕС, които ще се използват за електронен обмен на информация от предварителни уведомления. Освен това Молдова и Украйна участват в проект за автоматизиран обмен на информация от предварителни уведомления (със съдействието на EUBAM).*

⇒ *Пример за проект — „Осъществяване на проекта DREWS (система за ранно предупреждение за река Дунав)“, който позволява автоматизиран обмен на*

информация за товари, преминаващи между Сърбия и Хърватия по река Дунав, и прилагане на SEEMS/SEED, с което се дава възможност за обмен на информация от предварителни уведомления за пратки между няколко държави извън ЕС в Западните Балкани.

- **Действие** — **„Проучване на темата за по-добро управление на миграционните въпроси в региона на река Дунав“**. Би могъл да се разработи регионален профил за река Дунав въз основа на националните разширени миграционни профили на 14-те държави, обхванати от стратегията за региона на река Дунав. Регионалният профил би могъл да се допълни от препоръки, както и от регионален план за действие. Неговата цел би била насърчаване на дебати и сътрудничество относно миграционните политики, съгласуваност и координация между правителствата, министерствата и други заинтересовани страни на местно, регионално или провинциално равнище (Международна организация по миграция).
- **Действие** — **„Продължаване на разминирането на евентуално минирани зони в региона на река Дунав“** (земеделие, води, канали, брегове, транспортни маршрути, области, предразположени към наводнения, защитени територии).
- **Действие** — **„Подобряване на продоволствената сигурност“** в региона: продоволствената сигурност в региона на река Дунав би могла да се подобри значително чрез уеднаквяване на техническите стандарти и норми и съответно намаляване на техническите пречки пред търговията със земеделски продукти. В този контекст отделните държави биха имали съществена полза от по-тясно сътрудничество с други партньори в региона на река Дунав по отношение както на установяването на системата за продоволствена сигурност, така и на развитието на селските райони в по-общ смисъл.
- **Действие** — **„Установяване на стандартизирани оперативни процедури за съвместни действия в случай на трансгранични технико-технологични воднотранспортни произшествия“**.
  - ⇒ **Пример за проект** — **„Изграждане на центрове за спешни случаи по водните пътища“**, в които ще се помещават службите, органите и учебните съоръжения, свързани с оперативните дейности във връзка с корабоплаването (речна полиция, служба за пожарна безопасност, националното седалище на митническия и финансов контрол, властите по корабоплаване, спасителен кораб, площадка за хеликоптер за спешни случаи, център за навигационна информация, учебен център).

Роля на Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) в стратегията на ЕС за региона на река Дунав

Комисията и Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) имат дългогодишна традиция на съвместна дейност. Като такава, ролята на ЕИБ в стратегията може да бъде от решаващо значение, особено при мобилизирането и съчетаването на източници на финансиране за успешни проекти.

ЕИБ разполага с богат опит в сътрудничеството с повечето държави-членки на ЕС и държави извън ЕС в региона на река Дунав в редица различни сектори. Ключовата роля на ЕИБ за гарантиране на достъпност на дългосрочно финансиране за ключова инфраструктура се подчертава от вече значителната подкрепа, осигурена от банката в региона на река Дунав през последните 10 години. Освен това през 2006 г. беше създадена инициативата JASPERS (Съвместна помощ за подкрепа на проекти в европейските региони)¹⁴⁴ за подпомагане на държавите-членки при подготовката на по-добри заявления за проекти, с които се кандидатства за безвъзмездна помощ от структурните фондове на ЕС. Освен това в региона са налице и други дейности за техническа помощ, включително инициативата за Западните Балкани, по която се предоставя техническа помощ въз основа на техния опит и обстоятелни знания за секторните политики и резултати, заедно с огромна мрежа, която включва държавите-членки, Европейската комисия и други МФИ (международни финансови институции).

Силното присъствие на ЕИБ в региона се подчертава и от все по-голям обем на заемите; договорените заеми се увеличиха от 8,6 млрд. EUR през 2007 г. на 11,8 млрд. EUR през 2009 г., включително заеми по структурните програми в България, Чешката република, Унгария, Румъния и Словакия за съвместно финансиране на оперативните програми. Ако средствата бъдат разбити по сектори, приблизително 5,1 млрд. EUR бяха отделени за устойчиви транспортни и енергийни връзки, 4,1 млрд. EUR бяха отделени за околната среда и водните ресурси и 1,9 млрд. EUR за социално-икономическо и човешко развитие. Освен това в началото на 2010 г. в региона имаше 274 активни и 122 завършени проекта по JASPERS, като Румъния, Чешката република и България бяха основните получатели на техническа помощ.

Основната цел на плана за действие за региона на река Дунав, който понастоящем се разработва в рамките на стратегията на ЕС за региона на река Дунав, е да се формулира целенасочена политика за река Дунав, която отговаря на неговите екологични, транспортни и социално-икономически нужди. Стратегията за река Дунав се основава в голяма степен на положителната обратна информация за стратегията на ЕС за региона на Балтийско море, която беше приета от Европейския съвет на 26 октомври 2009 г. и в която участва ЕИБ. В миналото банката финансира няколко инсталации за пречистване на отпадъчни води и съвместно финансира проекти за прекратяване на замърсяването с голям приоритет. Освен това ЕИБ насърчи усъвършенстването на необходимата инфраструктура за интегриране на различните отделни региони в един по-голям регион на Балтийско море. Като цяло ЕИБ отпусна над 20 млрд. EUR за дейности в региона на Балтийско море в периода 2007—

---

¹⁴⁴ Поделена между Комисията на ЕС, ЕИБ, KfW и ЕБВР.

2009 г., като обемът на заемите се увеличи от 4 млрд. EUR на 10 млрд. EUR годишно между 2007 и 2009 г.

Опитът на ЕИБ от стратегията за Балтийско море също е ценен компонент от стратегията за река Дунав. Приносът на банката към стратегията за река Дунав ще е насочен към осигуряване на добавена стойност във всички речни държави. Предвид опита на банката в сектора и нейните приоритетни цели за предоставяне на заеми, ЕИБ се намира в добра позиция да подпомогне развитието във всички сектори, посочени в стратегията за река Дунав, като по-специално се наблегне на следните две области:

- помощ на ЕИБ за подобряване на корабоплаването по река Дунав;
- помощ на ЕИБ за устойчиво управление на водите в басейна на река Дунав.

Както и във всички останали области на дейност на ЕИБ, заемите в областта на транспорта се ръководят от политиката на ЕС. По-специално в съответствие с политиката за заеми в областта на транспорта (2007 г.) вътрешните водни пътища са един от начините за превоз, на които ЕИБ дава приоритет като един от най-многообещаващите начини за превоз от гледна точка на намаляването на емисиите на парникови газове за отделно превозно средство. При все това в региона на река Дунав проектите за вътрешен воден транспорт (ВВТ) бяха сравнително ограничени като брой през последните години (виж таблица 1). В областта на управлението на околната среда в басейна на река Дунав банката проактивно участва в редица инвестиционни проекти, включително инициативи за техническа помощ с пряко въздействие върху възстановяването на екологичното състояние на басейна на река Дунав, както за ускоряване на инвестициите чрез по-добро и по-бързо изготвяне на проекти, така и чрез насърчаване на инициаторите да предават своите проекти навреме (виж таблицата по-долу).

ЕИБ би могла да изпълнява решаваща роля при реализиране на компонентите от стратегията за река Дунав, свързани с корабоплаването и възстановяването на екологичното състояние. Освен кредитната дейност на ЕИБ в региона ЕИБ би могла също така да разшири своята техническа помощ, така че да подпомогне държавите в региона и техните междуправителствени организации при i) осигуряване на подкрепа за корабоплаването и стратегии за възстановяване на екологичното състояние, ii) институционален капацитет, включително подкрепа за по-слабите инициатори, и iii) подготовката за установяване и изготвяне на разумни проекти за финансиране от ЕИБ. В региона вече се предоставя техническа помощ, например по инициативата JASPERS, Инвестиционната рамка за Западните Балкани (ИРЗБ)¹⁴⁵ или друга специална помощ за проекти, сектори или финансови инструменти. JESSICA (Съвместна европейска подкрепа за устойчиви инвестиции в градските райони) е инициатива, предприета през 2006 г., която използва отделените средства по структурните фондове за периода 2007—2013 г. за създаване на револвиращи инвестиционни инструменти вместо субсидии от безвъзмездна помощ в полза на градоустройствени проекти. Инициативата JEREMIE¹⁴⁶ (Съвместни европейски ресурси за финансиране на малки и средни предприятия), също създадена през 2006 г., предлага възможност на държавите-членки на ЕС чрез техните национални или регионални ръководни органи да използват част от предвидените за тях средства по структурните фондове на ЕС за финансиране на малки и средни предприятия (МСП) чрез капитал, заеми или гаранции, чрез револвиращ холдингов фонд, който действа като централен фонд. През

---

¹⁴⁵ ЕИБ в партньорство с Европейската комисия, ЕБВР и БРСЕ.

¹⁴⁶ Разработена от Европейската комисия и Европейския инвестиционен фонд (ЕИФ), който е част от групата на Европейската инвестиционна банка.

септември 2008 г. беше създаден ЕЕЦПЧП (Европейски експертен център за публично-частни партньорства)¹⁴⁷ с цел укрепване на организационния капацитет на публичния сектор за участие в трансакции в рамките на публично-частни партньорства (ПЧП).

Освен това ЕИБ си сътрудничи с други международни финансови институции, активни в региона (Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР), Световната банка и др.), и механизми на ЕК за подготвяне на проекти с цел изграждане на канал към източника на потенциални проекти.

Примери за подбрани водещи проекти на ЕИБ и JASPERS в региона на река Дунав

Корабоплаване по река Дунав	Възстановяване на екологичното състояние на басейна на река Дунав
Проекти на ЕИБ	
Румъния: Опазване на бреговете на канала в Сулина: подобряване на условията за корабоплаване в делтата на река Дунав (38 млн. EUR)	Чешка република: Възстановяване на щетите от наводнението през 2009 г.: възстановяване на щетите, причинени от наводненията в Моравия и Южна Бохемия през юни 2009 г. (265 млн. EUR)
България: Дунавско пристанище в Лом: възстановяване и модернизация на пристанищната инфраструктура и оборудване (Паневропейски коридор VII) (17 млн. EUR)	Чешка република: Рамков заем III във водния сектор: инвестиция предимно за усъвършенстване, подобряване, модернизиране и разширяване на системите за водоснабдяване и канализация (112 млн. EUR)
България: Мост през река Дунав: изграждане на нов комбиниран (автомобилен и железопътен) мост по Паневропейски коридор IV между Видин (България) и Калафат (Румъния) (70 млн. EUR)	Австрия: Sicherung Energieversorgung Linz Изграждане на инсталация за високоефективно производство на електроенергия и топлинна енергия от отпадъци и разширяване на газовата електроцентраля с комбиниран цикъл в град Линц (110 млн. EUR)
Словакия: Мост Košická в Братислава: изграждане на нов автомобилен мост през река Дунав, заедно с изграждане на градски пътища (45 млн. EUR)	Румъния: Воден проект на CASSA за Клуж/Сълаж: инвестиционен заем за съвместно финансиране на разширяването и възстановяването на системите за водоснабдяване и канализация в окръзите Клуж и Сълаж, Румъния, с помощ от Кохезионния фонд (26 млн. EUR)
Проекти по JASPERS	
Подобряване на корабоплаването по река Дунав — Румъния: участък 1 — общ участък между Румъния и България; участък 3 — плавателни канали (формиране/разделяне на конвои); участък 4 — пристанище Калафат	Унгария: Предотвратяване на наводнения: укрепване на насипите по река Дунав

¹⁴⁷ Създаден от ЕИБ и Европейската комисия.

Модернизация и развитие на пристанище Констанца — Румъния — <i>проектът е завършен и приключен</i>	Словакия: Пречистване на води и отпадъчни води: засилване на работата на пречиствателните станции за отпадъчни води, канализация и водоснабдяване с питейна вода в региона Puchov
Развитие на обществена инфраструктура по река Дунав и в дунавските пристанища — Румъния: развитие на обществена инфраструктура в дунавските пристанища; система за събиране на отпадъци — почистващи кораби по река Дунав от Сулина до Браила; система за събиране на отпадъци — почистващи кораби по река Дунав от Хършова до Базяш; RORIS II — VTMISS за Дунав — канали — <i>проектът е завършен и приключен</i> ; RORIS II — VTMISS за Дунав — река Дунав — <i>проектът е завършен и приключен</i>	Словакия: Пречистване на води и отпадъчни води: проект за събиране и пречистване на отпадъчни води в Ruzomberok, Liptovska Tepla, Liplovske Sliace
Дейности за опазване на бреговете на канала в Сулина — Румъния	Румъния: Пречистване на води и отпадъчни води: разширяване/модернизация на системата за водоснабдяване/канализация в окръг Яш
Наблюдение на околната среда в региона на река Дунав — Румъния	Румъния: Предотвратяване на наводнения: защита на бреговете от ерозия